



MİMAR SİNAN

Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locasının

Araştırma ve Yayın Organıdır

ISSN 1301-2762

4. Büyük Üstat Mesajı Asım AKİN
9. Message from the Grand Master Asım AKİN
13. Büyük Mahfil Umûmî Hey'et Toplantısı No: 8, 9
22.06.1952 Derleyen: Suha UMUR
27. Aydınlanma, Masonluk ve
Bilimsel Devrim Asım AKİN
45. Masonlukta "İp" Sembolizması Cevad GÜRER
55. İlk Maden Mühendisi Sadrazam
İbrahim Edhem Paşa (1818 - 1893) K. ve
Türkiye'nin Kültür ve Sanatına Hediye
Etiği Ahfâdı Tamer AYAN
73. Hiram ve Hz. Ali Erşan TINAY
81. Masonik Ahlâk Sinan YURTTAGÜL
91. Localardan Haberler Mimar SİNAN
111. Aramızdan Ayrılanlar Mimar SİNAN

YIL : 2006

NO : 138



MİMAR SİNAN

***Gevşemeyin, endişe etmeyin.
İnancınız sağlamsa, mutlaka başaracaksınız.***

Şâni Yüce Kur'an (III:139)



Kapak Kompozisyonu : ŞİNASI BARUTÇU
YENİLİK BASIMEVİ
Tel. 243 55 72 - 245 32 48 ☆ İSTANBUL - 2006



MİMAR SİNAN

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locasının
araştırma ve yayın organıdır.

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası adına

İmtiyaz sahibi : ASIM AKİN

Yazı İşlerini fiilen idare eden : TAMER AYAN

DERGİDE ÇIKAN YAZILARIN SORUMLULUĞU YAZARLARINA AİTTİR.

ÜÇ AYDA BİR ÇIKARILIR, ÜYELERE MAHSUSTUR.

ISSN 1301-2762

SAYI : 138 Nuruşya Sokağı 25, 80050 – Beyoğlu Tel: 0 212 251 26 50 MART 2006

4. Büyük Üstat Mesajı Asım AKİN
9. Message from the Grand Master Asım AKİN
13. Büyük Mahfil Umûmî Hey'et Toplantısı No: 8, 9
22.06.1952 Derleyen: Suha UMUR
27. Aydınlanma, Masonluk ve
Bilimsel Devrim Asım AKİN
45. Masonlukta "İp" Sembolizması Cevad GÜRER
55. İlk Maden Mühendisi Sadrazam
İbrahim Edhem Paşa (1818 - 1893) K. ve
Türkiye'nin Kültür ve Sanatına Hediye
Ettiği Ahfâdı Tamer AYAN
73. Hiram ve Hz. Ali Erşan TINAY
81. Masonik Ahlâk Sinan YURTTAGÜL
91. Localardan Haberler Mimar SİNAN
111. Aramızdan Ayrılanlar Mimar SİNAN



BÜYÜK ÜSTAT MESAJI

Aziz Kardeşlerim,

Masonluğun "İnsanlık Mabedi İnşası" yolunda gerekli olan süregenliğini ve pozitif uygulamalar yapabilmesini sağlayan iki önemli erdemimiz "bağlılık" ve "itaat"tır.

Bağlılığın (fidelis) özü duygusal, gönülden iman ederek bağlanma anlamına geliyor. Bununla beraber bağlılıkta karşılıklı benimsenen amaç ve ilkeler akılcı olduğunda anlam kazanır. Böyle olduğunda ancak bir eylemin gelişmesine yardım eder, destek olur, inşa eder. Örneğin Masonlukta kardeşlik sevgisinin doğurduğu dostluk, İnsanlık Mabedi inşasındaki amaç birliği, dayanışma, karşılıklı fedakârlıklar bağlılığı giderek geliştirip, kardeşlerin birbirlerine daha sıkı bir güven duygusuyla bağlanmalarını sağlar.

İtaat'a gelince, bildiğiniz gibi masonik kuruluşların adı bile ondan geliyor: "obediyaans". Her Mason tekris olurken şerefi ve namusu üzerine etmiş olduğu yeminle girmiş olduğu obediyaansa itaat edeceğini garanti eder. Örneğin bizim Obediyaansımızda: "Türkiye Büyük Locasını, Türk Masonluğunda tek ve en büyük otorite olarak tanıyacağım, onun yasalarına bağlı kalacağım ve kararlarına uyacağım" sözleri vardır.

İtaat sözcüğünün kökeni "tav" dan geliyor. Dövülecek demirin tava gelmesi, alınacak ürünün tava gelmesi gibi, olgunlaşma ve yetkinleşme için gerekli şartların yerine getirilmesi anlamını taşır. İtaat erdemi; itaat etmeyi öğrendiğimiz ölçüde, emir vermeyi, itaat ettirmeyi ve yönetmeyi öğrenebilmemiz için vardır. Öğrenci öğretmenine, memur âmirine itaat ettiği ölçüde bilinç kazanır ve günü geldiğinde emir veren konumuna geçer. İtaat ettiği ve aldığı emirleri yerine getirme aşamasında karşılaşılan güçlükleri iyi öğrendiği için de, kişinin emirleri insafı, beklediği itaat ölçülü olur. İtaat ettirmek için kimseye baskı yapmaz, temel hak ve özgürlüklere asla dokunmaz.

Operatif M.'lukta Üstat, Çırağa: "Sen de kurallara uyup, verilen görevleri yerine getirdikçe yükselebilir, bir gün Üstat olabilirsiniz", derdi.

Üstadı Muhterem İs'ad Töreninin sonunda, İs'ad Üstadı Muhteremi bütün yönlerdeki Kardeşlere şöyle hitap ediyor; "Dört yönü süsleyen K.'lerim, hayatta bazılarının yönetmesi ve öğretmesi, bazılarının da öğrenmesi ve itaat etmesi gerekir". Bu deyiş belirli zaman dilimleri için söylenmiş. Çünkü belirli bir süre sonra yönetilenler öğrendikleriyle olgunlaşıp, yetkinleştikçe yöneten durumuna geçiyor.

Öyleyse itaat bilinçlidir ve kişinin kendi isteği ile kabul edilir. İtaat baskı karşısında sinip kalmak değil, üste, kuruma, düzene bilinçli olarak uymaktır. İtaat etmeyi korkuya dayalı bir tutsaklık ya da dalkavukluk şekline dönüştürmeye kalkan kişiler ise buldukları düzene yarar sağlayamazlar, aksine zarar verirler. İtaatsizlik etmeye yönelik korku taşımak yerine, itaat etmeye gönüllü olmalı, hatta ona gereksinim duyulmalıdır.

Bir kişinin veya kuruluşun kendisine itaat edilmesini istemesi kolay bir iş değildir. İtaati temin için kişi mesleki yeterliliğini ve itibarını ortaya koymak zorundadır. Bir kuruluşa itaat için de amaç ve hedefin akılcı ve yararlı olması gerekmektedir. Kişinin kendisine itaat ettirmeyi başarabilmesi; tüm felsefe, bilim ve dinlerin içeriklerini, yani insanlığın bilgi birikimini özümleyerek, mutlak iyilik, mutlak bilgelik ve mutlak erdem sahibi niteliklerini kendinde toplamasına bağlıdır. Bunu gerçekleştirebilen kişi; ancak itaatsizliğin bir suç, itaatın ise bir erdem olduğunu söyleme hakkını kazanır. Eski devirlerde krallar, din adamları, yöneticiler yüzyıllar boyunca baskı yoluyla elde ettikleri itaatın bir erdem, itaatsizliğin ise ahlâksızlık ve suç olduğunu işlediler. Fakat itaatın tek ögesi bilinç ve akıl olduğundan, gerçekte akılcılıkla varılan itaatsizlik insanlığın gelişiminin yol göstericisi oldu.

Bu konuda tarihten sayısız örnekler verilebilir; Kilisenin itaat çağrısına ve baskısına bir başkaldırış olan Rönesans akıl ve hikmetin, bilim ve güzel sanatların zaferiyle sonuçlanmıştır. İnsanlığın zihinsel gelişimi de itaatsizlik becerisine bağlıdır. Bu beceri, düşünceleri susturmaya çalışan otoritelere karşıdır. Değişimi saçma olarak değerlendiren geleneksel düşüncelere karşıdır. Demek ki itaat ancak akılcı olduğunda anlam kazanıyor.

İtaatı iki ana başlık içinde ele almak gerekir. Birisi bir güce, kuruma ya da kişiye yönelik itaattir. Buna dışa dönük itaat diyebiliriz. Anlamı; kişinin bilinçli olarak kendi özerkliğinden vazgeçmesi, kendi iradesi yerine başka bir güç tarafından yargılanmayı ve onun iradesini kabul lenmeyi içerir. İkincisi içe dönük itaattir. Kişinin kendi aklına, ya da inancına itaat etmesidir. Kişi, başkalarının yargı ve kararları yerine kendi inancını izliyor ise, kendi oluyor demektir. Ancak Bertrand Russell'in dediği gibi itaatsizlik "nedensiz bir isyankârlık" olmamalıdır. Akılcı bir amaca, hedefe dönük olmalıdır. Ona göre itaatsizlik için kişinin yalnızlığa, yanılığa ve suça yönelik medeni cesaretinin olması gerekir. Bu cesaret ise; kişinin gelişim düzeyine, bilinçlenmesine bağlıdır. Gelişimini başarıyla tamamlamış, kendi adına düşünebilme ve karar verebilme yetisine sahip olabilmiş bir kişi ise bu olanaklıdır.

M.'luk bunu bazı Mabetlerinin giriş kapısına yerleştirdiği "Kendini Bil" deyişiyile açıklıyor. Kendini bil demek, sen de kendi bilgi ve deneyim eksikliğinin farkına var ve bunları tamamlayarak özgür, lider kimlikli bir kişi durumuna eriş, demektir. Spinoza; bilgiye erişen kişi özgür olur, der. Ona göre; irade akıldan başka bir şey değildir. Özünü anlamadığımız şeylerin kölesi olacağımıza, bir şeyin nedenlerini öğrenip bilgiyle davranırsak özgürleşir ve irade sahibi olabiliriz.

Aslında bir ilkeye itaat, zorunlu olarak karşıtına itaatsizlik oluyor. Hiroşima ve Nagazaki'ye atom bombası atan pilotlar devletin yasalarına itaat etmişler, fakat insanlığa karşı itaatsizlik işlemişlerdir.

Kısaca itaat her zaman iyi veya her zaman kötü bir durum değildir ve bir itaat konusunun iyi ya da kötü olduğuna karar vermek karmaşık ve çe-

lişkili bir sorundur. Mustafa Kemal'in Abdülhamid'e itaat etmemesi Kurtuluş Savaşına yol açmıştır. Atatürke milletin kayıtsız, şartsız itaat etmesi ise Ülkemizin kurtulmasına, Kurtuluş Savaşının zaferle sonuçlanmasına yol açmıştır.

Öyleyse bağlılığın ve kime ve neye itaatın iyi, ya da kötü olduğuna karar vermek o kadar kolay olmuyor ve her konunun akılcı yolla, derinlemesine, çeşitli yönleriyle incelenerek değerlendirilmesi gerekiyor. Karmaşık, çelişkili bir sorun. Biz Masonların İnsanlık Mabedi inşasındaki yolumuza devam etmemizde akıl bu nedenle ön plana çıkıyor.

Kardeş sevgilerimle.....

**Asım AKİN
Büyük Üstat**

MESSAGE FROM THE GRAND MASTER

Dear Brethren,

Our two important virtues to achieve continuous accomplishments on the path to the "Construction of the Temple of Humanity" are "Fidelity" and "Obedience".

Fidelity, (*fidelis*) in this sense is an emotional faithfulness from the depths of our hearts leading to mutual reasonable objectives and principals. Such fidelity will improve our activities, will support and construct our actions. As an example, the friendship generated by the love of brotherhood, our common purpose for the construction of the "Temple of Humanity", our solidarity and our mutual compassions strengthens this fidelity and connects all brethren to each other on a bond of confidence.

For "**Obedience**", it is obvious that the Masonic bodies take their name from "Obedience". During his Initiation Ceremony, every Freemason takes an oath on his honour and pride to obey the rules of the Obedience he has entered. In our Obedience, we swear as "I shall recognize the Grand Lodge of Turkey as the sole and supreme authority of Freemasonry in Turkey. I shall obey its constitution and decisions".

Obedience is the first principal which will mature us towards perfection. The virtue of obedience and learning to obey will teach us how to order, how to make other people obey and will gain us the attributes of management. When a student obeys his teacher, or an officer obeys his superior, he will raise his skill and become a superior himself. Because he will learn all the difficulties for the fulfillment of the orders he has taken, when he comes to the position of ordering, his orders will be

more fair and the obedience he will expect will be more reasonable. He will never force others for obedience, neither will violate their basic rights and freedom.

In Operative Freemasonry the Masters were telling the Entered Apprentices "When you obey the rules and fulfill your duties, you will advance and one day become a Master". At the end of the Installation Ceremony of a new Worshipful Master, The Installing Master announces to all brethren "Brethren ornamenting the columns, in life, some have to direct and teach and some have to learn and obey. This is valid for certain intervals. Because, after some time the directed become mature with what they have learned and take the positions of the directors.

In this case, it is obvious that obedience is deliberate and is accepted by a person's own free will. However, obedience is not being humiliated against oppression, on the contrary is to conform a superior or the order deliberately. In vain will be the people who will try to transmit obedience to a captivity against fear and oppression or change it to sycophancy. Such people will cause more damage than benefit. Instead bearing fear which will lead to disobedience, we must be volunteered towards obedience and even feel satisfaction from our duties.

Expecting obedience for a person or institution is not an easy task. In order to expect obedience one has to manifest his professional merits and his reputation. To obey an institution, the purpose and objective has to be reasonable and beneficial. The success of a person to gain obedience has a direct relation with his knowledge on philosophy, science and the contents of all religions and to become a person who has assimilated all the knowledge of perfection and has achieved to be a person of absolute justice, absolute goodness and absolute wisdom and must bear the qualifications of all these virtues. Only such a person may deem that disobedience is a guilt and obedience is a virtue. Throughout centuries, many kings,

preachers and rulers tried to convince people that the obedience they have gained by their oppression is a virtue and disobedience is a crime and corruption; forgetting that the basic element of obedience is conscious and wisdom. In fact, the disobedience reached by rationalism became the torch light of humanity towards enlightenment.

Numerous examples can be given from history in this sense; the renaissance can be accepted as a rebellion against the call of the church for obedience which has resulted with an absolute victory of reason and wisdom along with science and arts. The intellectual advancement of humanity is also subject to its talent of disobedience. This talent is against the authority which tries to inactivate free thinking. It is against the traditional way of thinking which objects to evolution as well. Therefore, it can easily be said that obedience makes sense when it is rational.

Obedience can be classified under two headlines. The first can be named as an obedience against an authority, an institution or a person. This can be called as an extrovert obedience. It means that a person deliberately abandons his own autonomy and accepts the will power of an authority. The second can be named as an introvert obedience which means the obedience of a person to his own intellect and his own belief. If a person is following his own decisions instead of the verdict and decisions of others, he is becoming his own self. However, as Bertrand Russell states "disobedience mustnot be a rebellion without a cause". It must be towards a rational purpose. According to Russell, for disobedience, one must have a moral courage for solitude, error and guilt. This courage has a direct relation with the wisdom and maturity of the person. A person who has completed his advancement and who can decide on his own free will; then his disobedience will have a meaning.

Freemasonry explains this case with the statement "Know Yourself" which is hung in every entrance of our Temples. To know oneself means awareness of a person about his lack of knowledge and

experience which has to be completed to become a free, mature and a leading character. Spinoza says that "a person who reaches knowledge, becomes a free man". According to him, willpower is nothing but rationalism. Instead of becoming the slave of the essence which we can not understand, we must try to learn and have knowledge about them and equip ourselves with the necessary information, only then we can become liberated and shall gain will power.

In fact, obedience to a principal means disobedience to its opposite. The pilots who have laid the atomic bombs to Hiroshima and Nagasaki have obeyed the rules of their country but have disobeyed the values of humanity.

In short, obedience can not be deemed as right or wrong at all times. Instead it is a very complicated to decide whether obedience or disobedience to a case will be more fair. Disobedience of Mustafa Kemal to Sultan Abdülhamid has led to our Independence War. The absolute and unconditional obedience of the Turkish nation to Atatürk has led to the salvation of our country and the victory of the Independence War.

Therefore, fidelity and obedience to a person or an authority is not easy to judge and fort his reason every case must be evaluated deeply, fairly and rationally with all its aspects. It is a very complicated and contradictory matter. That is why intellect becomes the main principal of Freemasonry towards the construction of the Temple of Humanity.

Fraternal regards,

Asim AKIN
Grand Master

BÜYÜK MAHFİL UMÛMÎ HEY'ET TOPLANTISI NO:8,9 22.06.1952(*)

Derleyen: **Suha UMUR**

GRAND OFFICERS' MEETING NO: 8 & 9, JUNE 22, 1952

The minutes of the Grand Officers Meeting held on June 22, 1952 are published due to their historical importance. These minutes should be kept as an important document as a guideline of the history of Turkish Freemasonry.

TERSİMAT :

Bü.: Mah.: 'in 22.6.1952 tarihli Toplantısı Tersimatı:

(Bu toplantı MART ayında akdedilen matem Toplantısı ile 9. cudur.)

Yü.: Şû.: 'ya bağh Bü.: Mah.: 22.6.1952 Pazar günü Beyoğlu vâdisinde Taksim'de kâin malûm nokta-i hendesiyede Bü.: Üs.: Mustafa Hakkı Nalçacı B.: 'in riyasetinde toplandı.

(*) 22.06.1952 tarihindeki dokuzuncu Umûmî Hey'et Toplantısı Tersimatını tarihî önemi ve belge niteliği dolayısıyla **aynen** yayınlıyoruz. 1982 yılında o dönemin Bü. Sek.'i Pek Muh. Suha UMUR K.'in derlediği şekliyle eldeki mevcut tek nüshadan faydalanılmıştır. Tersimat'ın orijinali şu ana kadar Büyük Loca Arşivinde bulunamamıştır.

MİMAR SİNAN

Bü.: Üs.: Mua.: Dr. Fethi Erden'in huzuru ile Bü.: 1. ci Nâ.: Celâl Öğet
Bü.: 2. ci Nâ.: vekâleten Dr. İsmail Kenan Sunal, Bü.: Hat.: Dr. Şükrü
Hâzım Tiner, Bü.: Kâ.: Tarık Ziyal, Bü.: Muhak.: Galip Hamdi Tek-
yeli, Bü.: Hz.: Em.: Jak Esseyan, Bü.: Hs.: Em.: A. Mosse, Bü.: Teş.:
Cevdet Caculi ve Bü.: Muha.: Dah.: vekâleten Dr. Fahri Günergin
BB.: yerlerini işgal ettiler.

Hâk.: Bü.: Â.: Kaymakamı Ferit Zühtü Örucü Üs.: şarkı tezyin ey-
ledi.

Yoklama yapılarak 28 delegenin hazır ve nisâbı müzakerenin mevcut
olduğu anlaşıldığından, sütunları tezyin eden ve imzaları defteri
mahsusunda mukayyet bulunan ziyaretçi BB.: 'in de iştirakiyle celse
usulü dairesinde açılarak çalışmalara başlandı :

- 1.- Bir evvelki toplantıya ait tersimat okunarak aynen kabul olundu.
- 2.- Daimî Hey.: 'in raporu okunarak muhtevâsına ittlâ peydâ ve bu
güne kadarki icraati tasvîp olundu.

BİLGİ Mah.: Muh.: 'ince hazırlanarak Bü.: Mah.: 'in tasvibine arz
edilmiş olan Dahilî nizamnamenin müzakeresi hakkında söz verildi.
Bü.: Hat.: B.: meseleyi izah ve bu nizamnamenin evvelce Da.: Hey.:
tarafından tetkikinde bazı maddelerinin mevzuat ve kavânîmimize
uygun olmadığı görüldüğünden bu noktalar işaret olunarak tadil ve
ıslâh olunmak üzere Mah.: 'i Muh.: 'e iade edilmiş olduğunu, Mah.: 'i
Muh.: 'in noktai nazarında ısrar etmesi üzerine keyfiyetin Bü.:
Mah.: 'de müzakere ve intacı gerekmiş bulunduğunu anlattı. Mütea-
kiben Bü.: Kitâbette kaleme alınan ve dosyasında mahfûz bulunan bu
hususdaki raporu okudu. Bu mesele hakkında söz verildikte; Ali Galip
Taş B.: ihtilâflı maddelerin okunmasını teklif etti. Bu teklif re'ye ko-
narak kabul edildiğinden ihtilâflı maddeler birer birer okunup izah ve
müzakere olduğunda, Bü.: Hat.: B.: 'in raporunun bir sureti ile ni-
zamnamenin tekraren berayı ıslâh ve tadil BİLGİ Mah.: 'i Muh.: 'ine
iadesi kararlaştırıldı.

- 3.- Menâfii umûmiye hakkında söz verildi:

Reşit Çavdar Üs.: , Mah.: Muh.: 'lerin muhasebe defterlerinin yekne-
sak ve muntazam olmaları için Hz.: Em.: BB.: 'in Umumî Bü.: Hz.:
Em.: sıfatıyla kendisi ile temasa geçmelerinin lüzumu ve faydalarını
belirttiğinden Üs.: Muh.: 'lerin ve Hz.: Em.: 'lerinin bu hususlara dik-
kat nazarlarının celbedilmesi karârgîr oldu.

Celâl Öget B., azâ adedi 120'yi bulan ve aşan Mah.: 'lerimiz mevcut bulunduğuna işaret ederek, bunların daha toplu ve ahenkli mesai yapabilmeleri için kalabalık Mah.: 'lerden yeni birer Mah.: kurulmasında fayda mülâhaza edilip edilmeyeceği meselesini ileri sürdü. Cereyan eden konuşma neticesinde 120 adedinin şimdiki Lokal darlığına göre fazla görülmekte olduğu, fakat yakın bir zamanda yeni binamıza geçildikten sonra bu mahzurun izâle edilmiş bulunacağı, mahâfil adedinin mütevâliyen ve hakikî ihtiyaçlar mevcut olmadıkça arttırılmasında çok teennî ile hareket edilmek icabettiğini Bü.: Mah.: 'de evvelce de görüşülmüş olduğu tezekkür edilerek şimdilik bu hususta başkaca kararlar alınmasına lüzum olmadığı neticesinde birleşildi.

Ruhi Vamık Girgin B., gelecek Bü.: Mah.: toplantısının yeni binamızda yapılabileceği ümidini izhâr ve bu binada ilk celseyi Bü.: Mah.: 'in akdetmesini ve Hâk.: Bü.: Â.: 'in de hepimizi bu vesile ile tenvîr ve irşât edecek bir hitabede bulunmasını ilâve eyledi.

Bü.: Üs.: az evvel okunan Da.: Hey.: raporunda zincirimize iltihâkı bildirilmiş olan İzmir'deki PROMETHEE Mah.: 'i Muh.: 'inin açılış merasiminde kendisinin Hasan Yusuf Başkam ve Hamdi Nüzhet Tüfekçi BB.: ile beraber hazır bulunmuş olduğunu beyan ile Mah.: 'i Muh.: 'e muvaffakiyet temennilerini tekrar ve onların da Bü.: Mah.: 'e K.: sevgi ve saygılarını gönderdiklerini ilâve eyledi.

Ali Hikmet Baykal B., KK.: 'in Mah.: 'i Muh.: 'lerine muntazaman devam etmelerinin esas umdemiz olduğunu hatırlatarak devamda intizamı olmayanlar için tedbir düşünülmesini temenni etmekte olduğunu söyledi.

Fethi Erden B., Bü.: 2. ci Nâ.: Yusuf Ziya Erden B.: 'in, Yeşilköy'de epey zamandan beri hasta olduğunu söyleyerek berâyı istifsâr kendisine bir ziyaret yapılması recasında bulunduğundan, Dr. İsmail Kanan Sunal ve Dr. F. Günergin BB.: bu vazifeyi memnuniyetle deruhte ettiler.

Emopleji'den rahatsız bulunan Celâl Dikmen B.: 'in, Dr. Şükrü Hâzım Tiner B.: tarafından ziyaret edilmesi görüşüldüğünden, esasen hasta ile alâkalanmış bulunan Şükrü Hâzım B.: bu hususta müdâvâtta bulunulmakta olduğunu anlattı.

KK.: 'imizden Fuat Nebil Ertok ve Diş tabibi Affan BB.: 'in ebedî maşrika göç etmiş oldukları teessürle öğrenildi.

Badehû sütunlarda sükût cari olduğundan sadaka kesesi gezdirildi. Hakkı Türegün, Hamza Rüstem, Servet Alko, Affan Balzar, Şadık Bigat, Tevfik Kâmil Koperler, Necdet Olcay ve İsmail Memduh Altar BB.'in de hissesi iştirâkleriyle şarka (1280) tuğla geldiği ilân olundu ve Bü.: Hs.: Em.: B.'e teslim olundu.

Mesainin tam, mükemmel ve kanunlarımız dahilinde cereyan ettiğine dair Bü.: Hat.: B.'in kanunî mütâlaası alındıktan sonra, celse usulü dairesinde muvakkaten tâtil olunarak, ketûmiyete riayet vaadini teyid eden delege Üs.:lar sulhü selâmetle ayrıldılar.

Bü.: Üs.:

Mustafa Hakkı NALÇACI
(imza)

Bü.: Hat.:

Şükrü Hazım TİNER
(imza)

Bü.: Ka.:

Tarik ZİYAL
(imza)

* *
*

RAPOR :

Bü.: Mah.'in 22.6.1952 tarihinde toplanan 8. inci celsenin daimi heyetin 7 No. lu Raporu.

Aziz Delege Üs.:lar,

1.- Bu günkü toplantımız Bü.: Mah.'in 1952 senesine ait, biri matem celsesi olmak üzere üçüncü toplantısıdır. Geçen 18.5.1952 içtımamızdan beri cereyan etmiş olan kısa müddet zarfında ayrıca yüksek nazaraınıza arz edilecek bir iş olmadığından, bu gün sadece statümüzün 13. cü maddesinin lüzum gösterdiği kanunî toplantılardan birini akdetmiş bulunuyoruz. Bunun içindir ki bu defa bu kısa raporumuzu tevzi etmedik.

2.- Camiamız hakkındaki mutâd ihsâî malûmâtı, Haziran nihayetine kadar elimize varmış bulunacak tekris ve uyandırmaları da ithal et-

tikten sonra, kat'i bir şekilde yaz tatilinden sonra yeni mesaiye başlar-ken arz edeceğiz. Bu işimizin bütün Remzî Mah.: 'lerimiz kuyûdatı ile mutabık olarak tamamlanabilmesi için Muh.: Mah.: 'larımızın, Bü.: Mah.: 'e gönderilecek bütün evrak ve formüllerini en geç 15.7.1952 ye kadar tamamlamış olmalarını reca ederiz.

3.- Yeni lokal binamız satın alınmış, tamamen tesellüm edilmiş olup bu hususa matuf gayretlerin tevhdî için Yük.: Şû.: Daimî Encümeni ile Daimî Hey'etinizin müştereken akdettikleri bir toplantıda verilmiş kararlar gereğince tamir ve tadiline başlanmıştır. Yaz tatilinden sonraki mesaimize orada başlanabilmesine çalışılmaktadır.

4.- İzmir'de Fransızca çalışmak üzere açılmasına geçen toplantıda karar vermiş olduğumuz "Prométhée" Mah.: Muh.: 'i ittihat zincirimize iltihak etmiş ve mesaisine başlamıştır. Bu suretle memleketimizde fiilen çalışmakta olan remzi Mah.: adedi 16 yı bulmuştur.

5.- Geçen toplantımızda müzakeresi intaç edilmemiş olan, Ankara'da açılması istîzân olunan İngilizce çalışacak "Friendship" Mah.: Muh.: 'ine ilâveten İstanbul'da biri Rumca ve diğeri Almanca çalışmak üzere iki yeni Mah.: daha açılması KK.: 'mizce istenmektedir. Bunlar hakkında kanun ve mevzuatımızın emrettiği tetkikat ve hazırlıklar tamamlandıktan sonra ayrıca takdir ve tasvibinize arz olunacaktır.

6.- Brezilya'dan Saopalo Bü.: Locası ile münasebatı dostane tesis edilmiş ve teklifleri veçhile Saopalo Bü.: Mah.: 'i Birinci Bü.: Nazır Dr. Joakim Teixeira Lino Brezilya'da Garan Damitiyemiz olarak seçildiği gibi onların Garan Damitiyesi olarak da Dr. Fethi Erden Üs.: 'mızın teklif edilmesi münasip görülmüştür. Bilgi ve tasvibinize arz ediyoruz.

7.- Bu günkü rûznâmemizin başlıbaşına bir maddesini teşkil eden Bilgi Mah.: Muh.: 'i dahili nizamnamesi hakkında hazırlanmış olan rapor ayrıca sırasında okunacaktır.

Yüksek direktiflerinize intizâren cümlelerinizi saygı ve sevgilerle selâmlarız, Sayın Delege Üs.: 'lar.

* *
*

Bü .: Mah .:in 22.6.1952 tarihli 8. ci
Toplantısında hazır bulunan Maha-
fili Muhtereme Murahhasları :

	Adı ve Soyadı	(İmzası)
İDEAL	: Sadık Bigat B.: M. Reşit Çavdar B.: Yusuf Ziya Erdem B.:	(imza)
KÜLTÜR	: Celâl Öget B.: Ruhi Vamık Girgin B.: Cevdet Caculi B.: Necdet Ekrem Olcay B.:	(imza) (imza)
ÜLKÜ	: Reşat Mimaroglu B.: İsmail Memduh Altar B.: Jak Esseyan B.:	(imza) (imza)
İZMİR	: - Hamza Rüstem B.: Hakkı Türegün B.:	
UYANIŞ	: Mümtaz Tarhan B.: Mecit Duruiz B.: T. H. Özyazıcı B.:	
KARDEŞLİK	: Ferit Up B.: H. Noradonkiyan B.: Menahem Abravanel B.:	(imza)
HÜRRİYET	: Ali Galip Taş B.: İsmail Kenan Sunal B.: Şükrü Hâzım Tiner B.: Ahmet Fahri Arel B.:	(imza) (imza)

- SEVGİ : Hüsamettin Sunol B.: (imza)
İsmet Somer B.:
Necip Hancı B.: (imza)
- ATLAS : Cemil İpekçi B.:
Edouard Lebet B.:
Armand Mosse B.: (imza)
- DOĞUŞ : Dr. Saip Özer B.:
Mümtaz Somer B.:
Sezai Konurgil B.: (imza)
- MÜSAVAT : Nazmi Dühanî B.:
Tarık Ziyal B.: (imza)
Galip Hamdi Tekyeli B.: (imza)
- YÜKSELİŞ : Muhip Kuran B.: (imza)
Hilmi Dilgimen B.: (imza)
-
- NUR : Dr. Hasan Y. Başkam B.:
Dr. Osman Yunus B.:
Sedat Alınıt B.: (imza)
- İNANIŞ : -
-
-
- BİLGİ : Muslihittin Yöneş B.: (imza)
Selâmi İşındağ B.: (imza)
Cafer Ergin B.: (imza)
- Üs.: Az.: Mustafa Hakkı Nalçacı B.:
Üs.: Az.: Mua.: Dr. Fethi Erden B.:

* *
*

Bü.: Mah.: 'in 22.6.1952 tarihli 8. ci
Toplantısında hazır bulunan Maha-
fili Remziye Üs.: Muh.: 'leri:

Adı ve Soyadı	(İmzası)
İDEAL : Necmettin Ali Akasya B.:	
KÜLTÜR : İbrahim Hoyi B.:	
ÜLKÜ : Edip Seydi B.:	
KARDEŞLİK : Cevdet Hıfzı Oşan B.:	(imza)
HÜRRİYET : Vedat Başar B.:	
SEVGİ : Kaludi Laskari B.:	
ATLAS : Marcel Louat B.:	(imza)
MÜSAVAT : Ferit Ramiz Öker B.:	
UYANIŞ : Rıfat Köknar B.:	
DOĞUŞ : A. Salih Korur B.:	
YÜKSELİŞ : Mithat Akdora B.:	
İNANIŞ : Kâmil Sokullu B.:	
BİLGİ : Fikret Çeltikçi B.:	
İZMİR : Mustafa Sakarya B.:	
NUR : Muzaffer Uras B.:	

* *
*

Bü.: Mah.: 'in 22.6.1952 tarihli 8. ci
Toplantısında hazır bulunan
Mülâzim Üs.: 'lar:

Adı ve Soyadı	(İmzası)
İDEAL : Yakup Çelebi B.:	
Fehmi Fındıkoğlu B.:	
Dr. Hüseyin Salor B.:	
KÜLTÜR : Saffet Rona B.:	
Sedat Aziz Erim B.:	

- Fahri Günergin B.: (imza) İY
Refet Hakul B.: (imza)
- ÜLKÜ : İzak Menşe B.:
Mustafa Zühtü İnhan B.:
Yaşar Ali B.:
- İZMİR : Mithat Güldü B.:
Zühtü Kâmil Ergin B.:
Kemâl Servet Ülgen B.:
- UYANIŞ : Nüzhet Tüfekçi B.:
Asım Köknar B.:
Muammer As B.:
- KARDEŞLİK : Tevfik Kâmil Koperler B.:
Hikmet Baykal B.: (imza)
İsmail Hakkı Kırgız B.:
- HÜRRIYET : Süleyman Sırrı Tümer B.:
Hüseyin Remzi Ötkeren B.:
Reşat Tığrak B.:
Muhsin Türen B.: (imza)
- SEVGİ : Eftatyos Sandalcıoğlu B.:
Hüsamettin Reha Çalı B.:
Grigoryadis Güner B.: (imza)
- ATLAS : Raul Rozental B.: (imza)
Antoine Chisppe B.:
Affan Balzar B.:
- DOĞUŞ : Safa Fevzi İksel B.:
Ömer Omay B.:
- MÜSAVAT : S. Güvendiren B.:
Kemâl Salih İren B.:

YÜKSELİŞ : Arif Rüştü Görgün B.: (imza)
Dr. Servet Alko B.:
-

NUR : Suat Arpad B.: (imza)
Mithat Sadullah Sander B.:
Suat Gürel B.:
-

İNANIŞ : -
-
-

BİLGİ : Vasıf Arna B.:
Ali Haydar Kermen B.:
Dr. Fehmi Çeltikçi B.:
-

* *
*

Yoklama Cetveli 22.6.1952

İdeal M.: M.: : Sadık Bigat B.: Yakup Çelebi B.:
Yusuf Ziya Erden B.: Fehmi Fındıkoğlu B.:
Mustafa Reşit Çavdar B.: Hüseyin Salor B.:

Kültür M.: M.: : Celâl Öget B.: Saffet Rona B.:
Ruhi Vamık Girgin B.: Sedat Aziz Erim B.:
Cevdet Caculi B.: Fahri Günergin B.:
Necdet Ekrem Olcay B.: Refet Hakul B.:

Ülkü M.: M.: : Reşat Mimaroğlu B.: İzak Menşe B.:
İsmail Memduh Altar B.: M. Zühtü İnhan B.:
Jak Esseyan B.: Yaşar Ali B.:

İzmir M.: M.: : Hamza Rüstem B.: Mithat Güldü B.:
Hakkı Türegün B.: Kemâl Servet Ülgen B.:
- Zühtü Kâmil Ergin B.:

Uyanış M.: M.: : Mümtaz Tarhan B.: Nüzhet Tüfekçi B.:
Mecit Duruiz B.: Asım Köknar B.:
T. Hamdi Özyazıcı B.: Muammer As B.:

Kardeşlik M.: M.:	Ferit Up B.: Noradonkiyan B.: M. Abravanel B.:	Tevfik Kâmil Koperler B.: Hikmet Baykal B.: İsmail Hakkı Kırğız B.:
Hürriyet M.: M.:	Ali Galip Taş B.: İsmail Kenan Sunal B.: Şükrü Hâzım Tiner B.: Fahri Arel B.:	S. Sırrı Tümer B.: Bezmi Ötkeren B.: Reşat Tığrak B.: Muhsin Turan B.:
Sevgi M.: M.:	Hüsamettin Sunol B.: Necip Hancı B.:	Eftatyos Sandalcıoğlu B.: H. Reha Çalı B.: Grigoryadis Güner B.:
Atlas M.: M.:	Cemil İpekçi B.: Edouard Löbe B.: Armand Mosse B.:	Raul Rozental B.: Antuvan Kiap B.: Affan Balzar B.:
Doğuş M.: M.:	Dr. Saip Özer B.: Mümtaz Somer B.: Sezai Konukgil B.:	Safa Feyzi İksel B.: Ömer Omay B.: -
Müsavat M.: M.:	Nazmi Dühanî B.: Tarık Ziyal B.: Galip Hamdi Tekyeli B.:	S. Güvendiren B.: Kemâl Salih İren B.: Faik Yüce B.:
Yükseliş M.: M.:	Munip Kuran B.: Hilmi Bilgimen B.: -	Arif Rüştü Görgün B.: Servet Vasfi Alko B.: -
Nur M.: M.:	H. Yusuf Başkam B.: Osman Yunus B.: Sedat Abut B.:	M. Sadullah Sander B.: Suat Gürel B.: Suat Arpad B.:
Bilgi M.: M.:	Muslihittin İhsan Yöney B.: Selâmi Işındağ B.: Cafer Ergin B.:	Vasıf Arna B.: Ali Haydar Kermen B.: Fehmi Çeltikçi B.:
İnanış M.: M.:	-	-

* *
*

**Henüz Yeminini icra edememiş Delege
ve mülâzim Üs.: 'lar esamisi :**

- 1- Sadık Bigat B.: Tahlif edildi 24.2.1952
- 2- Saffet Rona B.:
- 3- Jak Menâşe B.:
- 4- Yaşar Ali B.:
- 5- Zühtü Kâmil Ergin B.:
- 6- Tahsin Hamdi Özyazıcı B.:
- 7- Mümtaz Tarhan B.:
- 8- Mecit Duruiz B.:
- 9- Nüzhet Tüfekçi B.:
- 10- H. Bezmi Ötkeren B.:
- 11- Affan Balzar B.: Tahlif edildi 24.2.1952
- 12- Selâhattin Güvendiren B.:
- 13- Kemâl Salih İren B.:
- 14- Abdülhalim Faik Yüce B.:
- 15- Galip Hamdi Tekyeli B.: Tahlif edildi 24.2.1952
- 16- Hasan Yusuf Başkam B.:
- 17- İsmet Somer B.: Tahlif edildi 24.2.1952
- 18- Mithat Sadullah Sander B.:
- 19- Suat Gürel B.:
- 20- Muslihittin İhsan Yöney B.:
- 21- Cafer Ergin B.:
- 22- Selâmi Işındağ B.:
- 23- Vasıf Arna B.:
- 24- Ali Haydar Kermen B.:
- 25- Fehmi Çeltikçi B.:

* *
*

L Ü G A T Ç E

(KÜÇÜK SÖZLÜK)

ba'dehû: ondan sonra

berâyı ıslah ve ta'dil: iyileştirmek [düzeltmek] ve değiştirmek [doğrultmak] için [maksadıyla]

berâyı istifsâr: sormak için, sormak maksadıyla; [burada "hatırım (sağlık durumunu) sormak"]

Bü. Kitâbet: Büyük Kitabet (Büyük Kâtiplik=Büyük Sekreterlik)

der-uhde: üstüne alma, yüklenme

esâmî: adlar [ism çoğulu: esmâ çoğulu: esâmî]

Garan Damitiye: [Fransızca] Garant d'Amitié: dostluk kefilisi

ıslâh: düzeltmek, iyileştirmek

ittilâ: öğrenme, tanıma, bilme, haberli olma

ihsâi ma'lûmât: sayısal bilgiler

iltihâk: katılma, karışma

intaç: netice, sonuç, sonuç verme, sonuçlandırılma

intizâren: bekleyerek, gözleyerek

irşâd: doğru yolu gösterme, uyarma

istizân: izin isteme, izin için sorma; danışma

izâle: giderme, yok etme

izhâr: gösterme, meydana çıkarma

kâin: bulunan

karâr-gîr: kararlaşmış, kararı verilmiş, karara bağlanmış

kavânînimize: kanunlarımıza [burada] tüzüklerimize [genel anlamda] kural ve nizamlarımıza

keyfiyyet: [çoğulu keyfiyyât] nitelik, iş, husus

kuyûdat: resmi muameleler ve haberleşmeler (defteri); [kayd çoğulu kuyûd çoğulu kuyûdat]

Mahâfil: Mahfiller, Localar

Mahafili Muhtereme Murahhasları : Muhterem Localar Temsilcileri [Delegeleri]

Mahafili Remziye: sembolik localar

mahfûz: saklanmış, korunmuş, saklı

malûm: bilinen, belli

ma'tuf: eğilmiş; bir tarafa doğru çevrilmiş; birine isnâdolunmuş, yöneltilmiş

menâfii umûmiyye: genel yararlar

muhtevâ: bir şeyin içinde bulunan, içteki şey, içerik

mukayyed: kayıtlı; kaydolunmuş; bir işe önem veren

mu'tâd : itiyad edilmiş, adet olunmuş, alışılmış

muvakkaten: geçici olarak, süreksiz olarak; belirli bir zamana bağlı olarak

mü'dâvât: devâ arama, hastaya bakıp ilaç verme

mülâzım: stajyer; [burada] yedek delege; [askerlikte] teğmen

mülâhaza: iyice düşünme, düşünce

mütâlaa: okuma; tetkik, inceleme; düşünce

mütevâliyen: art arda, üst üste; aralık vermeden

nisâb-ı müzakere: görüşme yeter sayısı

nokta-i hendese: geometrik nokta

nokta-i nazar: görüş, bakış açısı

peydâ: meydana, açığa

rûz-nâme: [burada] gündem; yevmiye defteri; takvim; gazete

statü: Fransızca: statuts'den tüzük

şark: doğu

ta'dil: değişiklik; doğrultma, doğrulama

tahlif: yemin ettirme; andiçirme, içirilme

ta'mir: onarma, düzeltme

tasvib: doğru bulma, uygun görme, onaylama, onaylanma

teennî: yavaş gitme, yavaş hareket etme; ilerisini düşünerek acelesiz, dikkatli davranma

tenvîr: ışıklandırma, aydınlatma

tesellüm: bir şeyi teslim alma

tesellüm edilmek: teslim alınmak

tevhîd: birleştirmek

tezekkür: hatıra getirme, bir meseleyi konuşma

tezyîn: zinetlendirme, süsleme

umde: ilke, prensip; dayanılacak, güvenilecek şey, kimse, dayanak, destek

Ûs.:Az.: Üstad-ı A'zam = Büyük Üstat

Ûs.:Az.:Mua.: Üstad-ı A'zam Muavini = Büyük Üstat Kaymakamı

KAYNAKLAR

Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, 1998

Şevket Rado et.al, *Hayat Büyük Türk Sözlüğü*, 1969-1971

1980-1981 Yılı
1980-1981 Yılı
1980-1981 Yılı
1980-1981 Yılı



1980-1981 Yılı
1980-1981 Yılı
1980-1981 Yılı
1980-1981 Yılı

1980-1981 Yılı
1980-1981 Yılı
1980-1981 Yılı
1980-1981 Yılı

AYDINLANMA, MASONLUK VE BİLİMSEL DEVRİM

Asım AKIN

THE ENLIGHTENMENT, FREEMASONRY AND SCIENTIFIC REVOLUTION

In the search for the truth and the ascendancy of humanity, Freemasonry is one of the first organizations that has realized the need for "enlightenment" and as an objective adopted to become the keeper and the disseminator of this enlightenment throughout the society. Freemasonry has reached this vision while "searching for the truth". During the 16 th and even second part of the 15 th century, Freemasonry understood that the Truth lies within the secrets of nature, and this can only be perceived with the current scientific methodology of feeling, observation, logic and sensory experimentation. Since the old operative ages, the Craft has fought against bigotry, vain and superstitious beliefs.

Thus starting from the 16 th century, the grand Lodges of Scotland have accepted the 7 principal sciences of grammar, rhetoric, logic, arithmetic, geometry, music and astronomy as the fundamental tools in the search for the truth, and have continued their labours with the aid of them. In 1589, Gresham College was founded on the will and the foundations of Thomas Gresham, the Grand Master of the Southern region of England. This college formed the nucleus of the "Invisible College" and the Royal Society of England.

Consequently, Freemasonry has played a vital role in embracing enlightenment, and helped to disseminate the light to society and assisted humanity to reach its present state of knowledge and technology. Fully understanding our roots will add further strength to our efforts to search for the truth, and our labours in building a temple of humanity based on the strong principles of universality and our civilized and progressive labours.

Masonluk hakikatin aranmasında, insanlığın yüceltilmesinde "aydınlanmanın" gerekli olduğunu benimseyen ilk kuruluşlardandır ve aydınlanmanın bekçisi olmayı ve aydınlanmayı topluma yaymayı amaç edinmiştir. Masonluk bu görüşe 'hakikati ararken' ulaşmıştır. Hakikatin doğanın gizemleri içinde saklı olduğunu ve bunun ancak günümüz bilimsel yöntemi de olan sezgi - akıl - gözlem ve duyu deneyi ile ulaşılabileceğini 16. hatta 15. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren benimsemiştir. Eski operatif devirlerden beri ise taassup ve boş inançlara karşı savaşmıştır. Daha Tekris Töreninde Üstadı Muhteremin adaya boş inançlar üzerine düşüncesini sorduktan sonra, aday ne yanıt verirse versin, Üstadı Muhterem hemen sorusuna yanıtı kendisi verir: "-Bizce boş inançlar bilgisizlikten ve karanlıktan doğan yanılgılardır."

Mason yazarlardan Alex Mellor Kardeş 1964'deki bir yazısında; Spekülatif Masonluğu Royal Society'nin kurduğunu yazıyor. Yazısında o zamanlar elde ettiği tarihsel bilgilerin ışığı altında: "Spekülatif Masonluğun Royal Society'nin bir çocuğu olarak ortaya çıkacağını kim düşünebilirdi?" şeklinde dikkatimizi çekmeye çalışıyor. Bu biçimde düşünenler;

Royal Society of England'ın üyelerinin Mason Localarına girerek Masonluğu spekülatif alana kaydardıklarını kabul ediyorlar. Masonların bilgin kişilere saygıları ve geleneklerinden gelen alçak gönüllüklerinin Royal Society üyelerinin loca yönetimlerine geçirilmelerini sağladığını ve sonunda Kardeşlerin İnsanlık mabedi inşası yolunda daha etkin, daha düzenli ve uyum içinde çalışma arzularının Londra Büyük Locasının kurulmasını gerçekleştirdiğini.

ön görüyorlar.

İngiltere Birleşik Büyük Locasının resmi tarihsel belgesini oluşturan yıllıklarında "Önemli Masonik Etkinlikler" başlığı altında 10 sayfalık

bir bölüm vardır ve kronolojik bir liste halinde 200 tarihsel olay açıklanır. Listenin en başında şu iki cümle bulunuyor: "1717 de Büyük Loca kuruldu. Büyük Üstat Anthony Sayer'dir." Yani İngiltere Birleşik Büyük Locası; Spekülatif Masonluğun 1717 de 4 locanın bir anda masonik düzeni kurmak için bir araya gelmeye karar verdiklerini kabul eder. Büyük Locanın, bir dünya kardeşlik örgütlenmesi oluşturmak için kurulmuş ilk spekülatif masonik örgütlenme olduğu anlatılır. Büyük Loca bu görevinde başarı sağlamıştır. Dolayısıyla İngiltere Birleşik Büyük Locasının masonik yıllıklarını okuyan bütün okurların bunu böyle bilmesi doğaldır.

Mellor yazısında Masonluğu İngiltere'de, aynı zamanda Royal Society kurumu üyesi olan Thomas Spratt'ın kurduğunu yazıyor. Adının gizli kalmasını arzu ettiğinden, Desaguliers ve Anderson'u öne çıkararak anayasa düzenini onun hazırladığını söylüyor. Fakat Spratt'ın Spekülatif Masonluğu icad ettiğini düşünmek çok yanlış olur. Çünkü; aynı zamanda Royal Society kurucusu da olan Spratt 1717 den yıllarca önce yazdığı tarih kitabında Spekülatif Masonluğun daha önceki devirlerine ait tarihsel olayları açıklamıştır. Kitabında Büyük Locanın kuruluşundan 110 yıl önce yazılmış Schaw kurallarından tutun da, VI. James'in Tekris Töreninden, Robert Moray'den ve daha bir çok eski spekülatif etkinliklerden bahsediyor. İskoçya'da Masonluğun çok eski devirlerden beri çeşitli dinsel görüşlere büyük tolerans gösterdiğini ve ilgi alanının "**doğa ve bilimin gizemlerini aramak**" olduğunu açıklıyor. Kitabında şöyle bir pasaj var:

"Masonluk topluluğunu oluşturan üyelerin aralarına çeşitli ülke, din ve meslekten kişileri özgürce seçtiklerini eklemek gerekir. Kendi özel amaçlarına ulaşabilmek için bunu gerekli görüyorlardı. Çünkü onlar İngiliz, İskoç, İrlanda, papalık veya protestan felsefesi geliştirmek amacıyla değil, insanlık için bir felsefe geliştirmeyi amaç edinmişlerdi".

Peki, yanlış olduğuna şüphe olmayan Spekülatif Masonluğun resmen başladığı 1717 tarihi nereden ortaya çıktı?

Bunun nedeni Masonluğun önce İskoçya da örgütlenmeye başlamış olması ve İskoç kökenli İngiltere krallarının hepsinin aynı zamanda birer Mason olarak hem İskoçya'da, hem de İngiltere'de Masonluğun gelişimini desteklemeleridir. Bilindiği gibi İskoç kökenli kral II. Charles'dan sonra Alman kökenli Hannover Hanedanlığı'nın ülke yönetimine geçirilmesini İngiltere ve bilhassa İskoçya toplumu

ve Masonların büyük bölümü uygun görmemiş ve bu kişiler Jakobitler(1) adı altında Hannover Hanedanlığı'nı düşürmek için aşağı yukarı bir yüzyıl kadar süren çeşitli etkinliklerde bulunmuşlardır. Hannoverler de doğal olarak iktidarlarını yürütebilmek amacıyla içte ve dışta Jakobitleri ortadan kaldırmak için uğraşmışlardır.

Hannoverler iktidara geçince Londra'da Jakobit avı başladı. Londra'lı Masonlar korku içindeydi. Jakobitlere sempati gösteren herkesten şüpheleniliyordu. Ancak bunun yanında bütün İngiliz Locaları 1602 Schaw kurallarına göre yürütülen İskoç Ana Localarından berat alarak kurulmuşlardı. Londra'da birleşen 4 Locanın da kurulurken Shaw İskoç Ana Localarının her hangi birinden berat aldığına şüphe yoktur. Çünkü İskoç Locaları devrin masonik otoritesinin tek kaynağı idi.

Bu gelenek doğal olarak Hannover taraftarlarını rahatsız etmiştir. Örneğin İskoç Localarının uzun yıllardan beri fon topladığı biliniyordu. Gerçi fonlar Kralın, Protestan ülkelerin, eski sitelerin ve Masonların yararı için toplanıyordu; ama bir taraftan da bu fonlarla Hannoverleri düşürmek amacıyla İskoçya'ya silah satın alındığı söylentisi dolaşıyordu. Londra Masonlarının çalışmalarını sürdürebilmek için bu tehlikeli Jakobit toplulukların davranışlarından kendilerini soyutlamaları gerekirdi. Ancak çözümü olmayan bir sorunla karşı karşıya kalınmıştı: Mason olarak etkinlik gösterebilme hakları çoğu Jakobit olan İskoç Schaw Localarından geliyordu.

Çözüm zorunlu olarak masonik kurallara tamamen aykırı oldu. Alternatif başka bir merkeze bağlamak zorunluluğunu dört loca birleşerek kendilerini yönetmesi için bir Büyük Loca kurarak çözdü. Aralarından Stuart taraftarlarını uzaklaştırmak ve çalışmalarını Hannoverlerin kabul edebileceği bir şekle sokmak için 1717 de Londra Büyük Locasını Anglo-Alman bir soylu olan Anthony Sayer başkanlığında kurdular. Anthony Sayer'in kıdemli Mason olmadığı ve daha önce sadece Koruyuculuk görevi yapmış olduğu göz önünde bulundurulursa, seçimlerin ve Büyük Loca Kuruluşunun Hannoverlerin kontrolü ve denetimi altında yapıldığı ortaya çıkar. 1717'den önce üst düzey yönetimde bulunmuş kıdemli Masonlar da bu tarihte gözden düşmüştür.

Londra Büyük Locası kurulduktan sonra diğer bütün Locaları kolayca kontrolü altına aldı. Çünkü daha önce kendileri gibi İskoç Ana Localarından berat alarak kurulmuş Localar, ancak Londra Büyük Locasından berat alırlarsa çalışmalarını sürdürebiliyorlardı. Büyük Loca ay-

(1) Jakobitler; Stuart hanedanlığı taraftarı Masonlar

rica Üstadı Muhterem olmak için "Üstad Görevi" (Master's Part) adlı bir ritüelin öğrenilmesini şart koştu. Bu değişiklik Locaların kendi başına davranarak, Büyük Locanın haberi olmadan Üstadı Muhterem seçmelerini engellemek için yapılmıştı. Oysa Eski Yükümlülükler bir Locanın Üstadı Muhteremini, Loca üyelerinin bizzat seçmeleri gerektiğini yazıyordu. Bu durumda ise Üstadı Muhterem olabilmek, seçilen Kardeşin "Üstat Görevi" ritüelini bildiğini Büyük Locanın tasdik etmesiyle gerçekleşemiyordu.

Bunun yanında Localar mümkün olduğunca Jakobit kökenlerine ait eski belgeleri yok etmeye çalıştılar. Örneğin 1718'de Büyük Loca arşivinde çıkan bir yangında birçok masonik belgenin yanmış olması olayı bununla bağdaştırılmaktadır.

Konuya değinmemin nedeni, Spekülatif Masonluğun ileri sürüldüğü gibi Royal Society'nin eseri olmadığını, 1717'den çok daha eski devirlerden beri var olduğunu ve amacının insanlığın gelişimi için pozitif fikirler üretmek, bunları uygulamaya geçirmeye çalışmak olduğunu ve tam tersine Royal Society'nin Masonluğun bir eseri olduğunu açıklamak içindir. Bu amaçla; önce 17. Yüzyılda yeşermeye başlayan Aydınlanmanın anlamını, sonra da Kraliyet Kurumu ve geriye doğru 16. Yüzyıla kadar izlenebilen Masonluğun spekülatif çalışmalarını hatırlatmakta yarar olduğunu sanıyorum.

18. Yüzyıl kökü ve ereği öteki dünyada bulunan bir yaşam düzeyinden, kökü ve ereği bu dünyada bulunan bir yaşam düzeyine geçişin başlangıcıdır. Rönesans'ın ortaya koyduğu görüş, buluş ve ilkelerin sistemli bir düşünce biçiminde derlenip, düzenlenmesi bu Yüzyılda olmuştur. Akıl Yüzyılı diye tanınan 17. Yüzyılda aklın doğayı kavrayabilecek tek araç olduğu ve doğanın ancak akılla bulunan matematik-fizik yöntemlerle keşfedilebileceği görüşü hâkim olmuştu. İnsana, iyi ile doğrunun, Tanrının, Ruhun akılla kavranabileceği güvencesi gelmişti. Dekart, Spinoza, Leibniz bu ana düşünceden yola çıkarak büyük düşünme sistemleri ileri sürmüşlerdi. Ancak bu sistemler hep metafizik temellerle açıklanmıştı. 18. Yüzyılda ise metafizik sistemlerden giderek vazgeçilmiş, doğa karşısında başarı kazanan akıl, kültür dünyasına uygulanmaya başlamıştır.

Aydınlanmanın düşünürlere ve topluma yayılması ilk defa İngiltere de başladı. Yayılmayı sağlayan gerçek kişinin ise John Locke (1632 - 1704) olduğunu söyleyebiliriz Locke, Kraliyet Kurumu üyesi ve Masondur. Ömrü boyunca Aydınlanmaya özgü düşünceleri yaymaya çalışmıştır. Bireyin özgürlüğü, aklın yaşamın kılavuzu olduğu, kültür-

rün bilimde, dinde, politikada, eğitimde ve her alanda geleneklerden ve baskılardan kurtarılması gerektiği onun konuşmalarının ve yazılarının sürekli ana konuları olmuştur. Locke'un devlet felsefesi görüşü siyasi liberalizmi hazırlamış, Hıristiyanlığı akla uygun bir biçime sokma çalışmalarını başlatmış, eğitim üzerine çalışmaları ise akılcı bir eğitim çağırını açmıştır. Locke; doğru bilginin ancak iç ve dış deneyimlerle elde edilebileceğini ileri sürerek ampirizmi topluma anlatmayı başarmıştır.

Böylece İngiltere'de topluma yayılmaya başlayan Aydınlanma, kısa süre sonra Fransız toplumuna yansımış ve Fransızlar İngiliz düşüncülerinden aldıkları bilgileri geliştirerek, başta Voltaire Kardeş olmak üzere bütün ansiklopediciler Aydınlanmayı geniş çevrelere yaymışlardır. Locke görüşü, İngiliz Deizmi, Hume görüşü Fransa'da, İngiltere'deki başlangıcından çok daha cesur, çok daha radikal ve çok daha sert biçimlere bürünerek Fransız devrimini doğurmuştur. Kısaca 18. Yüzyıl, gerçeği öğrenmeye çalışmadan önce, onu bilmenin yolunu, yöntemini araştırmayı kendisine çıkış noktası yapmıştır. Böyle düşünenlerin toplanarak aralarında fikir alış verişi yaptıkları bir kuruluş ise ilk defa İngiltere'de ortaya çıkmıştır. Bu kuruluş "**Royal Society of England**"dır.

Royal Society of England dünyanın en eski ve saygınlığını halen koruyan bir bilimsel kuruluştur. Okulda okuduğumuz fizik kitaplarının birçok ünite başlıkları, aynı zamanda Mason olan kurucu ilk üyelerinin adlarıyla açıklanıyor: Hooke Kanunu, Boyle Kanunu, Brown Hareketi, Newton Kanunları, Leibniz Teoremi, Huygens Konstrüksiyonu, Halley Yıldızı. Kurucular arasında başka ünlü Masonlar da sayabiliriz: Christopher Wren, John Evelyn, John Wilkins, Elias Ashmole, John Flamsteed, John Locke gibi. Resmi bir bilimsel topluluk kurma kararının verilmesini tarihçi Sir Henry Lyons şöyle anlatıyor:

"Sivil savaş sırasında (Cromwell zamanında), deneyle ilgilenen veya o devirde söylendiği gibi yeni felsefeyle ilgilenen, geniş bilgi ve kültüre sahip aralarında öğretim üyelerinin de bulunduğu bir grup, 1640 dolaylarında, aralarından birinin evinde veya çoğunun öğretim üyesi bulunduğu Gresham College yakınındaki bir tavernada zaman zaman tartışmalı toplantılar düzenliyorlardı. Cromwell'in ölümünden sonra, 1660'da monarşinin yeniden düzenlenmesinden cesaret ala-

rak, bu toplantıları daha serbest bir şekilde yürütmeye başladılar. Oxford'da görevli bir bölüm öğretim üyesi de aralarına katılınca gizli olmayan bir filozoflar topluluğu kurmaya karar verdiler".

Tarihçi Arthur Bryant, Kral II. Charles'ın da deneysel bilim taraftarı olduğunu yazıyor ve bu tutumunun Royal Society kurma kararının verilmesini cesaretlendirdiğinden bahsediyor:

"Tutucu dinsel formüller yerine, akılcı davranışları yeğleyen Kral tahta geçtikten sonra, topluluk ona başarılarını gösterme olanağı buldu. Kralın tahta geçişinden kısa süre sonra, Kraliyet Kurumu Gresham Kolejde kuruldu ve Kral kurumun koruyucusu oldu".

Aslında bu tarihten önce, Cromwell devrinde bu topluluğun gizlenmeden deneye dayanan bilimsel felsefe geliştirmeye kalkması kolay bir iş değildi. Kutsal Kitabın söylediklerinin dışında her hangi bir deneysel girişimde bulunmak büyücülük kabul ediliyordu. Cromwell 200 yaşlı kadını büyücülük yapıyor diye yaktırtmıştı.

Bu devre gelinceye kadar, 13. Yüzyıl boyunca Kilise sistematik bir inanç biçimini dayatmıştı. Bu sistem İsa'nın öğretilerinden çok Kilisenin yararını koruyan teolojik telkinlerle yürütülüyordu. Kilise ileri sürdüğü dogmaları eklektik bir felsefeyle yürütmeye çalışıyordu. Bütün üniversiteleri kontrolü altında tutuyor ve bunların eğitim programlarını kendi düzenliyordu. Örneğin Galileo'nun Pisa kulesinden çeşitli özgül ağırlıklardaki maddeleri atarak yaptığı ünlü deneye Kilise şu yanıtı vermişti:

"Değişik ağırlıklardaki cisimler aslında aynı hızda düşüyorlar, ancak Engizisyona karşı olan kişiler bir takım gösterilerle halkı yanıltmaya çalışıyor".

Günümüzde deneysel bir gözlemin teolojik açıklamalarla reddedilmesini anlayabilmek güçtür. Çünkü bizler 17. Yüzyıldan beri düşüncelerimizi fiziksel gerçeklere göre geliştirmenin şart olduğunu algıladık. Bu değişim biraz önce açıkladığım filozoflar topluluğunun "doğanın gizemlerini araştırmak için" bir kuruluş oluşturmaya karar vermesiyle gerçekleşmiştir. Dogmaların düşüncelerini etkilememesi için de toplantılarında dinsel ve politik tartışmaları yasaklamışlardır. Deneysel bilim bu gruptan doğmuştur.

Royal Society'nin ilk toplantısından itibaren eksiksiz toplantı raporları tutulmuştur. İlk raporda kurucuların kurumu kurma nedenleri şöyle açıklanıyor:

"Kurucuların büyük bölümü Christopher Wren'in konferanslarını dinlemek için uzun süreden beri Gresham Kolejde yapılan etkinliklere katılıyorlardı. O gün de konferansın hemen sonrasında, geleneksel olarak konuyla ilgili soru ve katkılara geçildi. Sorular arasında, Fizik-matematik çalışmaları geliştirmek için bir kolej kurma görüşü ileri sürüldü. Toplantılarda daha formel bir biçimde fikir yürütebilmek, değişik konularda daha yerinde kararlar verebilmek için böyle bir topluluğu kurmanın çok yararlı olacağı görüşünde birleşildi. Fransa'da, Kralın kurduğu "Akademi" adlı kuruluşa edebiyat ve felsefeyle uğraşan kişilerin gönüllü olarak katıldıkları ve böylece çeşitli bilgileri geliştirdikleri, deneysel felsefeyi güçlendirecek bazı girişimlerde bulunabildikleri örnek gösterildi."

Kurum üyeleri çalışmalarında Francis Bacon'ı örnek almıştır. Bunu ilk toplantılardan birinde Thomas Spratt'ın hazırladığı, üyelere dağıtılan **Royal Society Kuruluş Tarihi** kitapçığından anlıyoruz. Kitabın kapağında üyelere John Evelyne'in yaptığı bir gravür vardır:

Ön cephede bulunan salondan geniş bir doğa manzarası göze çarpıyor. Salonun arkasında kubbeli bir veranda var. Sol taraftaki açıklıktan uzaktaki Gresham Koleji binası seçilmekte. Verandaya iki basamakla çıkılıyor. Kubbenin yerleştirildiği sütunlar üzerinde II. Charles'ın topluluğa armağan ettiği sembolik süsler asılmış. Salon siyah-beyaz karolarla döşeli; sağda, içinde bilimsel kitaplar bulunan bir etajer var. Etajerin kenarında üzerinde Kraliyet imzası bulunan bir diploma görülmektedir. Sütunlara çeşitli semboller asılmış: 4 pergel, 3 gönye, 2 şakul, ayrıca bir teleskop, bir uzun sandıklı saat, küçük bir deniz saati, 2 dünya küresi ve çeşitli havan ve havan eleri var.

Kubbenin tam alt ortasına bir sütun üzerine II. Charles'ın bir büstü yerleştirilmiş. Kanatlı bir melek II. Charles'ın başı üzerinde defne dallarından yapılmış bir taç tutuyor. Büstün sağına Royal Society'nin seçilen ilk başkanı William Brouncker oturmuş. Parmağıyla büstün sütunu üzerine kazanmış olan II. Charles'ın Royal Society'nin kurucusu ve destekleyicisi oldu-



J. G. ...
 ...
 ...

*Presented to the R. Society from the Author
 by the hands of J. J. Wilkes, Octob 10 1667*

ğunu belirten yazısını göstermekte. Büstün solunda ise, o tarihten 50 yıl önce vefat etmiş Francis Bacon yer alıyor. Boyunda; ucunda çapraz yerleştirilmiş iki anahtar bulunan bir madalyon asılı. Sol elinde üzeri Kraliyet süsleriyle bezenmiş bir para kesesi tutmakta. Sağ eliyle arkasındaki sütuna asılı olan avadanlıkları gösteriyor. Ayaklarının dibinde yerde Kraliyet Kurumunun ondan ilham aldığını gösteren bir yazı var. Resimde Kraliyet Kurumu kurucularının Francis Bacon'a sıkı bağlılıkları açıkça görülüyor.

Bu resim üzerinde günümüz Masonluğunda da rutin kullanılan sembollerin bulunduğuna şüphe yok. Ressamın bunu tesadüfen yaptığını söylemek çok güç.. Resimdeki 3 kişi Masonluktaki görevlilerin oturum düzenine dikkat edilerek yerleştirilmiş. Kral II. Charles Üstadı Muhteremin yerini almış, doğuda ortada bulunuyor. Güneş ışınları arkadan sırtına geliyor. Kurumun başkanı Brouncker 1. Nazırın, Bacon ise Önceki Üstadı Muhteremin yerinde.

Masonluğa göre Süleyman Mabedi inşa edilirken mabedin altındaki bir odada, Tufan'dan sonra Nuh'un üzerine bilimin bütün sırlarını yazdığı bir sütunun varlığından bahsedilir. Sütunun üzerine Nuh'un yerine II. Charles'ın büstünü yerleştirmekle, bağnaz görüşler ileri süren güçlere karşı Kralın bilim ve medeniyeti kurtardığı açıklanmak isteniyor.

Spratt kitaba bu gravürü doğrulayan bir paragraf da eklemiştir:

"Bu girişim başarılı olmadığı takdirde, insanlık yalnız güncel araştırmalardan yoksun kalmayacak, gelecekte boş çalışmalar yapılmış olduğuna da ağlayacak. Bu girişim, bu yoldaki son büyük girişim olacaktır. Bu girişim başarısız olursa, girişimciler yalnız içinde bulunacağımız cehaletten sorumlu olmayacak, aynı zamanda bizden sonra gelecek nesillerin yapacakları yanlışların da sorumlusu olacaklardır."

Bacon bir buluşun bilimsel olabilmesi için teorilere değil gerçeklere dayanması gerektiğini söyleyen ilk kişidir. Şöyle diyordu:

"Doğa filozofunun, doğanın ve bilimin gizemlerini araştırırken olayı hem gözleyerek incelemesi, hem de deneyden geçirmesi gerekir. Bulgusunu ancak bundan sonra bir teori olarak ileri sürebilir. Ortaya çıkan bulguları yanlış algılamamak

in de bilimsel düşüncenin geleneklerin etkisinde kalması, edindiği bilgileri tarafsız bir görüşle yorumlaması gerekir."

Bacon'ın kitabı **Yeni Atlantis**'in ilginç tarafı, bilimsel araştırmanın nasıl yapılacağını açıklayan bir kurumun oluşturulması ve uygulanacak yöntemi öğretmekle görevlendirilmesidir. Ölümünden bir yıl sonra basılan eserinde bir bilim kurgu gibi güney denizinde yolunu kaybeden gemide bulunanların başına gelenler macera romanı gibi anlatılır. Yolcular güney denizinde **Bensalem** adlı bilinmeyen bir adaya çıkarlar. Adanın yerlileri onları isteksizce karşılar. Yerlilerin bilimsel bir düzenle kurulmuş ekonomik sistemleri vardır. Adanın Yönetim Merkezi **Süleyman'ın Evi** veya **6 Günlük Eser Koleji** adı verilen bir binada bulunmaktadır. Yöneticiler dünyanın diğer bölgelerindeki insanların ihtirashlı fikirlerini buluşturması için toplumun izole bir şekilde yaşamasına karar vermişlerdir.

Yöneticilerin ayrı görevleri vardır. Bir bölümü kitapları okuyarak insanlığın bilgi birikimini ve deneyimlerini özümleyenlerken, diğer bölüm bu deneyimlerin doğruluk derecelerini inceler ve elde edilen sonuçları toplar. Bir bölüm ise gözlemlerde bulunmak için sürekli seyahat eder. Bir başka bölüm, bir yandan teknik uygulamalar üzerinde çalışırken, öte yandan yeni deneyler gerçekleştirir. Süleyman Evi'nin başkanı ise yapılan bütün çalışma ve deneyleri düzenli teorilere dönüştürür. Kitabın son bölümü, bilim ve teknoloji alanındaki uygulamaları tek bir sistemde toplayan ritüel veya sistematik açıklamalara ayrılmıştır. Adadaki düzen, Masonluğun ilkelerine ve yönetim biçimine tamamen uyuyor.

Londra da, Gresham Koleji binasında çalışmalarına başlayan **Royal Society** kurucularının bir bölümü, daha önce de değindiğim gibi, zaten aynı binada gizli bir şekilde 1640'dan beri çalışmalarını yürütüyorlardı. Bu konuda eldeki belgelerden biri kuruculardan Robert Boyle'un Paris'te oturan eski hocası Isaac Marcombe'a 1646 da yazdığı bir seri mektuptur. Boyle bu mektuplarda ilk defa **Görünmez Koleji** adını kullanıyor;

"Çok sevindiğim bir olay Görünmez Kolejin köşe taşının (*burada Boyle Görünmez Felsefe koleji deyimini kullanıyor*) konmuş olması ve beni aralarına kabul etmeleridir."

Boyle, bu mektubu yazdığı zaman 18 yaşındaydı. Görünmez Koleji deyimini düzenli toplanan ve aralarında tartışmalar yapan bir grubu an-

latmak için kullanmıştır. Yazdıklarını masonik duygularla açıklıyor. Bir mektubunda masonik bir analogi daha kullanıyor. Düşüncenin canlı bir mabet inşa etmesi:

"Ve bu günden itibaren Kolejinizin yapımına bir kaç taş koymak isteyen en acemi işçiyi de küçük görmeyiniz".

Devam ediyor;

"Toplantılarda doğa felsefesi, mekanik ve ziraat konularındaki yeni buluşların uygulanması konuları tartışılıyor. Ancak Kolejde eğitim bir program çerçevesinde yapılmıyor. Okulda okuduğum felsefe, toplantıya katılanların bilgi düzeyinin çok altında. Bunlar çok meraklı ve çok geniş bilgiye sahip kişiler. Alçakgönüllü ve herkese açık dehal. Aralarında en az bilgili olanın bile açıklamalarını sabırla dinlemekten kaçınmıyorlar. Sınırlı görüşü olan kişilere bile sevgi ve ilgi ile yaklaşan beyefendi kişiler. Bu kişileri sadece evrensel iyi yüreklilik yetindiriyor. Her şeyi iyi yönden almayı amaç edinmişler ve sadece insanlığın iyiliği için çalışıyorlar."

Bu deyişler özel bir kuruluşun, Masonluğun deyişleri.

Oxford'da geometri profesörü olan kurucu üyelerden John Wallis, 1678 de yazdığı bir kitapta kuruluşu şöyle açıklıyor;

"Londra'da oturduğum zamanlarda, 1645'e doğru her iki Üniversitemizdeki çalışmalar sivil savaş nedeniyle durmuştu. Bu arada birçok ünlü teologla teoloji konusunda sohbetler yapmaya başladım. Bunun yanı sıra, doğa felsefesine ve insan bilimleri alanlarına meraklı olan değerli kişilerle de tanışmaya çalışıyordum. Bilhassa "yeni felsefe" veya "deneysel felsefe" alanına meraklı olanlarla... Bu kişilerle birlikte verdiğimiz bir karar sonucu her hafta Londra'da belirli gün ve saatte toplanmaya başladık. Aramızda konuları düzenli bir biçimde işlemek ve tartışmak için bazı kurallar koyduk ve yapılan deneylerin giderini karşılamak için her hafta hepimizin katkıda bulunmasına karar verdik. Politik ve dinsel konularda tartışmayı aramızda yasaklamamız birçok felsefi araştırmayı özgürce tartışmamızı sağlıyordu.

1648 -1649'a doğru, bir bölümümüz Oxford'a göç etti. Önce Dr. Wilkins, kısa süre sonra ben ve Dr. Goddard. Böylece grubu-

muz ikiye bölündü. Londra'dakiler toplanmayı sürdürdüler. Biz de toplantılarımıza Oxford'da devam ettik. Amacımız bu çalışmalarını topluma sunulabilecek bir şekilde sokmaktı."

O tarihlerde politik ve dinsel tartışmaları yasaklayan ve bilim ve doğanın gizemlerini araştıran ve tartışan tek bir kuruluş vardı: Masonluk.

Sir Henry Lyons şöyle diyor:

"Filozoflar uzun yıllardan beri çalıştıkları konulardan çok mutluydular ve güven altında çalışabilecekleri, daha formel bir örgütlenmenin oluşmasını ümitle bekliyorlardı."

Wallis'in bahsettiği Londra'daki topluluk ve Oxford gibi başka şehirlerde de oluşmuş topluluklar tamamen Masonluğun o devirdeki örgütlenmesine uymaktadır. Çeşitli veriler; Royal Society kurma projesinin Wilkins, Oxford'da bulunurken onun evinde yapılan bir seri toplantıdan sonra gerçekleştirildiğini, Royal Society kurulmadan önce çeşitli şehirlerde benzer başka gruplaşmaların da bulunduğunu ve bu grupların toplantılarında Masonluğun sembol ve deyişlerini kullandıklarını ortaya çıkarmaktadır. Royal Society, Londra'da yıllardan beri toplanılan mekânlardan biri olan Gresham Kolejinde resmen kurulduğuna göre, bu Kolej'in kuruluşu ve Royal Society'nin oluşmasındaki rolünü incelemek, Masonlukla olan ilgisini ortaya çıkarmaya yardımcı olacaktır.

Gresham Koleji, 1579 da vefat eden Thomas Gresham'ın vasiyeti üzerine kurulmuştur. Thomas, 1519 da tüccar bir ailenin oğlu olarak dünyaya gelmiş, başarılı bir iş adamı olmuş, zengin bir kişiydi. İngiltere'de kâğıt imalatını ilk defa o gerçekleştirmiştir. Giderek daha zenginleşen Gresham, I. Elizabeth'i finanse eden bir kişi durumuna geldi ve Londra Kraliyet Borsasını kurdu. Eğitime çok önem veren Gresham, Borsadan gelen sürekli gelirle bir vakıf kurdu ve vakfın geliriyle Londra'da kendi adını taşıyan bir kolej inşa edilmesini vasiyet etti. Ayrıca kendi arazisi üzerinde yedi Profesörün lojmanlarının ve eğitim binalarının inşa edilebileceği bir fon da ayırdı. Vasiyetinde; Kolej çalışmalarının topluma açıklanması için binada büyük bir konferans salonu yapılmasını ve her konferansın en az iki defa verilmesini şart koşmuştur. Biri toplumun anlayabilmesi için İngilizce, diğeri yabancıların anlayabilmesi için Latince olmak üzere... Vasiyetnamesinde Kolejde eğitimi yapılacak konuları da belirtmiştir; bunlar teoloji, tıp, geo-

metri, astronomi, retorik, hukuk ve müziktir. Kolejin inşaatı 1598'de tamamlanmış ve öğretim üyeleri çalışmalarını yürütebilmeleri için parasal yönden desteklenmiştir.

Prof. Mackie şöyle diyor;

"Gresham Koleji'nin gelenekleri Royal Society kurucuları üzerinde önemli etki bırakmıştır. Kurumun çalışma düzenini etkileyen tarihsel olay Gresham Kolejindeki toplantılara dayanır ve Elizabeth devrinin sonlarında ve Stuart devrinin başlarında yapılmış olan bu toplantıların bıraktığı iyi izlenim Royal Society kuruluşunu sağlamıştır.

Gresham Koleji'nin gelenekleri Kraliyet Kurumun kurucuları üzerinde önemli etki bırakmıştır. Kurumun çalışma düzenini etkileyen tarihsel olay Gresham Kolejindeki toplantılara dayanır ve Elizabeth devrinin sonlarında ve Stuart devrinin başlarında yapılmış olan bu toplantıların bıraktığı iyi izlenim Royal Society kuruluşunu sağlamıştır."

Royal Society'e ilk Kraliyet beratı verildiği zaman üyeler arasında bu Kolejde çalışan 10 profesör vardı: Christopher Wren, Walter Pope, Daniel Whistler, Laurence Rooke, Isaac Barrow, Robert Hooke, William Pttı, Thomas Baynes, Jonathan Goddard ve William Croome.

Gresham Koleji ile Masonluk arasındaki bağıntı konusunda 1772 de yayınlanmış olan William Preston'un "Masonluk Açıklaması" adlı kitabında bilgiler yer alır. Kitaptaki bir alt başlık Thomas Gresham'a ayrılmış. Bu alt başlığı merkezi York kentinde bulunan iki ayrı Masonluk Bölge Başkanlığını açıklamak için koymuş;

Kuzeydeki kardeşler Bedford Dükünün yönetimindeydi. Güneydeki kardeşleri ise Sir Thomas Gresham yönetiyordu. Bununla beraber, Güneydeki masonlar önemli konularda York Locasına danışmak durumundaydılar.

Preston, 1567'den önce kurulmuş olan York Locası'nın, 1599'da Shaw'ın kurduğu düzendeki Kilwinning Bölge Locası gibi çalıştığını da yazıyor.

Kitabında bir de dip not var;

Sir Thomas Gresham kendi olanaklarıyla Londra da bir borsa binası inşa ettirmeyi ileri sürmüş ve kardeşlerinden bu yapıda

hisse almak isteyenlerin bulunup bulunmadığını sormuştur. Görüşü kabul edilmiş ve işlem için Londra'da bazı binalar satın alınarak, yapının ilk taşı 7 Haziran 1567'de yerleştirilmiştir. İnşaatla yakından ilgilenildiğinden bina aynı yılın kasımında tamamlanmıştır. Bina inşa edildiği ilk zamanlarda sadece Borsa adıyla anılıyordu. Ancak 25 Ocak 1570 de I. Elizabeth, bir grup soylu ile birlikte Somerset House'daki sarayından yola çıktı ve Threadneedle caddesini geçerek Sir Thomas'ın evine akşam yemeğine geldi. Yemekten sonra Majesteleri gezmek üzere Borsaya geçti ve güney kapısından içeri girdi. Bütün binayı gezdi ve Kentin en güzel mallarıyla dolu galerileri gezerken adeta büyüledi. Daha sonra trompet ve trampetlerle yapının Kraliyet Borsası olarak ilan edilmesini emretti. Bu olay sırasında Sir Thomas Gresham topluma Masonluk Bölge Başkanı olarak tanıtıldı.

Preston şunları da ekliyor;

Elizabeth yönetimi sırasında, Krallığın çeşitli bölgelerinde localar kurulmaya başladı. Bilhassa Londra ve çevresinde kardeşlerin sayısı hızla artmaya başladı. Ve kardeşliğin verdiği güçle Sir Thomas Gresham'ın himayesi altında birçok büyük eser ortaya çıktı.

Kısaca Preston, Sir Thomas Gresham'ın önemli bir Mason olduğunu açıklıyor. Ayrıca Masonluğun I. James zamanında İngiltere ve İskoçya da geliştiğini ve Locaların Krallık yönetimi altında birleştiğini söylüyor. Mason Localarını Mason olmadan bir kralın bile yönetemeyeceği, Masonluk kurallarınca açıktır. Kral James ise Scoon ve Perth Localarında 1601 de tekris edilmiştir.

Preston Sivil Savaş konusuna da değinmiştir;

"Sivil savaşın çıkması İngiltere de Masonluğun gelişimini bir süre yavaşlatmıştır. Bununla beraber sürgünde olduğu zamanlarda Masonluğa inisiye olmuş II. Charles'ın tahta geçirilmesinden sonra, Masonluk onun denetiminde yeniden canlanmaya başlamıştır. II. Charles zamanında birçok soylu denetiminde localar kurulmaya başlamış ve birçok centilmen ve ünlü üniversite profesörleri bu localara girmek için başvur-

muşlardır. Sir John Denham 1667 de mesleğin Büyük Üstadı seçilmiştir. Bu kişi Royal Society'nin 42 numaralı kurucu üyesidir. Aynı oturumda Christopher Wren'de Loca Başkanı seçilmiştir".

Preston ilginç bir konuya daha değiniyor;

" 23 Ekim 1667'de II. Charles masonik bir törene katılmıştır. Törende Kral mason giysileri giymiş ve Yeni Kraliyet Borsasının temel taşı koymuştur. Bu taş masonik temel atma törenine göre yerleştirilmiş ve Ashmole astrolog olarak tören için uygun olan astrolojik gün ve saati hesaplamıştır".

Preston, Stuartların Masonluğa gönülden bağlılıklarını tarihsel ayrıntılarla dile getiriyor. Thomas Gresham'ın da kıdemli bir Mason olduğu göz önünde bulundurulursa, Gresham Kolejinde zamanın masonik ritüellerine uygun biçimde toplanılıp, toplanılmadığını anlamak için İngilterenin eski Masonluk Belgelerini araştırmak gerekiyor. Bir bölümü **Eski Yükümlülükler** (Antient veya Old Charges)'dir. Elimizde bulunan en eskileri İskoçya'daki Kilwinning, Aitchison Haven ve Aberdeen Localarının eski yükümlülükleridir. Tarihleri yaklaşık Cromwell devrine uyuyor. Ancak İngiltere'de eski yükümlülüklerin daha eski versiyonları da bulunmuştur. Bunlar; Masonluğun görüş ve amacını, prensiplerini ve Masonların görevlerini açıklar şekilde I. James zamanında, Shaw'ın İskoçya'da modern localar düzenini kurduğu devirlerde yazılmış. İlki 1583 tarihlidir. Gresham Kolejinin kuruluşundan 4 yıl öncesine rastlıyor. Belgenin adı "**Büyük Loca El Yazması**"dır. Ayrıca 1583 -1630 tarihleri arasında yazılmış yarım düzine daha el yazması bulunmuştur. Bunlar arasından biri özellikle dikkati çekiyor. I. James zamanında mesleğin genel denetçisi olan **İndigo Jones'un dokümanı**. Bu dokümanı tarihçi bir mason kardeş satın almış (Woodford) ve 1879 da yayınlanmıştır. Üzerinde İndigo Jones'un süslü bir resmi bulunan, sarı sayfalara yazılmış, kırmızı maroken kaplı bir el yazmasıdır.

İndigo Jones El Yazması'nın eski yükümlülüklerine ait bir bölümünün burada açıklanmasında yarar olduğunu sanıyorum;

Kabul Edilmiş Masonlar Eski Anayasası

Şöyle başlıyor:

Tanrının gücü, onun Şanlı Oğlunun basireti, Azizlerin lütfü - ki bunlar üçüncü şahıs-, fakat tek bir Tanrıdır, bizlerle olsun ve onların uhrevi saadetine erişmemiz için, bizleri bu aşağı dünyada yönlendirme lütuf göstersizler, Amin.

Masonluğun, bu eşsiz mesleğin nasıl ve ne şekilde başladığı konusunda ve Kral, prensler ve birçok seçkin kişi tarafından desteklendiği konusunda bilgilendirmektir. Daha sonra da masonların koruması gereken yükümlülüklerini açıklamaktır. Bu yükümlülükleri gönülden korumak gerekir, çünkü Masonluk değerli bir meslek, meraklarla dolu bir bilim ve liberal bir sanattır. Yedi Liberal Sanatın isimleri şunlardır;

1. **Gramer;** insana doğru konuşma ve okumasını öğretir,
2. **Retorik;** insana âdil ve düşünerek konuşmayı öğretir,
3. **Mantık;** insana doğruyu yanlıştan ayırmayı öğretir,
4. **Aritmetik;** insana her çeşit sayıların hesaplanmasını ve ölçümü öğretir,
5. **Geometri;** İnsana dünyadaki nesnelere ve her şeyin ölçümünü öğretir, bu bilime aynı zamanda Masonluk denmektedir,
6. **Müzik;** İnsana şarkı söyleme ve kompozisyon yapma sanatını ve org, harp gibi çeşitli müzik aletlerini metodlu çalmasını öğretir,
7. **Astronomi;** insana güneş, ay ve yıldızların hareketlerini öğretir.

Bu yedi sanatın zaten geometrinin içinde bulunduğu dikkatinizi çekmek isterim. Çünkü geometri dünyadaki bütün varlıkların ölçümünü, dengesini ve ağırlığını içerir. Denizciler, çiftçiler ve tüm insanlar geometriyi kullanıyorlar. Çünkü ne gramer, ne mantık, ne de saydığım diğer bilimlerden herhangi biri geometri olmadan var olamaz. Öyleyse geometri en şerefli ve kusursuz bilimdir.

İngiltere'deki en eski yükümlülüklerden biri olan İndigo Jones'un dokümanı doğrudan; Gresham Koleji kurulurken Sir Thomas Gresham'ın ileri sürdüğü Kolejin çalışma şartlarını yansıtıyor. O devirde yazılmış diğer dokümanlar da hep aynı konuları işliyorlar. Bu durumda gerek I. Elizabeth devrinde, gerekse I. James devrinin başlarında yazılmış masonik literatürlere göre hakikati aramak için bu 7 bilim dalının seçilmiş olduğu anlaşılmaktadır. Olaya bu yönden bakıldığında; Gresham Koleji çalışma şartlarının eski masonik prensiplere göre düzenlenmiş olduğu ve kurucusunun bir mason olduğu ortaya çıkar. Öyleyse Masonluğun hakikati aramak için "doğanın ve bilimin gizemlerini araştırma" felsefesinin Royal Society'i kuran kişilerin yetişmesinde büyük rol oynadığı açıkça görülmektedir. Bu durumda Spekülatif Masonluğun Royal Society'nin bir eseri olmadığı, tersine Royal Society'nin Masonluğun bir eseri olduğu görülüyor.

Dolayısıyla Masonluk, Aydınlanmanın benimsenmesi, topluma yayılması ve insanlığın günümüz bilim ve teknoloji düzeyine ulaşmasında çok önemli rol oynamıştır. Kökenlerimizi iyi anlamak, hakikati arama ve insanlık mabedi kurma yolundaki, sağlam, evrensel ilkelere dayalı, çağdaş, ileriye dönük çalışmalarımızda bizlere güç katacaktır.

KAYNAKLAR

Akarsu, Bedia. *Çağdaş Felsefe. İnkılap Kitabevi, 1987.*

Akin, A. *Masonluğun Kültürü, 2003.*

Akin, A. *Masonluk ve/veya Pozitif Düşünmenin Soyağacı, 2001.*

Bacon, Francis, *The New Atlantis. Dervy Croissy-Beaubourg, 1991 baskısı.*

Çeşitli konferanslar.

Gökberg, M. *Felsefe Tarihi. Remzi Kitabevi, 1990.*

Lomas, Robert, *L'invisible College, Editions Dervy, 2005, Paris*

Mellor, Alex, *Our Separated Brethren The Freemasons, George G. Harrop, London, 1964.*

Thomson, William P.L. *History of Orkney, The Mercat Press, Edimbourg, 1987.*

MASONLUKTA "İP" SEMBOİZMASI

Cevad GÜRER

SYMBOLISM OF "CABLE - TOW"

In his article the author explores the etymology, historical background and symbolism of the Cable Tow. Although masonic history of the cable tow is not very clear, rope around the neck has a long past. History suggests that in India, in Egypt and in most of the ancient mysteries, a cord or cable was used in the same way and for the same purpose.

Today's "cable tow", which is a Masonic coinage combining a rope and tow (a rope for pulling), was also called a "Cable Rope", a "Tow Line", a "Noose" and a "Halter" in the past.

To provide a better understanding of the symbol, the subject is studied under headings of:

- Cable Tow; a symbol of control and leading
- As a symbol of captivity and death

- Length of Cable Tow
- Rebirth and a new life
- The link between the Cable Tow and the sacred pledge

The article concludes with the following paragraph:

" Whatever we may call it; cable tow, noose or halter, it symbolizes the bond of love between brethren, which should unite all the fraternity. It is made of fibres of brotherly love. Your Cable Tow's length is proportionate to the love in your heart felt for others and is the sacrifice you are willing to make. If the length is long enough it reaches not only Freemasons but wherever there is sorrow or distress."

GİRİŞ

Tekris töreninde Üstadı Muhterem adaya Nur verildikten sonra Batı'ya gider ve der ki:

"Evrenin Ulu Mimarı'nın huzurunda Türkiye Büyük Locası'nın bana verdiği yetki ile sizi.....Locasına üye olarak kabul ediyorum. Karanlıklar içinde bir harici olarak girdiğiniz bu Locada bir Çırak Mason olarak aydınlığa doğuşunuzu candan kutlarım".

Üstadı Muhteremin bu repliği sırasında Birinci Nazır da Çırağın boynundaki ipi çıkarıp yere bırakır. Üstadı Muhterem yerine geçtikten sonra devam eder:

"Siz bu akşam iki büyük tehlike atlattınız. İlk girişinizde uysal ve ihtiyatlı olmayıp, hakkınız yokken, ilerlemiş olaydınız, göğsünüze degen kılıç, size saplanacaktı.

Korkup da geri kaçmış olsaydınız, boynunuzdaki ip sizi boğacaktı".

Aday hazırlanırken, boynundan, omuzlardan ve koltuk altlarından çapraz dolaştırılarak sarılan bu **ip** nedir, tarihsel arka plânı nedir, neyi simgelemektedir? Bu bir sembol müdür, yoksa yalnızca törende kullanılan bir nesne midir?

Aşağıdaki bölümlerde bunlara cevap bulmaya çalışacağız.

İp Sözcüğü Üzerine Bir Kaç Kelime

Ritüelimizde nesne "**ip**" olarak anılmaktadır. Sözcüğün İngilizcesi "Cable-Tow". Bu iki sözcük bizim " tekris" kelimesi gibi tam anlamıyla masonik; sokaktaki adama hiç bir şey ifade etmiyor! Bugün Anglosakson Masonluğunda kullanılan bu sözcüklerin, İngiltere'de tarih içinde birçok

çeşitlemesine rastlanmıştır. Söz-gelimi 1739 yılında yayınlanan bir kitapçıkta "Cable-Tow" yerine "Cable-Rope" kullanılmış; bir başka kitapçıkta, çekme halatı "Tow-Line" olmuştur. Bazen "ilmik" (*noose*) ve bazen de "yular" (*halter*) anlamına gelen İngilizce sözcükler kullanılmıştır.

Mason müellifler sözcüğün tam olarak nereden geldiği hususunda görüş birliğine sahip olmasalar da, iddialar en çok İbrani dili veya Almancadan geldiği üzerinde odaklanıyor. Sözcüklerin Almancası "Kabel Tau", İbrancısı ise "Khabel" olup, her ikisi de demir, yani çıpa halatı veya ipi anlamına geliyor.

Bu çalışmada söz konusu sembol "İp" olarak adlandırılacaktır.

Tarihçe

İpin, masonik tarihçesi de pek berrak değil. Bu konuda çeşitli görüşler var. Genelde açıklamalar tarihten örnekler verilerek yapılıyor ve ip sembolizması bunlara bağlanıyor. Çok kısa olarak, bir fikir vermek üzere bunlara bir bakalım: Örnekler eski çağlarda izini yitirdiğimiz misterlere kadar dayanıyor. Boyuna bağlanan ip Brahman törenlerinde kutsal bir amblem olarak görülüyor; Zerdüştlük inanç sisteminde, herkesin boy-

nunda böyle bir ip bulunduğu ve ölüm anında ilmeğin iyi kişinin boynundan aşağı düştüğüne, günahkârları ise cehenneme sürüklediğine inanılıyormuş. Yine, eski Mısır rölyeflerinde adayların boynuna, misterlere alınırken boyun ipi bağlandığı görülmektedir. Hatta Meksika, Chama'da bulunan bir vazoda, aynı bizim tekris törenine benzer bir törende boynuna ip dolanmış bir kaç adayın resmedildiğini görüyoruz.

Bazı eski misterlerde, ihtimaldir ki, törenlerde ip veya yular adayın yöneltmesi için kullanılır ve bağlılığı ifade ederdi. Tarihe baktığımızda, ilk ve orta çağlardaki fetihlerde, muzaffer komutanın, yenilen ülkenin önderlerini boynuna yular geçirildikten sonra huzuruna kabul ettiğini görüyoruz.⁽¹⁾

İp, bu çerçevede İncil'de de yer almıştır. Krallar I 20:31 -32'de anlatıldığına göre:

"Suriye Kralının ordusu İsrail kuvvetleri tarafından bozguna uğratıldığında, Kralın hizmetkârları, Kraları Ben-haddad'ın kurtulması için boyunlarında ilmekle İsrail Kralı Ahab'ın önünden geçerler. Onların bu davranışları ve yakarışları, yılğın Suriye Kralının

(1) *Freemason's Guide and Compendium / Cable-Tow, Bernard E. Jones*

merhamet görmesini sağlar." (2)

Diğer taraftan deniliyor ki; Masonluk İngiltere'de doğmuştur. Bu nedenle, mesleğimizi etkileyen gelişmeleri o günün İngiltere'sindeki geleneklere bakarak incelemek gerekir. Sözelimi, Kraliçe I. Elizabeth döneminde, İngiltere'yi önde gelen, güçlü ülkelerden biri haline getiren, bu ülkenin denizcilik geleneği idi, dolayısıyla ip sembolizması denizcilikten doğmaktadır.(3)

Bu sembolizmanın doğumunda, yukarıda anlatılanlardan hangisinin etkili olduğunu bilmiyoruz. Muhtemelen hepsi de rol oynamıştır. Bu, daha ziyade masonik tarihçileri ilgilendiren bir konu ve bu yazının sınırlarını çok aşar. Bizi ilgilendirecek yanı belki sembolizmaya anlam vermekte bize yardımcı olabileceği düşüncesidir.

Sembolizma

İp sembolizmasına girmeden önce, biraz, Masonluk'ta sembollerin önemine değinmek istiyorum. Bildiğiniz gibi Masonluğun tarifi yapılırken:

"Sembollerle açıklanabilen, alegoriler perdesi arkasına gizlenmiş, özel bir ahlâk sistemidir."

deniliyor. Mesleğimizin moral ve etik gerçeklerini öğretmede kullanılan yol budur. Her hangi bir kısıtlamaya tabi olmaksızın, klişelere ve şablonlara esir düşmeksiz düşünmek ancak semboller sayesinde kazanacağımız bir ayrıcalıktır.

Sembollerin önemini, Oliver Day Street, "Üç Derecenin Sembolizması" (Symbolism of the Three Degrees)(4) adlı kitabında biraz farklı üslupla okuyucularına aktarmış:

"Sembolizma konusunda hiç bir şey bilmeyen bir Mason için, Masonluk konusunda çok az bilgiye sahiptir denilebilir. Bu Kardeş ritüelin her satırını hatasız tekrarlayabilir ama törenlerin, işaretlerin, sözcüklerin, sembollerin manasını anlayamıyorsa hâlâ Masonluk konusunda bilgisizdir.....Masonluktan sembollerini çıkarırsanız içi boşalır sadece kabuk kalır."

(2) *Masonik Semboller*, Allen E. Roberts, Erciyas Yayınları

(3) *The Cable: Bildiri* / Garth Cochran ve Barry Maynard Kardeşler, Calgary Locası 23 Alberta

(4) *Oliver Day Street, Symbolism of the Three Degrees*

Sembollerle ilgili çok güzel bir benzetmeyi⁽⁵⁾ de burada ifade etmek yerinde olur sanırım:

"Hürmasonluğun sembolleri, bazı durumlarda "sessiz ritüel" diye anılır. Denilir ki; sembolün, gözlemciye sessiz olması onun kendi yorumunu yapmasına vesile olur".

Gelelim **ip** sembolizmasına; genelde ilgi çekme açısından, şanssız bir sembol.... Çünkü ilk bakışta önemi pek anlaşılamaayan, dikkati çekmeyen bir sembolüdür. Üstadı Muhteremin repliği de fazla bir şey açıklamıyor.

Bernard E. Jones, "Freemason's Guide and Compendium" ⁽⁶⁾ adlı kitabında bu durumu şöyle açıklıyor:

"Bu eksiklik, büyük bir olasılıkla 1813 sonrasında ritüelin redaksiyonu ve yeniden düzenlemesi sırasında adayın boynundaki **ipin** önemini ifade eden sözlerin yanlışlıkla metinden çıkarılmış olmasından kaynaklanmıştır."

Bu arada boyun ipinin bir sembol olmadığını söyleyenler de mevcuttur. Bu konu ile ilgili bir yayında⁽⁷⁾; İngiliz Localarında halatın, gözbağı gibi yalnız Birinci Derecede kullanıldığı, açık bir sembolik anlamı olmadığı, buna mukabil Amerikan Masonluğunda **ipin** her üç derecede de kullanıldığı ve her bir derecedeki sembolizmasının farklı olduğu belirtiliyor. Aynı kaynaktan devamla; ipin bir sembol olmadığı düşüncesinin, yadırgatıcı olduğu, Locanın / Mabedin kendisinin bir sembol olduğu ve dolayısıyla Locadaki her nesne ve eylemin sembolik olduğu ifade ediliyor. Sanırım, yaygın anlayış da bu yöndedir.

Aşağıda **ip** sembolizması incelenirken, eski çağlardaki inisiyasyonlarda kullanılan sembolizmaya veya tarihsel olaylardaki anlayışlara sıklıkla atıfta bulunacağız, bunların bazılarının Masonlukla ilgilendirilmesi, masonik prensipler nedeniyle mümkün değildir, ancak bilinmesinde gerek olduğu düşünülmüştür.

Sembolizmayı daha iyi anlayabilmek için, konu unsurları itibarıyla değişik başlıklar altında aktarılmıştır. Bu taksimat tama-

(5) <http://www.gnlb.ca/historyjun.html> The Grand Historian Notebook by RWBro. David "Bud" Gillrie THE CABLE TOW

(6) Bernard E. Jones, *Freemason's Guide and Compendium*

(7) *Masonic World.com Short Talk Bulletin- Vol.IV March 1926 no3; "THE CABLE TOW" By: Unknown*

miyle kolaylık olsun diye yapılmıştır; yoksa her başlık altındaki anlamları birbirinden ayırmak mümkün değildir. Çünkü göreceğiniz gibi çoğu kez bunlar iç, içe geçmiştir ve birbiriyle bağlantılıdır.

1- Yönelme / kontrol etme:

İlk ve orijinal uygulamasında, **ipin** adayın fiziki olarak kontrol edilmesi ve istenilen istikamete yöneltilmesi için kullanılmış olduğu düşünülüyor. Diğer bir ifade ile pek sembolik içerik taşımadığı anlaşılıyor. Sonraları ipin sembolik yanı ağır basmaya başlamış, fiziki kontrolden ziyade manevi anlamda kontrol söz konusu olmuştur.

Adayın boynundaki ip, kendisinin henüz içinde bulunduğu duruma hâkim olmadığını ve kontrol altında tutulduğunu göstermektedir. Böylece Masonluğun, bir kendine hâkim olma doktrini olduğu, her türlü hırs ve ihtirasın bastırılması gerektiği hatırlatılıyor.

Sembolik olarak herkes kendi ipini boynunda taşır ve davranışlarını vicdanına göre ayarlar. Gerçekten medeni olan bir toplumda düzen, hepimizin içinde, karakterinde bulunması gereken çekme ipine bağlıdır.

2- Esaret ve ölüm:

Tarihte, **ip** esaret ve ölümü çağrıştırmış ve sembolize etmiştir. Esaret ve ölüm ilk bakışta Masonlukla telif edilemez gibi görülsede de, bazı mason yazarlar ipten bahsederken tarihteki olayları anarak bu masonik sembolle ilişkilendirmişlerdir. Sembollerden bahsettiğimize göre doğrudur veya yanlıştır demek imkânımız yok. Sözelimi J.S.M. Ward "The Masonic Why and Whereof" (8) adlı kitabında **ipin** tarihteki kullanımlarına değinerek "Esirin boynundaki **ip** sembolik olarak ölümün amblemidir, kaderinin onu esir edenin elinde olduğunu gösterir." diyor. Tarihten şu örneği veriyor:

"Hatırlanacaktır, Calais şehri III. Edward'a teslim olduğunda, şehrin altı önde gelen kişisi, üstlerinde yalnız gömlekleri ve boyunlarında ipe (ilmikle) ortaya çıkararak teslim olmaya zorlanmışlardı. III. Edward, şehrin inatçı direnişinden dolayı küplere binmiş, merhamet göstermesi istendiğinde, buna ancak ileri gelen altı kişinin asılmak üzere kendine verilmesi şartı ile razı olmuştu. Bu altı kişi, kendi arzularıyla vatandaşlarının yerine kendilerini kurban olarak

(8) J.S.M. Ward, *The Masonic Why and Whereof*

teslim ettiler. Ancak, III. Edward, Kraliçe Philippa'nın ricası üzerine, gazabını bir kenara itmiş ve onları affetmiştir."

Burada bir dava uğruna kendini kurban etmek gibi bir asil davranış önümüze çıkmaktadır.

Yazar bunun masonik bağlantısını pek güzel ortaya koyuyor ve diyor ki;

"Tekris sırasında adayın boynunda ip ile yemin kürsüsü etrafındaki dönüşünü, adayın yeni ve daha üstün bir hayatı kazanmak için eskisini kurban edeceği biçiminde yorumlayabiliriz. Bedensel zevklerin zincirle bağladığı, yasalara karşı gelen, günahlara esir olan bizler bu esaretimizden kurtulmak için Tanrının Sözünden (İncil) medet umarız."

Diğer yandan, boyundaki ipin, adayın hür bir insan olması gerekliliğine ilişkin kesin inanca aykırı olmadığı da düşünülebilir. İrlanda ve Bristol ritüellerinde, adayın boynundaki ipi ancak yemin edene kadar boynunda taşıdığı ve bunun da hür insan olmak bakımından kabul edilebilir bir sembolizma olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü o anda ip çözülür ve arkasına doğru yere atılır. Bun-

dan sonra, İrlanda ritüeline göre adaya ancak ve ancak hür bir erkeğin Hürmason olabileceği anlatılır. (9)

3- Çekme halatının boyu ve mükellefiyet:

Bazı obediyanlarda Çırac derecesinin üstündeki derecelerde de **ip** sembolizmasının kullanıldığı ifade edilmişti. Bu obediyanlarda **ip** bir uzunluk ölçüsü olarak kullanılmaktadır. Çünkü Üstat Mason yemin ederken "ipimin boyu oranında Üstatlar Meclisi'nin her türlü yasal çağrısına uyacağım" demektedir. Bu bir anlamda Üstat Masonun mükellefiyetinin sınırını çizmektedir.

Peki, bu uzunluk, mesafe nedir? Bu konuda birçok görüş ve birim vardır, denizcilikteki yedekleme ve çekme mesafelerine çokça atıfta bulunulmuştur. Bazı yazarlar bu uzunluk meselesinin bir sürü sonuçsuz tartışmaya sebep olduğunu ifade etmişlerdir. En çok rağbette olan ve en çok rastlanılan, halat boyunun üç mil (5 km) olduğuna ilişkin ölçüdür.

Günümüzde Locaya devamı, mesafeden ziyade Kardeşin yaşamındaki imkânı veya imkânsızlığı belirlemektedir. Dolayısıyla Kardeşten imkân ve kabiliyeti ötesinde bir şey iste-

(9) *Freemason's Guide and Compendium / Cable-Tow, Bernard E. Jones*

mek gereksiz olarak onu zor duruma düşürecektir ki, bugünkü masonik anlayışla pek bağdaşmamaktadır.

Pek Muhterem Michael L. Tucker Kardeşimiz "İpin Diğer Ucu" (The Other Side of the Cable Tow) (10) adlı yazısında boyun ipinin boyunun, Masonların dışındaki insanlara da yetişecek kadar uzun olduğuna şu sözleri ile değiniyor:

"Uzun yıllar, bir Loca faaliyetine katılmak için iki, üç saatlik yolu göze mi alayım yahut Kardeş veya Kardeş olmayan ancak yanında birisinin olmasına ihtiyaç duyan bir dostuma ziyarette mi bulunayım? Bu konuda karar vermemde bana yardımcı olması için, boynumdaki ipe ve bana ne ifade ettiğine bakmışımdır. Bunun gibi günlük yaşamımdaki sayısız kararlarımda, boynumdaki ip etkin olmuştur. Gördüğünüz gibi "boyun ipi" kavramı, Mason Kardeşliğinin çok ilerisine uzanmaktadır. O, günlük yaşamımızda bize yol gösteren hepimizin içindeki sestir. Hepimiz, atalarımız Hürmasonların bize böyle bir sembolik mekaniz-

ma bıraktıkları için iftihar etmeliyiz."

5- Doğum ve yeni bir hayat:

"Kardeşliğin İçinde" adlı kitabında Martin Short adayın boynundaki ipin manevi önemine değinmekte ve ipi göbek bağına benzetmektedir. Bu açıdan olay "doğumu ve yeni bir hayat"ı sembolize etmektedir, diyor.

Bu analogi, başka müellifler tarafından da kullanılmıştır. İp sembolik olarak, bebeğin annesi tarafından karnında beslenmesini sağlayan ve ona hayat veren göbek bağıdır. Keza ip, sembolik olarak bebeklik dönemindeki Masonun Ana Locası'na bağlandığı bir bağıdır. Bebek doğduğunda bu bağ kesilir fakat hiç bir bıçak anne ile çocuğu arasındaki manevi bağı kesemez. Çırak derecesinde (tekriste) ipin yarattığı fiziksel bağ, adayın yemin etmesini müteakip kaldırılır. Çünkü artık o manevi bağla Locasına bağlanmıştır. (11)

Bilindiği gibi bizim ritüelimizde ip, Üstadı Muhterem, adaylara Nur verildikten sonra ellerini sıkarak locasına üye olarak kabul ettiğini söylediği sırada I. Nazır tarafından çözümlere yere atılır. Yani Çırak Mason olarak Locası-

(10) Michael L. Tucker Önceki Büyük Görevli, *The Other Side of the Cable Tow* <http://www.lakewoodnj174fam.org/rwmltuckerpgsb/cabtow.htm>

(11) *Introduction to Freemasonry I Entered Apprentice Carl H. Claudy*

na üye olarak kabul edildiğinde Loca ile bu manevi bağ kurulmaktadır.

6- İp ve kutsal yemin arasındaki bağ:

Boyuna bağlanan ip ile kutsal yemin arasındaki bağın çok eskilere dayandığı düşünülmektedir. "The History of Dunblane" (12) adlı kitapta, Argyle Kontu ve Lord James Steward önderliğindeki silahlı manganın 1599 yılında Dunblane Katedraline girdiklerinde manga mensuplarının hepsinin boyunlarında ip olduğu yazılıdır. Kont bu durumu şöyle açıklar:

"Bizler din reformasyonunu başlatmak ve bu kiliseyi arındırmak için birbirimize bağlandık. Kendimizi büyük bir yeminle bağladık, eğer geri dönersek veya vazgeçersek boynumuzdaki ipin gösterdiği gibi bu hayattan ayrılmaya razıyız."

Buradan da anlaşılıyor ki; ip, söz vermenin, hatta güvence vermenin sembolüdür. Verilen güvence insan hayatıdır, eğer verilen söz tutulmazsa karşılığında hayatın vazgeçilecektir.

Masonlukta bu sembol daha olumlu anlamda kullanılmakta-

dır. Kardeş hayatını Masonluğun hizmetine vermektedir. Gücünün yettiği kadar Kardeşlerinin yardımına koşacaktır. Kardeşleri, Kardeş yapan onları birbirine bağlayan, birbirinin yardımına koşmalarını sağlayan bu gizemli bağ veya ip gerçekten önemli bir semboldür.

Ancak unutulmamalıdır ki, ipin iki ucu vardır. Eğer ip Kardeşi, Kardeşliğe (Fraternity) bağlıyorsa, diğer uçtaki Kardeşler de bu Kardeşe bağlanmaktadır. Yeminle Kardeş ve Kardeşlik karşılıklı olarak mükellefiyet altına girmektedirler. Kardeşliğin, mensuplarına karşı yükümlülüğü, onları Masonluğa ve insanlığa hizmet için eğitmektir.

Masonluğu hakkıyla kavrayanlarca ipin üç anlamı vardır;

1. Kontrol
2. İtaat
3. Yöneltilme (veya yol gösterme).

Masonlukta zorlama buyurganlık olmadığı için, "kontrol" da bu açıdan değerlendirilmelidir. Masonluk bizi, güzelliğin sanatçısını, aşkın aşığı yönettiği gibi yönetir. Masonluk bizi insani üslubu ve ahlaki asaleti ile kontrol eder. (13) Sembollerin öneminden ve zenginliğinden söz etmiştik. Bakın

(12) A.B. Barty (Stirling, 1944) / Freemasons' Guide and Compendium

(13) Short Talk Bulletin Vol. IV March, 1926 The Cable-Tow by: Unknown

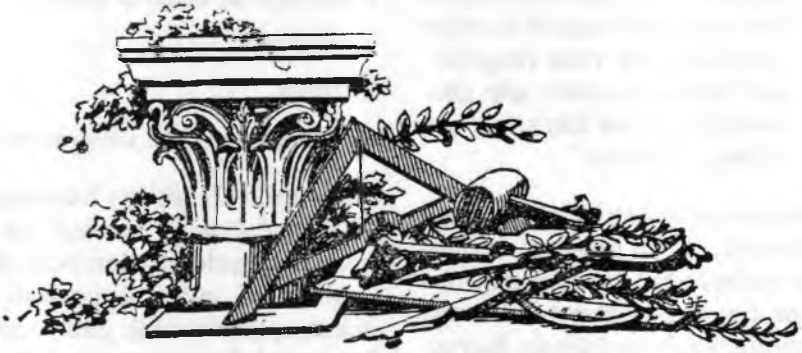
şimdi aynı sembolü daha değişik bir açıdan nasıl görüyoruz. Burada, ip yeminden önceki hayatımızla olan bağı simgelemektedir. Diğer bir ifade ile yemin edene kadar bilgisizlikle, cehaletle olan bağı, yani boyuna bağlı ip göstermektedir. Yeminden sonra boyundan ip çıkarılıp yere atıldığı için bu negatif bağ da kopmaktadır.

Son Birkaç Söz

Adına ne dersek diyelim, ister çekme halatı, ister boyun ipi,

isterilmek, isterse yular: bu sembolizma, Kardeşlerin hepsini birbirine bağlayan bir gönül bağıdır. Elyafı sevgi olan bu bağ, ölçülü davranmayı, fedakârlığı ve en önemlisi etrafta olup bitenle ilgilenmeyi gerektirir. Boyunun uzunluğu, gönlümüzün enginliği kadardır.

Bu ip, eğer yeterince uzunsa, yalnız Masonlara değil bütün insanlara karşı olan sorumluluğumuzu kapsar.



İLK MADEN MÜHENDİSİ SADRAZAM İBRAHİM EDHEM PAŞA (1818 - 1893) K. ⁽¹⁾ VE TÜRKİYE'NİN KÜLTÜR VE SANATINA HEDİYE ETTİĞİ AHFÂDI ⁽²⁾

Tamer AYAN

*Bize anayasa değil,
eğitim kurumları gereklidir. ⁽³⁾*

*İbrahim Edhem Paşa,
23 Ağustos 1876-Berlin Büyükelçisi*

Bro. OTTOMAN GRAND VIZIER
IBRAHİM EDHEM PASHA AND HIS SONS

Edhem Pasha was raised in Paris firstly in a military school and afterwards in the Mining University and became a mining engineer in 1839. Upon some inspections in various mines in France, Belgium and Switzerland, he returned to Istanbul and was

(1) *Sadrazam İbrahim Edhem Paşa'nın en küçük oğlu Halil Edhem Bey'in notlarına göre: Kaptanıderya Hüsrev Paşa'nın adamlarından Hacı Efendi isminde biri, Edhem'i Karadeniz'in Anadolu kıyılarından bir yerde bularak bir yaşında olduğu halde Paşa'nın konağına getirmiş ve bu öksüzü Paşa'nın hanımı evlât gibi severek büyötmüştür.*

(2) *Ahfâd: Oğul, oğullar ve torunlar*

(3) *İbrahim Edhem Paşa'nın Berlin Büyükelçisi iken Hariciye Nazırı Safvet Paşa'ya yazdığı özel mektupta geçer.*

appointed to the management of a mine in Sarıyer. He was then transferred to bureaucratic posts within the State and became the governor of Yanya and a member of the Council of State. In 1868 he was initiated to **l'Union d'Orient** Lodge in Istanbul where he served for the improvement and progress of his country as well as Freemasonry. He is the first bureaucrat who suggested the implementation of the metric system. His three sons Osman Hamdi, Ismail Galip and Halil Edhem Eldem have reputable names amongst the people of art and culture. Osman Hamdi bey is a famous painter and the founder of the first Turkish museums. Ismail Galip bey is the first coin collector who has opened the path to other collectors. Halil Edhem Eldem studied Chemistry and Geology in Europe and discovered two important fossils in Gebze area bearing his name (*Rhynchnella **ethemi** and Acrocordi ceras **halili***).

Yaşamı

İbrahim Edhem, 1818'de Sakız Adası'nda Rum asıllı fakir bir balıkçının oğlu olarak doğdu. 1821'deki Sakız isyanlarını bastırmakla görevli Kaptan-ı Derya Nasuhzâde Ali Paşa tarafından esir olarak küçük yaşta İstanbul'a getirildi. Sadrazam Koca Hüsrev Paşa (1756 -1855) tarafından satın alınarak evlât edinildi. Çocuğu olmayan Hüsrev Paşa, pek çok köleyi satın alarak özel hocalar vasıtasıyla evladı gibi yetiştirir ve sonra devlet kapısına çıkarırdı. Osmanlı devlet idaresinin temel kurumlardan olan "gulâm⁽⁴⁾ sistemi"nin son büyük temsilcisiydi. İlk gönderilen öğrenciler tamamen askerî sahalarda eğitim görmüşlerdir. Bu tarihten 1839'da Tanzimat'ın ilânına kadar Avrupa'ya gönderilen 36 öğrenci de askerî okullardan ve mühendishanelerden seçilmiştir. Çünkü amaç, bu öğrencileri dönüšte, Harbiye, Tophane-i Amire ve ona bağılı Baruthane, Fişekhane ve Dökümhane ve benzeri işyerlerinde uzman olarak görevlendirmektir. Koca Hüsrev Paşa, Aynalıkavak Köşkü'nde Sultan II. Mahmut'a takdim ettiğı evlatlıklarını, (Edhem, Hüseyin, Ahmet ile Abdüllâtif)⁽⁵⁾ padişahın izniyle Paris'e öğrenimlerini tamamlamak üzere göndermiştir.⁽⁶⁾ Dört çocuk İstan-

(4) *Gulâm: buluğa ermemiş çocuk veya delikanlı.*

(5) *İbrahim Edhem Paşa'nın diğeri evlatlıkları: Hüseyin (Paşa), Rifkı, Ahmet (Deniz stajı görürken şehit olmuştur) ve Abdüllâtif (Kurmay Albay).*

(6) *19. Yüzyılda yeni açılan iletişim kanallarından biri de Avrupa'ya öğrenci gönderilmesi olmuştur. Yine II. Mahmut zamanında başlatılan bu uygulama çerçevesinde ilk olarak 1830'da Serasker Koca Hüsrev Paşa'nın himayesinde sarayda Daire-i Saniye'de öğrenim gören Hüseyin, Ahmet, Abdüllâtif ve Edhem isimli çocuklar öğrenim giderleri ve bursları devlet tarafından karşılanmak üzere Fransa'ya gönderilirler.*

bul'da bulunan Türk dostu Fransız orientalistlerinden⁽⁷⁾ Amédée Jaubert (1799 -1847)'in beraberinde 1830'da Paris'e gönderilir. Edhem, dil öğrenmesi için bir askeri okul olan Institution Barbet'i 1835'te, Paris'te girdiği Yüksek Maden Mektebi⁽⁸⁾'ni 1839'da sınıfın birincisi olarak bitirir. İmparator III. Napolyon tarafından verilen yemekte diplomaları alırlar. Edhem; Fransa, Belçika, Almanya ve İsviçre'de birçok maden ocağında teknik gözlemlerde bulunduktan sonra İstanbul'a döner.



İbrahim Edhem Paşa

İbrahim Edhem miralay⁽⁹⁾ rütbesiyle devlet hizmetine girdi. Hüsrev Paşa'nın önerisi ile 1836'da kurulan Dâr-ı Şûra Askerîye⁽¹⁰⁾ memur oldu.

Edhem Efendi, 1840'da İstanbul Boğazındaki Sarıyer Bakır Madenine müdür olarak atandı. O dönemde madenlerin bulunduğu yerler azınlıkların tekelindeydi. Ülkenin önemli madenleri yabancı sermayeye kiralanmıştı. Sarıyer'in önemli olmadığı anlaşınca maden kapatıldı. Edhem Efendi iki yıl sonra Gümüşhacıköy (Gümüşköy-Amasya) kurşun-çinko-gümüş madenine müdür olarak atandı. Gümüşhacıköy'de üç yıl çalışan Edhem Efendi, 1845'de o zamanın

en önemli maden yataklarından olan Keban kurşun-çinko işletmesine ve Ergani-Maden bakır yatağı işletmesine başmühendis olarak tayin edildi. Edhem, yedi sekiz yıl maden ocaklarında çalışarak pratik bilgisini arttırmıştır.

Edhem Efendi, bu arada, Osmanlı Devleti'nde yeni ihdas edilen kurmay subaylık unvanını da almıştı. 1847'de yeni kurulmuş olan

(7) *Müsteşrik: Doğu ülkelerinin dil ve edebiyatı ile uğraşan Batı'lı bilgin; Orientalist*

(8) *L'Ecole des Mines: Yüksek Maden Mektebi*

(9) *Miralay: albay; Mirliwa: tuğgeneral; Ferik: tümgeneral*

(10) *Dâr-ı Şûra Askerî: Askerî Yüksek Şûra*

Erkân-ı Harbiye Dairesi'ne, kısa bir müddet sonra da Rikâb-ı Hümayun'a⁽¹¹⁾ atandı. İbrahim Edhem Paşa 1849'de mirlivalığa, iki yıl sonra 1851'de Mabeyin Hümayun⁽¹²⁾ ferikliğine yükseldi. Edhem'in, sarayda bulunduğu sırada Sultan Abdülmecit kendisinden Fransızca dersleri almıştı. Encümen-i Dâniş⁽¹³⁾ ve Meclis-i Âli-i Tanzimat⁽¹⁴⁾ üyeliklerine getirildi. Sultan Abdülmecit zamanında açılan Dârülfünun'da özel olarak halka verilecek derslerin düzenleme heyeti başkanlığında bulundu. Kırım Harbi esnasında bazı meselelerin halli için Sırbistan'a, ardından Kırım'a gönderildi. Mustafa Reşit Paşa'nın yardımıyla 1856'da vezir rütbesiyle Hariciye Nazırı oldu; fakat beş altı ay sonra bu görevinden çekildi. İbrahim Edhem Paşa'nın küçük oğlu Halil Edhem Bey de şöyle diyor:

"O zamanlar Âli ve Fuat Paşa'larla anlaşamayan Mustafa Reşit Paşa, Hariciye Nazırı bulunan Fuat Paşa'nın yerine Padişah'ın çok yakından tanıdığı ve İstanbul'daki düveli muazzama elçilerinin de itibarını kazanmış birini getirmek istediğinden İbrahim Edhem Paşa'yı silki askeriden (*askerlik mesleği*) çıkarılarak rütbe-i vezaretle Hariciye Vekâletine tayin ettirmiş oldu. Bu mevkide beş altı ay kaldıktan sonra, Mustafa Reşit Paşa'nın o zamana göre büyük bir diplomat olduğunu tasdik etmekle beraber; siyasetinde çok kere ve lüzumsuz yere bir idare-i maslahat yolunu tercih ettiğini görmüş olduğundan ve diğer taraftan oğlu Damat Ali Galip Paşa'yı Hariciye Nazırı yapmak için Abdülmecit'in nezdinde teşebbüslerde bulunduğunu anladığından hariciyeden çekildi."

İbrahim Edhem Paşa, Ticaret Nazırlığı (1858), Meclis-i Valâ-yı Ahkâm-ı Adliye⁽¹⁵⁾ üyeliği (1862), Adliye Nazırlığı (1870) ve Berlin elçiliği (1876) görevlerinde bulundu. 23 Aralık 1876'da İstanbul'da toplanan ve Paris Antlaşmasını imza eden heyetler arasındaki Tersane (İstanbul) Konferansı'nda Hariciye Nazırı Safvet Paşa ile birlikte Osmanlı Devleti'ni temsil etti. Aynı yıl, 1876'da, Sadrazam Mithat Paşa'ya söylenildiği halde onun bu öneriyi dikkate almaması üzerine,

(11) *Rikâb-ı Hümayun: saray dışı koruma birliği*

(12) *Mabeyin Hümayun: saray içi koruma birliği*

(13) *Encümen-i Dâniş: Âlimler Akademisi*

(14) *Meclis-i Âli-i Tanzimat: Tanzimat Meclisi, Yargıtay ve Danıştay*

(15) *Meclis-i Valâ-yı Ahkâm-ı Adliye: Kanunlar Yüksek Meclisi, Adliye'nin işlerini hafifletmek için 1854'de kurulmuştur.*

Padişah mabeyin başkâtibi Said Paşa'ya şu tezkireyi yazdırdı, bu yazılı beyan üzerine İbrahim Edhem Paşa Şûra-yı Devlet başkanı oldu:

"Şûra-yı Devlet riyaseti celilisinin (*Danıştay Başkanlığı*) erbâbı liyâkat (*değerli bir başkana*) ve iktidardan bir zata tevcihi icâb-ı maslahattan (*işin gerektirdiğinden*) olduğuna ve Berlin sefiri olup murahhaslık (*delege*) memuriyetle Dersaadet'te (*İstanbul*) bulunan Devletlû Edhem Paşa Hazretleri sıfat-ı memduha (*övülmüş*) ile muttasıf (*vasıflanan*) bulunduğu binaen ve Adliye Nezaretin celilesinin maaşı otuz bin kuruş olmasına nazaran müşarünileyhin kırk bin kuruş maaş ile riyaseti mezkûreye (*sözü edilen başkanlığa*) tayini hakkında her ne vech ile emrû fermanı hümayun-ı hazreti şehinşahi şeref sünuh (*padişahın emir ve fermanı*) ve buyrulur ise mantûkî âlisi infaz (*yüksek makamdan söylenmiş söz*) edileceği beyan ile tezkire (*hatırlatılma*)..."

Sultan Abdülhamit, Mithat Paşa'nın azli üzerine İbrahim Edhem Paşa'yı 5 Şubat 1877'de Sadrazamlığa getirdi. Hatt-ı Hümayun'da sadaretin tevcihine neden olarak "emniyeti haiz olduğunuz cihetle" denmesi, 'ehliyetten ziyade emniyete önem verildiğini' gösterir. Sadrazamlığı sırasında cereyan eden en önemli olay 1877-1878 Osmanlı-Rus⁽¹⁶⁾ savaşlarıdır. Karşılaştığı siyasi meselelerin hallinde mizacı yüzünden yetersiz kalması ve ağır baskılar sonucu 11 Ocak 1878'de Sadrazamlıktan alınarak Viyana elçiliğine tayin oldu. Sultan II. Abdülhamit'in İbrahim Edhem Paşa'ya yazısı çok içtendir:

Veziri sadakat semîrim (*vefalı arkadaşım*) Edhem Paşa,

Sizin dirayet-ü hamiyet (onurlu bilgilerinizle) ve devletimize ve bilhassa tarafımıza fart-ı sadakatiniz (*bize aşırı dostluğunuz*) malûmumuzdur. Memuriyeti sabikanızda (*eski memuriyetinizde*) ibraz ettiğiniz meâsiri (*güzel eserler*) gayret ve reviyet mendiden (*işin her tarafını iyice düşünmeden dolayı hasta olduğunuz*) dolayı dahi ez her suret mahsusum (*özel olarak bilgi sahibiyim*). Şu esbâb (*sebepler*) ile beraber validi mecîdimden (*yüce soylu atalarım*) bana mevrus (*miras kalmış*) olduğunuzdan ve anlara olan hidemet-ı sadıkanenizin (*sadık görevlerinizin*) dahi derecatını (*derecesini*) takdir ettiğimden her vakit himaye-i mahsusam tahtındasınız (*özel korumam altındasınız*). Tebeddülü hâzırın (*görev değişikli-*

(16) 1877 -1878 Osmanlı-Rus Savaşı: Doksan Üç Harbi

ği) başka bir sebebi olmayıp bu madde, mücerret bir müddet-ten beru sizi pek yorgun gördüğümden ve hâlü zamanın mahlum olan ağırlığından münbais (*doğmuştur*) olmuştur. Maze-reti vücudiyenizin indifaiyle (*beden sağlığınızın düzelmesi ile*) yine bir memuriyette istihdamınız (*memuriyette tekrar kalmanız*) mukarrer olduğu gibi zaman-ı istirahatınızda ve her istediğiniz vakitte nezdimize gelmeğe (*istirahatınızda her vakit bize gelmekte serbestsiniz*) dahi mezunsunuz.

Abdülhamit - 7 Muharrem 1295 (11 Ocak 1878)

İbrahim Edhem Paşa, 1883'te Dâhiliye Nazırı oldu. Paşa, 1866'da görevlerinden alınarak Yunan sınırına yakın Tıhrala valiliğine getirildi. 1867'de Yanya valisi, 1868'da Şûra'ı Devlet (Danıştay) üyeliğine tayin oldu.

Masonluğu

İbrahim Edhem Paşa 1868'de Danıştay üyeliği sırasında 50 yaşındayken İstanbul'da Fransa Grand Orient'ine bağlı **l'Union d'Orient** (Doğu'nun Birliği) Locasına tekris edildi. Locanın matrikül listesinde "İbrahim Edhem Paşa, Ferik, Danıştay üyesi, İstanbul) kaydı bulunmaktadır.⁽¹⁷⁾ l'Union d'Orient Locası, Üstadı Muhterem Alexandre Schinas tarafından 23 Mart 1863'de kurulmuş ve Üstadı Muhterem seçilen Louis Amiable Locanın başına geçer geçmez üye girişleri de hızlanmıştı. Sonuncu Üstadı Muhterem Kont Stanislas de Rochetin zamanında 28 Ocak 1874'de Loca uykuya girdi. Paul Dumont 'a göre:

"Locanın 1868'de özellikle dikkati çeken iki kazanımı olmuştu: Ferik İbrahim Edhem Paşa ve Mısır prensi Mustafa Fazıl Paşa. İbrahim Edhem (1819 -1893) tekris edildiği sırada Şûra-yı Devlet başkanıydı (*üyesiydi?*). Daha önce Maarif Nazırlığı (1863 -1865) ve Ticaret Nazırlığı (1860 -1861, 1863, 1865 -1866) yapmıştı. Yüzyıl ortasından beri hiç ara vermesizin Osmanlı Devleti'nin modernleştirilmesi için çalışmıştı. O, tüm yeteneklerini Tanzimat düşüncelerinin hizmetine sunmuş büyük Osmanlı bürokratları grubuna dâhildi..."⁽¹⁸⁾

(17) *Seyhun Tunaşar, Dört Mason Sadrazam (I), s. 23, Piramit Yayınları, Ankara, 2003*

(18) *Paul Dumont, Osmanlıcılık, Ulusçu Akımlar ve Masonluk, s.23, YKY, İstanbul, 2000*

İbrahim Edhem Paşa'nın ölümüne kadar başka bir Loca'da kaydına rastlanmamıştır.

Ölümü



İbrahim Edhem Paşa'nın günümüzde halı deposu olarak kullanılan türbesinin kapısı

İbrahim Edhem Paşa, 20 Mart 1893'de 75 yaşındayken vefat etti. Üsküdar'da bulunan Mihrimah Sultan Camii (İskele Camii) Külliyesi içindeki türbesine defnedildi. İskele Camiinin avlusundaki türbe mermerden yapılmış olup; şimdi Üsküdar-Mihrimah polikliniği olan medrese ile camii arasında ve sağ taraftadır. Türbesinin kapısında 1310 (1892/93) tarihli "Her nefis ölümü tadıcıdır."⁽¹⁹⁾ ayeti yazılıdır. Türbe terk edilmiş, mezarlarda nakli mekân yapılmış ve camiin halı deposu haline getirilmiştir. Vaktiyle türbenin içinde İbrahim Edhem Paşa ve Paşa'nın ailesine ait sekiz mezar vardır.⁽²⁰⁾

(19) *Her nefis ölümü tadıcıdır: "Küllü nefsun zâkatü'l-mevt"*

(20) *İbrahim Edhem Paşa'nın sandukasının (öl. 1893) sağında kayınbiraderi Mehmet İsmet Efendi (öl. 1895), eşi Fatma Hanım (öl. 1903), arka sırada ise oğlu İsmail Galip Bey (öl. 1895), Edhem Paşa'nın oğlu Mustafa Mazlum Bey'in ölen oğlu Ali Sami Bey (öl. 1907) ve Galip Bey'in solunda ise Mustafa Bey'in kızı Fethiye Hanım (öl. 1956) yatıyorlardı. Mihrimah Sultan Camiinin haziresinde: 1854 öl. Halil Edhem Beyin kardeşi Mehmet İlyas Bey; 1863 öl. Edhem Paşa'nın üçüncü oğlu Abdullah Seyyid Bey (Müzeler Müdürü Halil Edhem Beyin kardeşi idi); 1879 öl. Edhem Paşa'nın oğlu Galip Bey'in mahdumu Hasan Mübahi Bey yatmaktadır. (Mehmet Mermi Haskan, *Yüzyıllar Boyunca Üsküdar*, Cilt 2, Üsküdar Belediyesi, 2001)*

Hizmetleri

İbrahim Edhem Paşa, asabî mizacına ve devlet meselelerindeki yeter-sizliğine rağmen namuslu, dürüst ve devlete sadık bir kişiydi. İlk Osmanlı Meclis'i onun Sadrazamlığı zamanında açılmıştı. İbrahim Edhem Paşa müspet bilimler alanında büyük hizmetlerde bulunmuştu. Maden mühendisliği konusunda olduğu gibi müspet bilimlerde derin bilgi sahibiydi. Örneğin, oğlu Halil Ethem Eldem, babasının biyografisinde "*İbrahim Edhem Paşa siyasette başarılı olmuş vüzeradan*⁽²¹⁾ *sayılmaz. Fakat Türk hars (kültür) ve irfanına hizmeti büyük ve müteaddidi*⁽²²⁾*dir.*" der. ⁽²³⁾ Sicilli Osmanî⁽²⁴⁾ de "Rumca ve Fransızcaya da aşına ve ulûmu hikemîyeye⁽²⁵⁾ vâkîf" olduğu yazılıdır. Paşa, ana dili gibi konuştuğu Fransızcasının yanı sıra Almanca biliyordu. Büyük Ansiklopedi özellikle maden işlerinde ihtisas yaptığını ve bilgisini artırmak için Fransa, İsviçre ve Almanya'nın muhtelif bölgelerinde dolaştığını ve orada önemli madenlerde bulunduğunu yazmaktadır.⁽²⁶⁾ İbrahim Edhem Paşa'nın müspet bilimler alanında yaptığı işlerin başında 1872'de İstanbul gözlemevinde, başkanlığı altında yapılan deneylere göre, yerçekimi gücünün 980,25 cm/sec² ve bir metrelik pandülün periyodunun da 0.99339 m. olduğu ilk defa tespit edilmiş ve bu buluşlar gözlemevinin 1873 yılı yayını olan salnameye (yıllık) yazılmıştır.⁽²⁷⁾ Bundan başka o zamanlarda ülkede kullanılmakta olan ölçülerin değiştirilip bu gün kullanılan metrik sistemin kabul edilmesini ilk defa⁽²⁸⁾ 1869'da Ethem Paşa ileri sürmüştür. Her nedense bu tüzükler uygulanmamış ve ancak cumhuriyet devrinde bu sistem kullanılmıştır. Hoca Tahsin Efendi (Hasan Tahsin Efendi) yönetimi altında *Cemiyet-i İlmiye* tarafından yayınlanan *Mecmua-i Ulûm*'da

(21) *vüzerâ: vezirler*

(22) *müteaddid: yardım eden*

(23) *Osman Nuri, İstanbul Şehreminleri, s. 260, İstanbul, 1928*

(24) *M. Süreyya, Sicilli Osmanî, Cilt 4, s.845, İstanbul*

(25) *ülûmu hikemîye: hikmetli ilimlere*

(26) *Grand Dictionnaire Universel du XIX'e Siècle, V. 7, s.190, Paris, 1870*

(27) "Gözlemevi Müdürü Sayın Kemal Erkan'dan alınan bilgiye göre: bugün yapılan ölçümlere göre, yerçekimi 980,292 cm / sn² ve bir metrelik pandülün periyodu da 0.995 bulunmuştur. Rakamlara dikkat edilecek olursa zamanına göre sonuçların çok iyi olduğu kolayca anlaşılır." Prof. Dr. Kemal Erguvanlı aldığı bilgi (1950)"

(28) *Mesâhat, Ekyâl ve Evzân-ı A'sârîyye Nizamnamesi (Ölçüler, Ölçekler ve Onda-lık Ağırlıklar Tüzüğü), 6, sayfa 261*

müspet bilimlerle ilgili makaleler yazmıştı. Gözlemevi ve Matbaa-i Âmire⁽²⁹⁾'nin ıslahında, Dârüşşafaka'nın kurulmasında büyük gayret göstermiş; Dârülfünun'un biyoloji ve jeoloji dersleri için önemli koleksiyonlar bağışlamıştır. Ondalık sistemin tanınmasında ön ayak olmuş, yazdığı *Yeni Mikyaslara Dair Risâle* adlı eseri, oğlu İsmâil Gâlip tarafından yayınlanmış; Mesâhat, Ekyâl ve Evzân-ı A'şâriyye Nizamnâmesi'ni hazırlayarak yürürlüğe koymuştur. 1873 Viyana sergisi için *Usûl-i Mimârî-i Osmânî* adıyla üç dilde yayınlanan eseri Ahmet Vefik Paşa ile birlikte hazırlamış, ayrıca Endülüs Tarihi adlı eserin I. cildini kaleme almış, diğer kısımlarını ise Ziyâ Paşa tamamlayarak kendi adına yayınlamıştır. Yazıda sade ve kısa cümleler kullanmayı tercih eden ve muhalifleri tarafından "Deli Corci⁽³⁰⁾" lakabıyla tanınan İbrahim Edhem Paşa dindarlığı ile de tanınmıştır. Değerli bir devlet ve bilim adamı olan Edhem Paşa, Jön Türk hareketine karşıydı. Bu faaliyetlerin endişesi ile daima padişahın yanında yer aldı. Devletine bilimsel hizmetleriyle faydalı oldu. Jeolojinin ve maden mühendisliğinin bilim olarak yerleşmesine katkıda bulundu.

Türkiye'nin ilk bilim cemiyetlerinden olan⁽³¹⁾ ve Münif Paşa⁽³²⁾ tarafından kurulan *Cemiyet-i İlmiye Osmâniyye*'nin yayınlamış olduğu *Mecmûa-i Fünûn* dergisinde *Medhal-i İlmi Jeoloji* ve *İlmi Maadin* adı altında 23 adet olan bir seri makale yayınlamıştır. Yeni bilimlerin ülkeye yayılmasına ve gelişmesine büyük hizmeti olan bu derginin 2 - 34 sayıları arasında, madenlere ve jeolojiye ait toplamı 165 sayfa tu-

(29) *Matbaa-i Âmire: Devlet Basımevi*

(30) "*Deli Corci*" lâkabı bir zamanlar iki paşa hakkında kullanılırdı: Ahmet Vefik Paşa ve İbrahim Edhem Paşa. O devirde başıboş sokaklarda dolaşır, ağzına geleni söyler, herkese her şeye kızar, Corci adında bir deli adam yaşamış.

(31) Türkiye'nin ilk bilim cemiyeti, İngiltere elçisi İsmail Ferruh Efendi (öl. 1840), tarihçi ve hekim Şânizâde Atâullah Efendi (öl. 1826), Melekpaşazade Abdülkadir Bey ve Kethüdazâde Arif Efendi (öl. 1849) tarafından kurulan "Beşiktaş Cemiyeti İlmiyesi"dir. Mevlevî, Bektaşî ve Melami gibi tarikat ehlinin birleşip İttihat ve Terakki'yi desteklediği biliniyor. Esasen İttihatçıların da bu gibi tarikatlara girdiği de malum. Genellikle kendi aralarında, dışarıdan gelen bazı dinleyicilerin katıldığı toplantılarda din, felsefe, tıp, fen ve edebiyat konularında bilimsel konuşma ve tartışmalar yaparlar. 1826'da Yeniçeri Ocağı'nın ortadan kaldırılması ile birlikte Bektaşî tekkelerinin kapatılması sırasında topluluk mensupları da Bektaşîlikle suçlanarak sürgüne gönderilirler. İkincisi, yukarıda bahsedilen, "Cemiyeti İlmiyeyi Osmaniye (24 Mayıs 1861; Beyân'ül-hak)"; üçüncüsü de "Cemiyeti Tedrisiye-i İslâmiye (1908; Mecmûa-i Fünûn)" dür. (Tahir Olgun-Mehmet İzzet, *Bilgi Yurdu Mecmuası, Sayı 1 -3, İstanbul, 1936*).

(32) Münif Paşa (1830 -1910): aydın, devlet adamı, şair ve yazar

tan çok ilginç makaleler yazılmıştır. 1862/1884 yılları arasında 47 sayı çıkan bu dergide tabii ve sosyal bilimlere ait, o zaman için yeni birçok konu⁽³³⁾ basit bir şekilde ve açık bir dille anlatılmıştır.⁽³⁴⁾

Türkiye'nin Kültür ve Sanatına Hediye Ettiği Ahfâdı ⁽³⁵⁾

İbrahim Edhem Paşa'nın dört oğlundan üçü: Osman Hamdi, İsmail Galip ve Halil Edhem Eldem Türk kültür ve sanat tarihinde önemli yerlere sahip çıktıkları gibi; onların oğulları ve torunları da çok ileri yerlere gelmişlerdir. Diğer bir oğlu da İstanbul Gümrük Müdürlerinden Mustafa Mazlum Bey'dir.



Büyük oğlu **OSMAN HAMDİ** Bey (1842-1910): "Türk Müzeciliğinin Babasıdır." Batılı anlayışla resmin Türkiye'deki ilk temsilcisi sayılan bir ressam, arkeolog ve müze kurucusudur. 1864'de Paris'te hukuk öğrenimi gördü. Bu tarihten (1881) sonra kültür ve sanat alanındaki çalışmaları yoğunlaştı. Bu görevi sırasında Osmanlı sınırları içinde bulunan taşınabilir nitelikteki bütün sanat yapıtlarını toplama, koruma ve sergileme düşüncesiyle çalıştı. Eski Eserler Tüzüğünü yayınladı. Topkapı Müzesinin kurucusudur, Güzel Sanatlar Akademisi'nin müdürlüğünü yapmıştır. Topkapı Sarayı

yanında bulunan Arkeoloji Müzesi'ni yaptırdı. Büyük İskender Lahdi'nin çıkarıldığı Sayda kazılarında bulunmuştur. Türk resminde kadın konusunu ele alan ilk ressamdı. 1876 (Vazo'da Çiçekler), 1880 (Harem'den Manzara), 1881 (Gebze'den Manzara), 1902 (Türbe Ziyareti), 1906 (Kaplumbağa Terbiyecisi -5 Trilyon liraya satılmıştır-) adlı meşhur tablolar Osman Hamdi Bey'e aittir. 1910'da vefat ederek Gebze-Eskihisar'daki evinin arkasındaki teppeye gömüldü. Eskihisar'da "Osman Hamdi Bey Müzesi ve Evi" vardır.

(33) İsmail Hakkı Akyol, *Tanzimat Devrinde Bizde Coğrafya ve Jeoloji, Maarif Matbaası, İstanbul, 1940*

(34) Levent, A. S., *Türk Dilinde Gelişme ve Sadeleşme Safhalarını, T.D.K., yayınları, D. 31, Ankara, 1949*

(35) ahfâd: oğulları ve torunları



İsmail Galip Bey

Ortanca oğlu **İSMAİL GALİP** Bey (1847 -1895): Abdülatif Suphi Paşa'dan sonra Türkiye'nin yetiştirdiği en büyük eski para koleksiyoncusudur. Oluşturduğu koleksiyonu, bu ilmin ülkemizde tanınmasına ve tarihçiler için bir kaynak teşkil etmesine yol açmıştır. Eski Çağ alanında derin bilgi sahibi olup, bu konudaki Batı kaynaklarını da inceleyen İsmail Galip, topladığı sikkelerle ilgili malumatı yakın ilişki kurduğu Batılı nümismatiklerden⁽³⁶⁾ edindiği bilgilerle karşılaştırarak yeni sonuçlar elde etmiş, bu arada devrinin çeşitli kültür ve nümismatik kuruluşlarına üye seçilmiştir. Yayımladığı

eserlerde, İslâmi-Türk sikkelerinin Batılı araştırmacılar tarafından bilinmesi ve mutlaka izlenmesi gereğini ortaya koymuştur. Takvim-i Meskûlat-ı Osmaniye ve Takvim-i Meskûlat-ı Selçukiye adlı eserlerinden başka kitapları da vardır. İsmail Galip Bey, Şûra-yı Devlet üyeliği yapmıştır. İslam üzerinde Türkçe ve Fransızca inceleme ve araştırmaları vardır. Erken ölümü İslâm meskûlâtçılığı için büyük bir kayıptır. İsmail Galip Bey, İbrahim Edhem Paşa'nın Üsküdar'daki türbesine (*şu anda nakli mekân edilmiş*) 1895'de gömülmüştür.

Küçük oğlu **HALİL EDHEM ELDEM** (1861 -1938): 1872 Yılında babasının elçi olarak bulunduğu Berlin'e giderek orta öğrenimini orada tamamladı. Bir yıl İsviçre'nin Zürih Üniversitesi'ne devam ettikten sonra Viyana'da Politeknik Yüksek Okulu'nda jeoloji ve kimya öğrenimi gördü. Buradan tekrar İsviçre'ye geçerek Bern Üniversitesi Felsefe Okulu'nda doktora yaptı ve 1885'te İstanbul'a döndü. 1901'de Dârülfünun'da ilm-i maâdin ve takabâtü'l-arz⁽³⁷⁾ dersleri verdi. Bu arada verdiği derslere yar-

(36) *Nümismatik (meskûlat): nümisa: Latince "para"; altın, gümüş sikke ve madalya bilgisi; eski paralar ilmi*

(37) *ilm-i maâdin: mineraloji ve takabâtü'l-arz: jeoloji. Tanzimat'tan evvel ve sonra ve hatta yakın zamanlara kadar arz kabuğundan bahseden ilme, "ilm-ü takabâtü'l-arz" adı verilirdi. Bu gün ise "jeoloji" denilmektedir. Aynı kelimenin bugün kullanılan şekilde, Edhem Paşa tarafından o zamanlar kullanılmış olması ilim dili ve terimleri bakımından önemlidir. (Prof. Dr. Kemal Erguvanlı, 1952)*



Halil Edhem Bey

dımcı olmak üzere İlm-i Maâdin ve Tabakâtü'l-arz adıyla bir kitap yazdı. Bu alanda adını literatüre geçiren önemli bir başarısı ise Viyana'daki hocası Fr. Toule ile birlikte Gebze çevresinde yaptıkları inceleme sırasında halen kendi adıyla anılan iki yeni fosil cinsi bulmasıdır (Rhynchnella ethemi ve Acrocardi ceras halili). 1892'de Müzeler Müdürü olan ağabeyinin yardımcılığına atandı. 1910'da Osman Hamdi Bey'in ölümü üzerine Müzeler Müdürlüğü görevine getirildi.

Halil Edhem Eldem Bey'in, PİRİ REİS'le ilgili iki öyküsü vardır: ilki

Çeşme Faciası (1770), ikincisi Piri Reis haritasının bulunması:

Piri Reis'in Birinci Dünya Haritası'nı Yavuz Sultan Selim'e armağan ettiği 1513 yılının üzerinden tam 250 yıl geçmişti. Topkapı Sarayının tozlu arşivlerinde harita kaybolmuştu. Barbaros'lar, Turgut Reis'ler dönemi bitmiş, Osmanlı Donanması Akdeniz'de hâkimiyetini kaybetmişti.

Kaptan-ı Deryalar artık denizcilikten anlamayan saray adamları arasından seçilmeye başlanmıştı. İşte Çeşme Faciası, bu savaş sırasında meydana geldi. Coğrafyası Osmanlı'yı bir deniz devleti olmaya zorladığı halde, değil denizlere hâkim olmak, devlet, kıyılarını, sahillerini bile koruyamaz durumda idi. Kaptan-ı Deryalık denizlerde savaşarak elde edilen bir makam olmaktan çıkmış, parayla satın alınan bir yer olmuştu.

Osmanlı donanmasının durumu bu halde iken Rus Mareşali Munich, Mora'daki Ortodoksların ayaklanması için bir plân hazırladı. Çariçe Katerina'nın da uygun bulunduğu bu plânı İngilizler de destekliyordu. Rus donanması, Baltık denizinden çıkarak Cebelitarık yoluyla Akdeniz'e girecek, Mora'daki ayaklanmalara yardım edecekti. Rus donanması İngilizler tarafından eğitiliyordu. Önce Rusların birinci filosu, arkasından da İngiliz Amirali Elfinston komutasındaki ikinci Rus filosu hareket etti. İki filo da İngiliz üssü olan Cebelitarık'ta buluştu.

Bu sırada Kaptan-ı Derya Eğribozlu İbrahim Paşa idi. Mora sularına 10 gemilik bir donanma gönderdi. Rodos mutasarrıfı Cafer Bey de bir kısım gemi sevk edecekti, ancak gemilerinin teçhizatı ve personeli çok noksandı. Bu sırada İbrahim Paşa Kaptan-ı Deryalıktan alındı, yerine Hüsametdin Paşa atandı. Sadrazam ve taraftarları Vükela Heyetinde, Cebelitarık Boğazı'nın kapalı olduğu zannıyla Rus Baltık Donanmasının gelebileceğini tahmin edemiyor ve korkmuyorlardı. Çünkü ellerinde Piri Reis'in haritası yoktu.

Osmanlı ve Rus donanması Anopoli Limanının biraz güneyindeki Menekşe mevkiinde karşı karşıya geldiler. (18 Mayıs 1770) Önemli bir savaş olmadı, gemiler birbirlerine karşılıklı birkaç top atışı yaptılar. İngiliz Amirali Elfinston'un komutasındaki Rus gemileri limanın önüne geldi, karşılıklı top atışları yapıldı, Rusların iki gemisi sakatlandı. Hüsametdin Paşa bir türlü limandan dışarı çıkmak istemiyordu. Sonunda çıkıldı. Rus gemileri aranacak yerde Hydra Adası'na gidip demir atıldı. Amiral Elfinston ile Rus Amirali Spridof'un gemileri birleşerek Hydra adasına doğru yola çıkmışlardı, Osmanlı donanmasını arıyorlardı. Hüsametdin Paşa durumu öğrenince hemen Hydra'dan uzaklaşmaya karar verdi, bir türlü savaşmak istemiyordu. Cezayirli Hasan Bey o sırada Kaptan-ı Derya Hüsametdin Paşa'ya şöyle demiş ".Mademki düşmanla savaşmaya isteğiniz yok, öyleyse, düşmanla karşılaşmamak için Çanakkale'ye yahut İzmir müstahkem mevkiine gidelim ve şerefsiz bir durumda orada oturup, duralım....". Osmanlı Donanması Çeşme'de Koyun Adaları mevkiinde, yarım ay biçiminde demirlemiş ve toplarını açık denize doğru çevirmiş, yatıyordu.

Rus gemileri ansızın saldırdılar. Amiral Spridof'un kalyonuna iki mermi isabet etti, yelkeni parçaladı, dümeni bozuldu ve amiral gemisi hareketsiz kaldı. Cezayirli Hasan Bey de hemen kendi kalyonunu Rus kalyonuna rampa etti ve askerleri ile birlikte kendisi de Ruslarla göğüs göğüse çarpışmaya başladı. Rus gemisinin cephaneliği patladı. Çıkan yangın hem Rusları, hem Osmanlıları müşkül duruma soktu, Cezayirli Hasan Bey'in "Burcuzafer" kalyonu da tutuştu. Cezayirli Hasan Bey denize atlayıp bir başka kalyona çıktı ve savaşı oradan yönetti. Bu sırada alevler bütün gemileri tehdit ettiğinden Osmanlı donanması da demir aldı; daha güneye, Çeşme Limanına doğru yola çıktı.

Cezayirli Hasan Bey'in tüm muhalefetine rağmen Kaptan-ı Der-ya Hüsametdin Paşa donanmayı küçücük bir liman olan "Çeşme" limanına soktu. Gemiler birbirine aborda olmuştu. Gemi topları- nın kullanılmasına imkân yoktu. Esası bir karacı komutanı olan Hüsametdin Paşa, bir türlü açık denize çıkıp savaşı kabul etmiyordu. Liman ağzına bağladığı dört kalyonun topları ile yan yana ya- tan gemilerini koruyacağını sanıyordu. Osmanlı donanmasının durumunu öğrenen İngiliz amirali Elfinston Ruslara tek bir ateş kayığı ile tüm Osmanlı gemilerini yakabileceğini söyledi. Ruslar bu fikri önce ciddiye almadılar, sonra kabul ederek harekete geçti- ler. İki taraf kalyonları arasında önce topçu ateşi başladı, sonra bir İngiliz denizcisinin kullandığı bir ateş kayığı limana girdi. Alevler etrafi sarınca ateş kayığını kullanan İngiliz denizci, deni- ze atlayıp kendini kurtardı; limanda birbirine bağlı yan yana ya- tan Osmanlı Donanmasının tamamı yandı.

Tarihe Çeşme Faciası diye geçen bu felâketten Hüsametdin Pa- şa'nın bastardası ile Cezayirli Hasan Bey ve Cafer Bey yaralı ola- rak kurtuldular. Cezayirli Hasan Bey, ağzında kılıcı ile denize at- lamış, yüzerek karaya çıkmış, bu nedenle kendisine "Timsah Adam" ismini takmışlar. Cezayirli Hasan Bey'e hem paşalık, hem gazilik unvanı verildi ve 22 Ekim 1770 günü Kaptan-ı Deryalığa tayin edildi.

Topkapı Sarayı, kaybolan Piri Reis haritasının öyküsü, devlet adamlarının bu işi bilmemesi; işte, Çeşme Faciası...

Günümüzde Topkapı Sarayında Piri Reis'in orijinal haritası ola- rak saklanmakta olan eserin Halil Edhem Bey ile ilgili ilginç bir öyküsü vardır.

"Müzeler Müdürlüğü sırasında Topkapı Sarayı'nun bahçe- sinde dolaşırken, bekçilerin bir deri kâğıt üzerinde helva ve ek- mekten ibaret öğlen yemeklerini yediklerini görür. Bekçiler Müze Müdürünün geldiğini fark ederler ve sofralarına buyur ederler. Halil Edhem sofradan bir iki lokma yedikten sonra, örtü olarak kullandıkları deri kâğıdı merak eder ve bir de ne görsün: Piri Reis'in Sultan Süleyman'a sunduğu 1513'den beri Topkapı Sarayı'nun bir köşesinde unutulup kalmış Ame- rika haritasının olduğunu fark eder".

Yukarıda açıklandığı gibi 9 Kasım 1929'da Halil Edhem Eldem tarafından tesadüfen bulunan, hatta bekçilerin üzerine döktükleri helva izlerinden lekelenmiş olan bu deri kâğıt parçası, gerçekten orijinal Piri Reis'in haritasından başka bir şey değildir. Daha sonra İstanbul Üniversitesi tarafından Halil Edhem Eldem'e fahri doktora ve fahri profesörlük unvanları verilmiştir. 1931'de İstanbul Milletvekili seçilerek iki dönem bu görevi sürdürdü. Müzecilik hakkında birçok eseri vardır. Halil Edhem Eldem, 1938'de Osmanbey'deki evinde vefat etmiştir. Kabri Edirnekapı Şehitliği'nde, aile mezarlığındadır.

İsmail Galip Bey'in oğlu **Mübarek Galip Eldem** (1858 -1937) Viyana İmparatorluk Yüksek Okulu'nda arkeoloji ve filoloji okumuş; Arkeolojiyle ilgili birçok eser yayınlamıştı. Moskova, Londra, Paris, Viyana Akademilerinde üyelikte bulunmuş ve fahri doktora unvanlarını kazanmıştı. Hars ve Müzeler Genel Müdürlüğü Telif ve Tercüme Heyeti üyeliğinde bulunmuştu. Son görevi Adalet Bakanlığında tercümanlıktır. Kurtuluş Savaşı'na giren Mübarek Galip Eldem değerli bir bilim adamıydı. Mübarek Galip Eldem, Anadolu Umum Müfettişliği yapmış olan Şakir Paşa'nın (1838 -1899) kızı Munise Hanımla evlenmiş; bu evliliğinden: Galip, Memduh, Hüsrev, Roksan ve İskender adlarında beş çocuğu olmuştur. (38) Mübarek Galip Eldem, Hars (Kültür) Müdürü iken kaleme aldığı eser "Kürre-i Arz'da Nüfus-i İslâm Vesa'ika Müstenit İstatistikler" taşıyan İstanbul'da 1922/23 yılında Matbaa-ı Âmire'de basılan kitapta dünya Müslümanlarının nüfusunu gösteren bir çalışması olduğu ortaya çıktı. Ancak eser yayımlandıktan sonra neredeyse sırta kadem bastı. (39)

Roksan Hanım, Hilmi Abas ile evlenmiş ve **Hiram Abas** (1932 -1990) adında bir çocuğu olmuştur. Baba Hilmi Abas, aslen Üsküplüdür; 1924'de Türkiye'ye gelmiş, öğreniminden sonra gemi kaptanı olmuş-

(38) Ünal Yüzbaşı K.'den. (Ankara- 5 Uyanış Muh. L.) aldığım önemli bir not: *Uyanış Muh. Locası matrikülüne 2 Ekim 1981'den itibaren tekeris edilerek 441 numara ile kayıtlı, Mübarek Galip Eldem'in torunu İskender oğlu Ankara 1950 doğumlu Mübarek Eldem K. vardır. Uyanış Locasının 17 yıl Sekreterliğini yapmış İstiklal Gazisi Albay Refet Çağlar K.'in anne tarafından yeğenidir. Sayın Mübarek Eldem, önce Antalya'ya işini naklederek Antalya Muh. Locasına tebenni etmiş ve bilahare gayrimuntazam olmuştur. Ünal Yüzbaşı K.'me teşekkür ederim.*

(39) *Mustafa Cezar, Sanatta Batı'ya Açılış ve Osman Hamdi", Erol Aksoy Vakfı Yayınları, İstanbul, 1995*

tur. (Mustafa) Hiram Abas, Saint Joseph'te liseyi tamamladıktan sonra eğitim için Paris'e gider; henüz bir yıl dolmadan parasızlık yüzünden Türkiye'ye döner; Siyasal Bilgiler Fakültesini bitirir bitirmez Teşkilat'a (MIT) katılır. Mübarek Galip Erdem'in koyduğu Hiram adı Masonluğun önemli sembollerinden Hiram Usta'dan geliyordu. Toplumumuzda yaygın olmayan bu isim ömrü boyunca Hiram Abas'a problemler getirdi. Ona Masonluk yakıştıranlar, Ermeni asıllı olduğunu söyleyenler çıktı. Hiram Abas bu isimden hiç gocunmadı. Bu adı saklamak ve Mustafa adını kullanmak gereğini duymadı. Eski MIT Müsteşar Yardımcısı Hiram Abas, aynı adaşı Hiram gibi bir suikast sonucu, 1990 yılında öldürüldü. (40)

Türk mimarî tarihine dair yayınları olan ve Türk Mimarlığına yön veren ustalardan **Prof. Dr. Sedat Hakkı Eldem** (1908 -1988): Babası hariciyeci Alişanzade İsmail Hakkı Bey, annesi İsmail Galip Bey'in kızı Azize Galip Hanımdır. Hariciyeci olan babasının mesleğinden dolayı Zürih ve Münih şehirlerinde öğrenim gördü. 1928'de Güzel Sanatlar Akademisi Mimarlık Bölümü'nü birincilikle bitirdi. Üç yıllık burstan yararlanarak Fransa, İngiltere ve Almanya'ya gitti. August Perret ve Hans Poelzig gibi mimarlarla çalıştı. 1932'de İstanbul'a dönerek kendi mimarlık bürosunu açtı; bir yandan da Güzel Sanatlar Akademisi'nde ders vermeye başladı. Buradaki öğretim üyeliği görevini, 1978'de emekli oluncaya kadar sürdürdü. İstanbul'da, Ankara'da ve Bursa'da pek çok önemli binayı yapan Sedat Hakkı Eldem; Hilton Oteli, İ.Ü. Fen ve Edebiyat Fakültesi, Başbakanlık Binası, Taşlık Şark Kahvesi, Yalova Termal Oteli, Amerikan Hastanesi, Alarko Holding Binaları, Suna Kıraç Yalısı, Rahmi Koç Evi, gibi önemli yapılara imzasını atmıştır.

EKREM REŞİT REY (1900 -1959) güfteci, tiyatro yazarı, eleştirmen; Ekrem'den 4 yaş küçük kardeşi olan besteci ve müzisyen **CEMAL REŞİT REY** (1904 -1985) ve **Emine Samime Argeşo** (1908 -1965)'nun annesi **Fethiye Hanım** (1872 -1962), İbrahim Edhem Paşa'nın torunu ve Mustafa Mazlum Bey'in kızıdır. Babaları ise Kudüs valisi şair ve yazar Ahmet Reşit Rey (H. Nâzım takma adıyla şiirler yazan) Bey (1870 -1955)'dir. Ekrem Reşit Rey, Cenevre Üniversitesi Edebiyat Fakültesi ve Güzel Sanatlar Akademisi'ni bitirdi: Üç Saat, Deli

(40) *Soner Yalçın-Doğan Yurdakul, Bay Pipo, Doğan Kitapçılık, İstanbul, 2000*



Cemal Reşit Rey
(1904 - 1985)

Dolu, Saz Caz, Hava Cıva ve Ebedî Bursa isimli eserlerin güftelerini yazmıştır. Cemal Reşit Rey, Paris Konservatuvarı'nı bitirdi. Fatih Senfonisi, Çağrılış ve Oniki Anadolu Türküsü gibi eserlerin yanı sıra makamsal Türk müziği, tasavvuf felsefi, ölüm fikrinin işlendiği konulu senfonik şiirler, ilâhiler ve büyük orkestra olanaklarından yararlandığı eserler yapmıştır. 10.Yıl Marşı, Cemal Reşit Rey-Behçet Kemal Çağlar'ın beste-güftesinden çıkmıştı. Çok sevilen "Lüküs Hayat" opereti de Ekrem Reşit ve Cemal Reşit Rey kardeşlerin eseridir.

Sonuç olarak ailede İlk Maden Mühendisi ve Sadrazam İbrahim Edhem Paşa (1818 -1893) K. ve ikinci oğlu İsmail Galip (1847 -1895) Bey'in oğlu Mübarek Galip Eldem (1858 -1937) K. ve torunu Mübarek Erdem K. 'den (doğum tarihi Ankara -1950) başka Mason olan yoktur.

KAYNAKLAR

Cevat Paşa Tarihi, Cilt 12, İstanbul, 1309

Besime Güngör, İbrahim Edhem Paşa ve Eserleri, Ankara, 1986

Hamit Nafiz Pamir, Türkiye'de Yerbilimleri Öğretiminin Tarihçesi, Yeryuvarı ve İnsan, 4/4, 1979

İsmail Hakkı Akyol, Tanzimat Devrinde Bizde Coğrafya ve Jeoloji, Maarif Matbaası, 1940

Kemal Ergüvanlı, Türkiye'nin İlk Maden Mühendisi İbrahim Edhem Paşa, Türk. Jeol. Kur. Bül., 3/2, 1952

Kemal Erguvanlı, Dr. Abdullah Bey'in Hayatı ve Eserleri, Türk. Jeol. Kur. Bül., 5/1-2, 1954

Kemal Erguvanlı, Halil Edhem Eldem, Yeryuvarı ve İnsan, 7/2, 1982

Mahmut Kemal İbnülemin İnal, Son Sadrazamlar, Cüz IV, İstanbul, 1943

Mehmet Mermi Haskan, Yüzyıllar Boyunca Üsküdar, Cilt 2, Üsküdar Belediyesi, 2001

Mehmet Zeki Pakalın, Son Sadrazamlar ve Başvekilleri, Cilt II, İstanbul, 1942

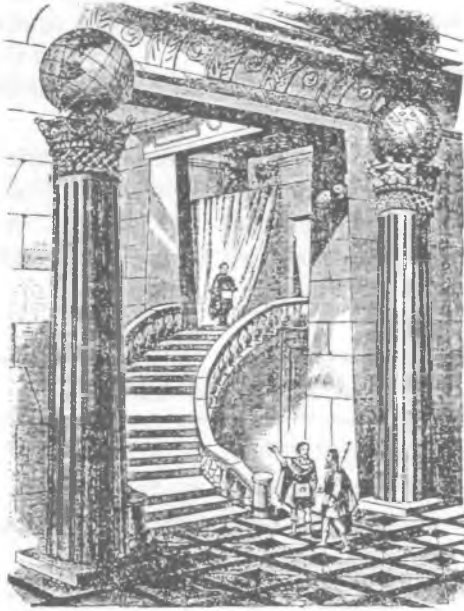
Osman Nuri Ergin, İstanbul Şehreminleri, İstanbul, 1928

Seyhun Tunaşar, Dört Mason Sadrazam (I), Piramit Yayınları, Ankara, 2003

Tahir Olgun-Mehmet İzzet, Bilgi Yurdu Mecmuası, Sayı 1 -3, İstanbul, 1936

Tamer Ayan, Hamtaşın Evrimi- Piri Reis; Grafik Sanatlar Matbaası, İstanbul, 1998

Tamer Ayan, Masonik Açından Piri Reis ve Eserleri, Eylül 1989/TBL Kütüphanesi-TAR AYA No. 702; Tesviye, Sayı 65, Ekim 2005, s.35



HİRAM VE HZ. ALİ

Erşan TINAY

"Hiram ve Hz. Ali: Finlandiya Büyük Locası'nın yayını olan KOILLISKULMA (Kuzeydoğu Köşesi) dergisinin son sayısında, Hz. Ali'nin hayatı ve ölümüyle, Hiram'ın hayatı ve öldürülmesi arasında paralellik bulunduğu ileri sürülmekte ve Celâleddin-i Rumî'nin fikirlerine yer verilmektedir."

Derleyen : Sahir ERMAN, Mimar Sinan, Olayların İçinden, Sayı 65, 1987; s. 85 (Koilliskulma, 1987/2, 29)

HİRAM ABİF & CALIPH ALI

According to the masonic literature, Hiram Abiff is known as the Master Architect of the Solomon Temple whereas this person is known as a master of metal casting in the Pentateuch. In some sources, Hiram Abiff is introduced as a Worker of Dionysos. Workers of Dionysos are an esoteric group of operative workers and their structure resembles the structure of Freemasonry. They are famous for their works as well as their feasts and some scholars believe that the Fraternal Dinners of masons are inspired from such feasts. Caliph Ali was the son in law and the son of the uncle of Prophet Mohammed and became the Fourth Caliph on June 24, 656. Many people believe that Mohammed revealed the mysteries of the Holy Quran to Ali. He was assassinated by the Haridjis in 661.

In December 1986 Bro. Veli Kai Salovaara made a speech in the Grand Lodge of Finland and pointed to the fact that the traces of Freemasonry went back to the beginning of Islam. This article will shed some light on this interesting subject.

GİRİŞ

Masonluğa girdiğim günden beri, tüm çalışmalarımızda bilimin kaynağının Doğu'da bulunduğunu, Mabetlerimizin bile Doğu-Batı yönünde yapıldığını, insanlığın ve dinlerin genellikle Doğu'dan doğduklarını duymakta ve tekrarlamaktayız. Bu konu Muh. Sahir Erman K.'in, yukarıda geçen satırlarında dikkatimi çekti ve Doğu'nun Masonluğa neler vermiş olduğunu araştırma-ya çalıştım.

HİRAM'IN HAYATI

Süleyman Mabedi'nin baş mimarı olan Hiram'ın adı Tevrat'ta yalnızca bir 'tunç döküm ustası' olarak geçer. Masonluğun alegorik öykülerine göre Hiram, Mabetin baş mimarı iken, ustalara özgü işaret ve sözcükleri, hakemediklerinden ötürü kendilerine öğretmediği için üç kalfa tarafından öldürülmüştür. Mason ritüellerinde bu olayın üzerinde önemle durulur. Hiram'ın, Süleyman Mabedi'nin ana girişinin her iki yanına dikmiş olduğu içi boş iki tunç sütun, her Mason Mabetinin girişinde yer alan ikiz sütunlarla temsil edilirler.

Hiram, Naftali kabilesinden bir dul kadının oğludur. Bazı yerlerde ise Dan kabilesinden olduğu söylenir. Bunun nedeni, Naftali kabilesinin Dan kabilesinden ayrılarak Fenike kıyılarına yerleşmiş olmasıdır. Hiram'ın babası

Fenikelidir ve İsrailoğulları soyundan gelmemektedir. Bu nedenle de, Hiram, Yahudi dinine mensup değildir.

Süleyman Mabedi'nin yapıldığı MÖ 10. yüzyılda Fenike'nin Sur ve Sidon kentleri, Doğu Akdeniz'de mesleği "inşaatçılık" olanların toplanma merkezleri haline gelmişti. Hiram da işte bu inşaatçılardan biridir. Hatta bazı kaynaklarda Hiram'dan, bir "Dionysos İşçisi" olarak söz edilir. Dionysos İşçilerini, Milat'tan bin yıl kadar önce, Anadolu'nun Batı kıyılarında görüyoruz. Sıkı kardeşlik bağlarının büyük önem taşıdığı bu ezoterik nitelikli kuruluş, şarap tanrısı olan Dionysos'u (veya Baküs) çalışma ve hizmetin önderi olarak benimsemiştir. Aynı topluluk, Dionysos Mimarları ya da Dionysos Sanatçıları adlarıyla da anılırlar. Masonluğa oldukça benzer bir örgütlenme sistemi olan Dionysos İşçileri, çalışmalarının yanı sıra dönemsel "şenliklere" de önem vermişlerdir. Modern Masonluktaki, Kardeş Sofralarının ve Agapların kökeni Dionysos İşçilerine kadar uzanır. Dionysos İşçileri, meslekî çalışmalarının dışında, üyelerinin bireysel eğitimlerine ve kişiliklerinin geliştirilmelerine ağırlık vermişlerdir. Bundan dolayı bu topluluk, bir meslek örgütü olduğu kadar bir mistik tarikat niteliği de taşır.

Hiram, masonik ritüellerde düşünce özgürlüğünün, aklın,

masonik erdemlerin ve olgunluğun simgesidir. Buna göre Hiram, "gerçek mason" niteliklerinin tümünü kişiliğinde toplamış olan "yetkin insan"ı temsil eder.

Hiram'ın öldürülmesine ilişkin öykü, Süleyman Mabedi'nin yapımı öyküsünün son bölümüdür. Bu öyküde anlatıldığı üzere; Hiram, Mabedin yapımı sırasında düzenli ve ahenkli bir çalışma sistemi kurmuştur. İnşaat işçilerini, bilgi ve yeteneklerine göre derecelere ayırmıştır. Her derecenin kendine özgü işaretleri ve sözcükleri vardır. Bu sözcük ve işaretler, diğer ülkelerde de aynı şekilde kullanılmaktadır. Bu arada, kalfa derecesindeki üç mabet işçisi, usta derecesine yükselememiş olmalarından dolayı yakınmaktadırlar. Aralarında sözleşerek Hiram'ı, inşaatı yalnız başına gezerken yakalar ve usta derecesine özgü işaretlerle sözcükleri zorla almak isterler. Hiram'ın direnmesi üzerine, yanlarında taşıdıkları inşaat aletleriyle ona vurarak öldürürler. Bundan sonra cesedi mabet dışında bir yere saklar, gece basınca da yakındaki bir dağa taşıyarak gömerler, üzerine de yeri belli olmasın diye Akasya dalları dikerler. Bütün bu işlerden sonra da yakalanıp cezalandırılacaklarından korkarak kaçarlar.

Masonlukta "katillerden" söz edildiğinde, öncelikle bu üç kişi anımsanır. Bu üç katilden biri, **bilgisizliği**, ikincisi **bağnazlığı** ve üçüncüsü ise **olumsuz tutkuları** simgeler. Değişik Rit'lerde, hatta aynı Rit'in farklı uygulamalarında bu üç katil çok farklı adlarla anılırlar. Ancak kişilikleri ve simgelemekte oldukları olumsuzluklar değişmez. Katillerin arasında en önemli olanı, Abiram'dır; aynı katilin adı Abibale, Akirop ve **Jubelum** olarak ta geçer. İkinci katil, Sterkin, Oterfut, Romvil ve **Jubelo** adlarıyla anılır. Üçüncü katil ise Moria, Gravelot, Hoben ve **Jubela** adlarını taşır.

HZ. ALİ BİN EBUTALİP'İN HAYATI (591 - 661)

Hz. Muhammed'in damadı ve amcasının oğludur. Küçük yaştan itibaren Hz. Muhammed'in yanında bulunmuş ve Müslümanlığı kabul eden ilk dört kişiden biri olmuştur. Peygamber'in, Medine'ye hicret edeceği gece onun yatağında yatarak hem Mekkelileri aldatmış, hem de Peygambere emanet edilen malları sahiplerine iade ederek Medine'ye gitmiştir. Hz. Ali; Bedir, Uhut, Hendek ve hemen bütün gazvelere Peygamber'le beraber iştirak etti ve kahramanlığı ile kendini gösterdi. Hz. Muhammed'in ölümünden sonra askerî

seferlere katılmadı. Halife Osman'ın şehit edilmesi üzerine Medine mescidinde biatı kabul ederek 24 Haziran 656'da Dördüncü Halife oldu.

Hz. Ali'nin halife olmasıyla İslâm âleminde iç mücadele başladı. Görünüşte Hz. Ali'ye taraftar olan sahabeden Talha ve Zübeyir ile Peygamberin hanımı olan Ayşe, Hz. Ali'ye biat etmediler. Beraberce Mekke'ye, oradan da Basra'ya giderek şehri ele geçirdiler. Hz. Ali, kendisini himaye edecek birliklerin azlığı sebebiyle Ekim 656'da Medine'yi terk etti. Kûfe muhafızlarından topladığı kuvvetlerle Basra üzerine yürüdü. Talha ve Zübeyir'le yapılan müzakereler sonuçsuz kalınca harp başladı; Ayşe, taraftarlarını cesaretlendirmek için bir deveye binerek savaş meydanına girdi. Tarihte, 4 Aralık 656 yılındaki, "Cemel Vak'ası" diye bilinen bu savaşı Hz. Ali kazandı. Böylece bütün Irak, Hz. Ali'ye biat etti.

Bundan sonra karşısına Suriye valisi Muaviye bin Ebu Sufyan çıktı. Emevî ailesinin reisi olduğundan, Hz. Osman'ın katilinin intikamını almak bahanesiyle harekete geçen Muaviye, Mısır'ı ele geçirerek iktidar mücadelesine hazırlandı. Hz. Ali, 657 yılı ilkbaharında Suriye üzerine hareket etti. İki ordu Siffin'de karşılaştı. Muaviye, Hz. Osman'ın katillerinin kendisine teslim

edilmesini istedi; Hz. Ali bunu reddetti, müzakereler sonuçsuz kaldı. Mayıs başlarında savaş başladı; 110 gün devam eden savaş sonunda Hz. Ali, zaferi kazanmak üzere iken, Amr bin As'ın önerisi üzerine Muaviye'nin birlikleri Kur'an hakemliğine müracaat ettiler. İşaret için mızraklarının uçlarına Kur'an sayfaları takarak cepheye geldiler. Bu olay, Irak birliklerini etkiledi ve hakeme başvuruldu. Hz. Ali tarafından Ebu Musa el-Ensari, Muaviye tarafından ise Amr bin As hakem tayin edildi. Hakemler, Şubat 658'de Ezruh'ta toplandılar. Uzun müzakereler sonucunda Amr bin As'ın bir hilesiyle; Hz. Ali, kendi hakemi tarafından azledilince Amr bin As, Muaviye'yi halife seçti.

Bu olay, taraflar lehine kesin bir sonuç doğurmadı; fakat Hz. Ali'nin durumunu biraz sarstı. "Hakem" olayını protesto etmek amacıyla Hz. Ali'nin ordusundan ayrılan 4000 kişi Medine'ye çekildiler; şehri zapt ederek, yağma ve tahrip ettiler. Bunun üzerine Hz. Ali, İslâm tarihinde "Harciler" diye bilinen bu asiler üzerine yürüdü. Nehruvan'da onları mağlup etti, fakat kuvvetlerinin azalması sonucu Kûfe'ye çekilmek zorunda kaldı. Kûfe'de, Harcilerden Abdurrahman bin Mülcem tarafından 24 Ocak 661'de öldürüldü.

Hız. Ali, İslâm büyükleri arasında mümtaz bir yer işgal etmektedir. Kendilerine cennet vaat edilen on kişiden (Aşare-i Mübeşşire) biridir. Savaşlarda gösterdiği kahramanlık, kendisine "Allah'ın Aslanı" unvanının verilmesini sağlamıştır. Hz. Muhammed, Hz. Ali için "Ben âlimlerin şehriyim, Ali ise o şehrin kapısıdır" demiştir. Peygamberin kızı Fatma ile evlenmiş; bu evlilikten Hasan'la Hüseyin dünyaya gelmiştir. Şiiler, sonraları Hz. Ali hakkında birçok menkıbe ortaya atmışlar ve onun ululuğuna inanmışlardır.

Hız. Ali'nin, İslâm tarihinde olduğu gibi tasavvuf ve edebiyatta da özel bir yeri vardır. Savaş nutukları, hutbeleri, konuşmaları ve halifelik meselesindeki görüşleri, dinî edebiyatta önemli bir yer tutar. Mısır'a vali olarak yolladığı, Malik ibn Eşter'e hitaben yazdığı mektup, siyasi bir anıt karakterini taşıdıktan başka, belagatin ölmez örneklerinden biri sayılır. Hz. Ali'nin şiir ve hutbelerini toplayarak Nehc-ül Belâga (*güzel söz söyleme yolu*) ve Divan-i Ali gibi önemli eserler meydana getirmişlerdir. Bu edebiyatın kurucularından Ebu'l Esved ile İslam fıkhnın kurucularından sayılan Ebu Leyla, Hz. Ali'den feyz almışlardır. Bu yüzden Hz. Ali'ye İslâm Edebiyatında belâgat ile İslâm fıkhnın kurucusu gözü ile bakılmıştır. Hz. Ali'nin, Fars ve Arap edebiyatın-

daki önemli yerinin ötesinde İran halkının siyasi ve mezhep inanışları üzerinde de önemli bir yeri vardır. Fakat şüphe yoktur ki, Hz. Ali'nin Türk edebiyatındaki yeri Fars edebiyatından daha önemlidir.

Hız. Ali, Divan Edebiyatında, divanların başında naatlardan sonra yer alan, Der Medh-i Çehar-ı Güzin (*Dört Seçilmiş Dost Hakkında*) kısmında diğer üç halifeden sonra sayılır ve övülür. Buradaki, övgülerde, Hz. Ali'nin büyüklüğüne, peygambere olan yakınlığına, kahramanlığına, "Zülfikâr" denilen kılıcının keskinliğine, atı olan peygamberin hediyesi "Düldül"e, kölesi "Kanber"e, künye ve lakaplara yer verilir. Hz. Ali, künye ve lakaplarla ün kazanmıştır: Ebü't-türab (*Toprağın Babası*), Esed (*Aslan*), Esedullah (*Allah'ın Aslanı*), Haydar (*Aslan*), Haydar-ı Kerrar (*Düşmanın üzerine döne döne saldıran aslan*), Şiir-i Yezdan (*Allah'ın aslanı*), Şah-ı Merdan (*Yiğitler Şahı*), Şah-ı Velâyet (*Evlialık Şahı*) deyimleri hep Hz. Ali'ye aittir.

Hız. ALI'NİN ÖLDÜRÜLMESİ

Hız. Ali, halifelığının, 4 yıl, 8 ay, 23. gününde, Hicret'in 40. yılında, 661 tarihinde, Ramazanın 17. gününde mescide giderken, Haricilerden biri olan İbn-i Mülcem tarafından kılıç ile vurulduktan iki gün sonra vefat etti. Hz. Ali,

vefatından üç gün önce yemeden içmeden kesilmişti. İftarda bile üç lokmadan fazla yiyemiyordu: "Ölümün aç iken gelmesini istiyorum!" diyordu ve "iki günlük ömrü kaldığını" söylüyordu. Zaten kendisi başına gelecekleri, Medine'de iken haber vermişti. Hz. Ali, Irak'a gitmek üzere Medine'den çıkarken, bir ayağı üzengide olduğu halde Abdullah ibni Selâm yolunu kesip haykırmıştı:

– Ey Allah'ın Resulünün Halifesi, Irak'a gitme, korkarım ki orada sana kılıcın ucu dokunur!

Ona şu cevabı vermişti;

– O dediğini bana Allah'ın Resulü bildirmişti.

ve atına atladığı gibi Irak istikametinde yola koyulmuştu.

Hz. Ali gece rüyasında Hz. Muhammed'i görür ve O'na ümmetinden şikâyet eder.

– Ey Allah'ın Resulü, ümmetinin bana ettiklerini görüyor musun?

– Ya Ali (*dediler*), onlar aleyhine dua et.

Hz. Ali (*ellerini havaya kaldırıp*)

– Ya Rabbi, bana onlardan hayırlısını ver. Onlara da benden kötüsünü...

ve uykudan uyandılar. Büyük oğlu Hz. Hasan'a seslendiler.

– Rüyamda Allah'ın Resulünü gördüm.

– Allah mübarek etsin; ne güzel ve kutlu bir rüya.

Hz. Ali, rüyasını oğluna anlattığı sırada sabah ezanı okunuyordu. Hemen hazırlanıp, mescide gitmek için oda kapısından çıktılar. Evin avlusundan geçerken ördekler çığlık çığlığa bağırdılar. Yanındaki ördekleri kovmak ve susturmak isteyince Hz. Ali şöyle dedi:

– Onlara dokunmayınız! Onlar ölü üzerindeki ağlayıcılardır.

Bu sözyle ölümün yakını olduğunu ima ediyordu. Müezzîn, İmam-ı Ali'nin önünden gidiyordu ve

– Ey insanlar, Namaza... Namaza

diyordu. Hz. Hasan da, babasının arkasında yürüyordu.

Tam o sırada suikastçi ve arkadaşları pusuda bekliyordular. Üçü birden (İbn-i Mülcem, Verdâm ve Şebîp adlı iki yardımcısı) Hz. Ali'ye hücum ettiler; İbn-i Mülcem bağırıyordu:

– Ya Ali, hüküm ancak Allah'ındır. Senin ve dostlarının değil.

ve zehirli kılıcıyla Hz. Ali'yi ağır yaraladı.

Hz. Ali, suikastçiyi yanına çağırırdı:

– Ey, bahtsız adam, ben sana ihanet etmedim mi?

- Evet, ettin.
- Ya bu hainliğe sebep ne?
- Ben bu kılıcı 40 gün bileddim; onunla insanların en hayırsızını katletmemi Allah'tan dileddim.
- Ne boş laf; görüyorum ki o kılıçla sen de öldürüleceksin. Biliyorum ki, sen insanların en kötüsüsün...
der. Ve gerçekten katiller öldürülür... Hz. Ali'nin katilleri de, Hiram'ın katilleri gibi üç kişiydi!

MASONLUKTA İSLÂM İZLERİ

1986 yılının Aralık ayında Finlandiya Büyük Locası'na bağlı 36 nolu Nâsi Muh. L.'sında Veli Kai Salovaara K. ilgi çeken bir konuşma yaptı. Acaba, "Masonların izleri İslâmiyet'in başlangıçlarına kadar yönelir mi?" diyerek, başlangıçta İslâmiyet'in Masonlara karşı olmadığını doğruladı. Masonik Tarih üzerine araştırma yapanlar Masonluk ile İslâmî Kardeşlik örgütlerinin büyük benzerlikler gösterdiklerini vurguluyorlar. En eski İslâm Kardeşlik Örgütü "**Al-Banna**"nın manâsı "Mason" demektir. Mekke'de 623 yılında Sadakat ve Kardeşlik bağlarıyla kurulan ve "Kırkbeşler" diye anılan birliklerden kaynaklanmıştır. O zamanlar daha peygamber sağdı. Onun kurucusuna onur olarak "Kral Salomo" adı verilmiş-

tir. Al-Banna Masonluğun Doğu tarafındaki babası mıdır?

Dördüncü Halife Ali, Hiram değil midir? Hz. Ali, Peygamberin kuzeni ve damadıdır. Halifelîği 656 - 661 yıllarındadır. İç savaşın bitirilmesi amacıyla uzlaşma kararını kabul ettiği için, Kûfe camisinde sabah namazını ifa ettikten sonra, Hariciler tarafından 661 yılında öldürülmüştür.

Masonluk üzerine araştırmalar yapan Edward Phillips'in yazdıklarından: "Bu gerçek olay Hiram Efsanesi'nin çözümüdür. Hiram, Hz. Ali'dir. Hiram olarak takdim edilen diğer kişilerin hiç birinde böyle bir özdeşlik yoktur."

Hâlâ yeni sorular çıkmaktadır:

- Haçlı Şövalyelerinin üst kademeleri ve İslâm kardeşlik örgütlerinin münasebetleri ne kadar yakın ve derindiler?
- İspanya'dan, Faslı kültürle İngiltere'ye İslâm kardeşlik örgütlerinin merasimlerinin ne kadarı geçti?
- Mason tarihçi Robert Gould, 1300 yıllarında yazılmış olan Arapça el yazısından şöyle bahsediyor: "Orada şimdiki Modern Masonluğun kavram ve şifreleri tarif edilmiştir".
- Acaba, James Anderson ana kuralı düzenlerken "inşaatçı" adı verilen dervişlerin yazılarının etkisinde kalmış mıdır?

- Gerçekte İngiliz Kardeşlik örgütlerinin doğuşundaki Arap Kardeşlik örgütlerinin etkisi ne idi?
- Erkki Mutru K.'in canlı üslûbuyla Almanca'dan çevirdiği bir şiir de Veli Salovaara K.'nin sunuşuna dâhildir. Bu, Mevlevî örgütünün kurucusu ve ilk Büyük Üstat Celâlettin Rumî'nin (1207 -1273) kardeşine yazdığı şiirdir:

Çalışma odasının gizliliğinde hakiki bir Mason vardır.

İçeri gir, onu yüz yüze görürsün.

Çünkü o odalar zekâ içindir, dışarıda kimseyi aramak boşunadır.

Çalışma odasına gir, o da bir gün kaybolacaktır.

Yalnız orada Yaratanı ve onun yarattığını, en büyük uyum içinde göreceksin.

Ancak, kelime, din sorunlarına şekil veriyor,

onları boşluktan aydınlığa çıkarıyor.

O güle fısıldar,

gül çiçek açar,

ve laleye, o da açılır

Hislerin esiri, kendi bedeninin aşığı,

dostları rakip görüyor.

aynısı ki, kendinde de vardır.

O, ki huzura erişmiştir,

kardeşleriyle barış içinde yaşar.

Öyleyse kardeşçe kalk,

Zincirlerini kır,

hür ol,

gümüş ve altın seni daha

ne kadar köle yapacaktır?

SONUÇ

İlgi çekici bir konu; değil mi? Bu konuyu incelemek için Araştırmacı bir Mason imkân ve zaman bulacak mıdır? Araştırma için gerekli kaynaklar Beyrut'taki Mason Müzesinde ve belki de Ankara'da bulunabilir.

KAYNAKÇA

Cevdet Paşa; Kısas-ı Enbiya ve Taverih-i Hulafe

Edward Phillips

Eyyüb bin Sıddık; Dört Büyük Halife

Kolliskulma, Finlandiya Büyük Locası, 1987/2, s. 29

Meydan-Larousse, Cilt 1, 1960

Mustafa Necati Bursalı; Hz. Ali

Robert Gould

Sahir Erman; Olayların İçinden, Mimar Sinan, 65, 1987



MASONİK AHLÂK

Sinan YURTTAGÜL

MASONIC ETHICS

Masonic Ethics involves both; the culture and rules of the current age and society, accumulated within thousands of years, and, the discipline and culture of freemasonry. Masonic discipline is an individual oriented education, which is an entire set of principles, indicated by specific symbols. Symbols are subject to interpretation and they are the basic characteristics of the discipline. Masonic method answers the question: "How to think?" The subject is "the human in the universe". This human is the mason himself. His desire is to achieve the harmony and the beauty of the universe. The theatrical nature of the rituals is a way of communication and marvellous example of the effect of format on the essence. The evolving individual will contribute to the universal pleasure and his evolution will be provided by moral virtues. The limits of the ego are variable and these limits include all humans and mankind. Masonic discipline is the Masonic ethics itself. The evolution of human is the title of privilege of this discipline. We shall never forget that freemasonry is not a right, possessed by initiation; but a privilege, gained by striving.

Ahlâk Türkçede çok eskiden beri kullanılan Arapça bir sözcüktür. Ahlâk ile aynı kökten türeyen "halk etmek" yaratmak, "hulk" ise yaradılış anlamına gelmektedir. Buna göre ahlâk yaradılıştan gelen huy özellikleri biçiminde değerlendirilmiştir. Toplumunu oluşturan bireylerin birbirinden çok farklı özellikleri olduğu gözlemlenmiş ve bunlar ahlâk adı altında ele alınmış, soyaçekimden gelen birtakım davranışlar da ahlâk ya da onun bir göstergesi olarak benimsenmiştir. Zamanla sözcüğün Türkçedeki anlam yükü değişiklik göstermiş ve "Bireyin sosyal değerleri" anlamında kullanılmıştır. Başka bir deyişle ahlâk bir yandan kişinin sonradan edindiği tutum ve davranışlar için kullanılırken, öte yandan toplumun benimsediği değerler sisteminin de adı olmuştur.

İngilizcedeki "Ethics" ve "Morals" sözcükleri ile karşılaştırıldığında Türkçedeki sözcüğün geniş bir anlam yüküne sahip olduğu görülmektedir. Böylece pek çok batı dilinde "moral" ve "etik" olarak iki ayrı sözcükle ifade edilen iki farklı anlamı biz Türkçede yalnız "ahlâk" sözcüğü ile karşılamaya çalışmaktayız. Belki de bu nedenle geniş kapsamlı bir tek sözcük yerine dilimize girmiş olan yabancı karşılıkları ayrı ayrı kullanmak daha doğru olacaktır. Türkçedeki Töre sözcüğü ise anlamı tam karşılamamaktadır. Töre, Toplumsal Ahlâk, Moral değerler anlamındadır. Etiğin kökeni Yunanca "Ethos" sözcüğündendir ve "Ahlâk Kuramı" ya da "teorik ahlâk" anlamına gelmektedir. İyonyalı filozoflardan bu yana, "iyi" ve "doğru" kavramlarının ne olduğunu, "mutlak iyi" ve "mutlak doğru" olup olmadığını ve bunlara ulaşılabileceğini araştıran bir felsefi çabadır. Ayrıca etik Deontoloji ile de karıştırılır. Deontoloji yükümlülükler bilgisi anlamına gelir. Günümüzde yoğun olarak tıpta kullanılan bu terim, bir meslekte neyin yapılabileceğini ve neyin yapılmayacağını söyleyen ve mesleği uygularken uyulması gereken yasal ve ahlâki yükümlülüklerdir.

Görüldüğü gibi Ahlâk üç ayrı anlamı içermektedir. Masonluğun amacının İnsanı İnsan yapmak (Kâmil İnsan) olması nedeniyle -ve Masonluğu bir meslek olarak kabul edersek- Ahlâktan söz ederken birinci ve üçüncü anlamlarını birlikte kullanacağız. Masonik ahlâk hem bulunan Çağın ve Toplumun Kültürünü ve kurallarını -ki bunlar binlerce yılın birikimidir- hem de masonik sistemin öğretisi ve kültürünü içerir. Masonik öğretisi bireye yönelik bir eğitim sürecidir. Eğitimin içeriği kendine özgül bir ahlâk sisteminden başka bir şey değildir. Bu ahlâk sistemi baştan sona sembollerle anlatılır. Bu Spekülatif Masonluğun getirdiği bir yöntemdir. Öğretide ilkelerle semboller arasın-

da paralellik kurulmuştur. Ve masonik sembol sisteminin "Anahtar Sözlük" denebilecek bir kılavuzu yoktur, olmaması da gerekir. Zira masonik sembollerin her biri ve bunların çok çeşitli kombinasyonları köklerini kültür tarihinin derinliklerinden, hatta kolektif bilinç dışının binlerce yıllık yaşantılarından alırlar. Başka alt kültürlerde olduğu gibi Masonlukta da sembollerin anlam yükü açık uçludur ve kişisel yorumu açıktır. Masonik alt kültür hem Evrensel kültürün hem de bulunduğu toplum kültürünün bir parçasını teşkil etmektedir. Ve masonik kültürün en büyük özelliği ise bütün Dünyada aynı yapıya sahip olmasıdır.

Masonluğun kendi içine aldığı ve kardeşlik bağları ile bağladığı insanlara iletildiği mesaj ne bir bilim, ne bir din, ne de bir sanattır. Felsefi yönden ise Bilgi Kuramını daha çok ta Metodolojiyi içerir. O da 'Nasıl düşünmeli' ye yanıt verir. Özgür düşünülmesi ve düşünceye saygı gösterilmesi gerektiğini önerir. Bu öğretilerde kişinin bilincine sunulan konuyu "Evrenin içindeki İnsan" sorunudur. Bu insana verilen hem bir görevdir, hem de bir hedeftir. Amaç, mikrokosmosun (İnsan) Tanrısal özelliklerle donanıp, makrokosmosun (Evren) ahenk ve güzelliğine ulaşmasıdır. Acaba bu bazı düşünürlerin dediği gibi bir tanrılaşma yoludur? Yoksa Tanrı'nın kendi suretinden yarattığı ve nefis adını verdiği İnsana yapılan bir rota düzeltmesinin Dünyanın en eski öğretilerinden birisi tarafından yapılmasıdır? Hermes öğretisinde "İnsan, insanlaşmış Tanrı'dır; Tanrı, tanrılaşmış İnsandır" diyor. Masonluk, insanın kendisine yapılan bu müdahaleyi, bütün insanlar ve insanlık için de istemektedir. Bu ise, bütün insanlar ve insanlık için mutluluk ülküsüdür. İnsanın kendisi ve insanlık için yapacakları bu konularda düşünmeyi ve davranmayı gerektirir. Bu ise bir ahlâk konusudur.

Mason kendi gelişimi için emeğini verimli kılarak çalışacak, düşünecek, tartışacak, yaklaşımları, tutum ve davranışları değişecek ve kişisel nitelikleri oluşacaktır. Bu niteliklerin her biri bir erdemdir. Bu erdemler ya da başka bir deyişle ahlâki değerler masonik sistemde belirli bir zaman içinde edinilirler ki, bunlara dereceler (initiasyon) sistemi demektediriz. Masonik Öğretinin değişmeyen ve değiştirilemeyen temel kuralı işte bu sıra ve düzendir. Bu kendine özgü eğitimle Masonluk insana ulaşır, onun kendisini tanımasını sağlar, erdemleri araştırmasına yardımcı olur. Bencillik, ihtiras gibi duygulardan kurtulan Masonun yaşamı, görkemli bir düşünme, algılama, anlama, kavrama sanatı ve entelektüel bir meslek olarak sürdürülen özel bir yaşam haline gelir.

Mason kendi öğretisinin ahlâk sisteminin içindedir ve artık yaşam tarzı bu ahlâk sistemini tanımlamaktadır. İletişim yöntemi olarak özgül bir sembol sisteminin seçilmesi ve bu sembollerin anlamlarının yalnız Masonlar tarafından bilinmesi, sözlerdeki ritüel ifadeler, Masonluğun ezoterizmini daha doğrusu ezoterik görünümünü sağlar. Aslında bu teatral biçimsellik Masonluktaki iletişim yöntemidir. Masonluktaki bu katı biçimselliğin Masonluğu bu güne kadar yaşatan işlevselliği sağlayan en önemli unsur olduğu bazen dikkatlerden kaçmakta ve biçimin öze olan müthiş etkisi küçümsenmektedir. "Biçimin sürekliliğini koruma "ilkesi bütün sistemlerde en önemli (olmazsa olmaz) varlık koşuludur. Bu yaşam ilkesine biyologlar "morfolojik potens" adını vermektedirler.

İşte Masonluğun yapısal değişime karşı gösterdiği bu uzlaşmaz direnç, yüzyıllardır amacını saptırmadan ve yozlaşmadan ayakta kalmasını ve gelişip bütün dünyada yaygınlaşmasını sağlamıştır. Burada hemen bir soru akla gelmektedir. Acaba Masonluk Evrime aykırımı davranmaktadır? Değişime ayak uydurmamakta mıdır? Durum kesinlikle bunun tersidir. Evrimin kaynağı ve gerçekleştiricisi bütün olgulardaki karşıtlıklardır. Evrim, sürekliliğin ve kesikliliğinin birlikteliğidir. "Evrim" kavramı Masonluğun sürekli işlediği bir konudur ve Evrim içindeki birey kavramı ise Masonluğun ana temasıdır. Bütün erdemler bu tema üzerine oturtulmuştur. Evrim bir olgu olarak görülür ve Evrimin insanların mutluluğu doğrultusunda olması arzulanır. Masonik öğretinin dolayısıyla masonik ahlâkın da amacı budur. Evrimde insan eylemi önemli bir etkidir. Bu eylem masonik erdemlerle donanırsa Evrim insanı mutluluğa götürecektir. Burada Masonun özgür katkısı ve katılımı istenmektedir. Mason kendisine karşı ve kendisinden sorumlu olmalıdır.

Bilindiği gibi Masonluk bireysel bir eylemdir. Loca çalışmalarında her Mason kendi taşını yani kendini yontmaktadır. Diğer anlamıyla masonik eğitimle edindiği bilgilerle kendi kendisine deşifre olmakta, kendisinde gördüğü kötü özellikleri iyi özelliklerle değiştirmek için büyük bir mücadele vermektedir. Masonluk bireyseldir demişken; California Üniversitesi öğretim üyesi Mario Heilman'ın "Bencillik, aldatmak, kendini kandırmak" başlıklı makalesine bakalım: "Tersi ispat edilmiş olduğu halde hâlâ insanoğlunun aslında akhşelim ile davranıldığı sanılmaktadır". diyor Heilman. Ve devam ediyor "Kendilerini özverili ve çok içten bir kimse olarak gösterip başkalarını bu şekilde etkilemek isteyenlerin önemli bir bölümü, sorulsa, böyle bir niyetlerinin

bulunmadığını söylerler ve gerçekte bu dürtülerinin geçerli olduğunu da bilmezler. Etkilemeye kalktıklarının çoğu da gözlerinin boyandığını fark etmezler. Yardımseverlerin çoğunun gerçekte muhtaçlara değil, zaman içinde dönüp kendilerine yardım edebileceklere el uzattıklarını saptanmıştır."

Charles Darwin ise: "Varlıklarını sürdürebilecek ve döllerini kuşaklar ötesine aktarabilecek donanıma sahip olan kişi ve türler yaşam kavgasında başarılı olurlar. Bir yaratığın eninde sonunda yaşamını rahat sürdürmesini, kromozomları bir kuşak öteye taşımasını ve akrabaları ile çocuklarının da ulaşacağı avantalardan yararlanmasını sağlayacak davranışları düzenleyen, psikolojik yapı ve genler bu sonuca yol açmaktadır.,, demektedir.

Bunlar insandaki bencilliği vurgulayan yaşamındaki her şeyi egosu için yaptığını kanıtlamaya çalışan savlardır. Ancak bu sözleri kendimizi tanımaya çalışırken ve davranışlarımızı değerlendirirken göz önünde bulundurmamız gerekir. Ayrıca Bencillik, Bireycilik ve Bireysellik kavramlarını da ayırmak gerekir. Bencillik kendi dışında kimseyi düşünmeden yalnız kendi gereksinimlerine odaklanıp ben merkezli olmaktır. Bireysellik ise biz merkezli olarak kişinin kendi sınırlarını sorumluluklarını, gerçekleştirmek istediklerini, vizyonunu koruması ve bu bilinç içinde gereksinimlerini karşılamasıdır. Burada Ait olma ve Birey olma arasında bir denge vardır.

Bir Kardeşlik Sofrasında bir Üstat Kardeşim; "Ben her şeyi kendim için yapıyorum; kendimi yontmam, erdemli bir insan haline gelmeye çalışmam, burada kardeşlerimle bir sofrada bulunmam ve küptaş haline gelmeye çalışan insanların çoğalmasını istemem benim kişisel tercihim ve seçimimdir. Bunlar beni mutlu yapmaktadır ve insanlığın mutluluğu da gene aynı nedenle beni çok mutlu edecektir" dedi. Bu sözler, Bireyselliği yansıtmaktadır. İçinde bilgi sonucu ulaşılan Erdem, İnanç ve Bilinç vardır. Bu Kardeşim, masonik yaşamını ve masonik eğitimini haykırmaktadır.

Mason sürekli bireysel evriminin arayışı içindedir. Ama Masonluk bireye bir evrim programı sunmamaktadır; ancak bazı eylem çizgilerini işaret etmektedir. Bunlar: Bütün insanlar ve İnsanlık için mutluluk ülküsü (İdealizm), Evrimin kaçınılmazlığı ve gerekliliği (progresizm) ve Evrimin olumlu yönde olması için insan eyleminin ve emeğinin gerekliliği (konstrüktivizm)'dir. Peki, bunlar nasıl başarılacaktır; yani

yöntem ne olmalıdır? Burada önerilen hepimizin bildiği erdem özellikleridir. Özgürlük ve özgürlüğe saygı, eşitliği kabullenme, Kardeşliğe övgü, kardeşçe dayanışma, hakkaniyete razı olma, doğruluk, çalışkanlık, cesaret ve sabır, haddini bilme ve en önemlisi Masonluğun tek dogması Yüce Varlığa inanmak gibi öğelerdir. Peki, bu dogma özgür düşünceye karşı değil midir? Kesinlikle değildir. Bu inanç, bir kutsala inanma anlamındadır ve arasına alacaklarının güvenilirlik belgesidir. Her insanın hayatında kutsal saydığı değerler vardır-dostluk, sevgi, hakkaniyet, hukuk ve adalet gibi- ve bunlar bireyin ruhunda, kişiliğinde hiçbir zaman değişmemecesine dururlar. İşte Masonluk bunlar arasında en önemlisini - Kutsal İnanıcı- dogma (değişmez koşul) olarak kabul etmiştir. Hiçbir kutsala inanmayan kişiye güvenilebilir mi? İnanılan Kitap ve Tanrının adı önemli değildir. Çünkü Masonlukta Tanrı kavramı bir iman değil bir vicdan sorunudur. Masonluk gibi bir ahlâk sisteminin oturacağı zeminin kutsal inanca sahip olması doğrudur.

Erdemlerin ahlâk sisteminin yapı taşları olduğunu biliyoruz. Bunlar gelenek ve töreleri de içermektedir. Platon erdemi bilgi olarak tanımlar, ancak bilgi sahibi olan erdem sahibi olur. Bilgi, değişmez olanın bilgisidir. O da akılla korunur ve bilge doğru bilgiye sahip kimsedir, der. Doğru bilgi, insanın Evrim yolunda donanacağı bilgiler ya da erdemlerdir. Platona göre ruhun üç yanı ve bunları karşılayan da üç erdem vardır: Arzular-eğilimler yanı, Bilen yanı ve İsteyen yanı. Üç erdem ise: Bilgelik, Cesaret, Ölçülülüktür. Ayrıca adalet bu üç yan arasında ki dengeyi sağlar. Sokrat ise "Kendini Bil" sözünü söyleyen düşünürdür. Kendini bilmenin güçlülüğünü bilir ama bunun önemli ve mümkün olduğunu da hatırlatır. Bu yolda elde edilecek bilginin insanın mutluluğunu sağlayacağını belirtir. Sokrat herhangi bir metin yazmamıştır. Erdemi sadece sözlü olarak anlatmıştır ve tamamen söylediklerine uygun yaşayarak bunu göstermiştir. Platonun öğrencisi Aristo'ya göre ise mutluluk, "ruhun tam erdeme göre etkinliği"; erdem ise "ruhun akla göre etkinliği" dir.

rdem özellikleri aynı zamanda toplumun yazılı olmayan kurallarıdır. İki değişkeni vardır; zaman ve mekân. Bunlara ahlâkın bir üst yapı kültürü olması dolayısıyla üçüncü bir değişken eklenir; "Üretim ilişkileri" yani ekonomik düzen. Feodal dönemin ve kapitalist dönemin ahlâkı farklıdır. Dinler ahlâkın değişmediğini savunmuşlar ve ilahî adalet, ilahî hukuk gibi ilahî bir ahlâktan da söz etmişlerdir. Çağımızdan yedi bin yıl önce Ölümler Kitabı'nda Tanrı Oziris in Mahkemesinde sunlar söylenmektedir:

"Hiç kimseye kötülük etmedim. Gerçek evinde alçaklık etmedim. Kimseyi gücünün dışında çalıştırmadım. Benim yüzümden kimse korku duymadı, yoksulluk ve acı çekmedi. Bahtsız olmadı. Tanrıların kötü gördükleri şeyleri hiçbir zaman yapmadım. Kölelere kötü muamele ettirmedi. Kimseyi aç bırakmadım. Kimseye gözyaşı döktürmedim. Kimseyi öldürmedim. Kimseyi kahpece öldürtmedim. Yakınlarımı bahtsız etmedim. Hiçbir utandırıcı davranışta bulunmadım. Zina etmedim. Yiyecekleri pahalı ve eksik tartmadım. Terazıyla tartarken hiçbir zaman hile yapmadım. Süt çocuklarının ağzından sütü uzaklaştırmadım. Hayvanları çalmadım. Tanrının kuşlarını ağ kurup avlamadım. Ölmüş balığı tutmadım. Hiçbir arkın suyunu başka yöne çevirmedi. Ben temizim. Temizim. Temizim."

Binlerce yıl önce söylenen bu sözler ahlâk öğelerinin (erdemin) değişmediğini algılayabilir, ancak değişkenler ışığında tekrar tekrar okunmalıdır. Bu sözlerde ilk bakışta ahlâki değerler var. Ama onların yanı sıra, korku, yalvarma, âcizlik ve yasaklananlara uyduğundan emin olamayan bir insan haykırışı var. Tanrısal özellikleri insanda arayan düşünürler Tanrı kavramına haksızlık mı yapıyorlar? Acaba Evrenin dışında Evren aramak boşuna mı? "Ol mahiler derya içrediler, deryayı bilmezler." dizelerindeki gibi deryayı bilmiyor muyuz? Cenneti, Cehennemi, Sırat köprüsünü boşuna başka yerlerde mi aramaktayız? Her şeyin evrimi bir gerçek olduğuna göre evrenin evrimi bizi mükemmel bir evrene mi götürecektir? Yoksa evren Kutsal Kitapların Öbür Dünya veya Âhiret olarak adlandırdıkları yere mi devinecektir? İşte burada aklımıza insan faktörünün evrenin evrimine katkısının hangi yönde olacağı sorusu gelmektedir. İnsanın nicelik yönünden yeterli düzeydeki olumlu katkısı niteliği olumluya çevirebilecek bir işlev midir? İnsanoğluna böyle bir görev yüklenmiş midir? Biz Masonlara göre bunun yanıtı "evet" tir. Zaten Masonlar ve Masonluk ta bunu amaçlamakta, üyelerine ülkü mabedi hedefini göstermektedir.

Ahlâkın zamanlar boyunca değişik coğrafyada, hatta aynı coğrafyada ki değişik toplum ve topluluklarda nasıl değiştiğini tarihte görmekteyiz. Bu değişkenlik erdemler konusunda zihnimize bir karışıklık yaratabilir mi? Yaratabilir. Ancak değişmeyen bir ahlâk ögesi vardır. O da insanın benliği yani kendisidir. İnsanın yaratılışından gelen özel-

likleri vardır. Yüzyıllar süren mücadeleler sonunda da doğuştan bazı haklara da sahip olduğu kabul edilmiş ve bunların vazgeçilemez ve devredilemez olduğu tespiti eklenmiştir. Bu haklar "İnsan olma şartına" bağlıdır. Bu ölçüde kavramsaldırlar. Ancak insanın kendi açısından bakıldığında, değer taşımaktadır. İşte değişmeyen ahlâk ilkesi insanın kendisidir derken erdemlere insanın kendi görüş açısından bakılması kastedilmektedir.

İnsan önemli bir ahlâki işlevdir. İnsandaki "Benlik" kavramı değişken sınırlara sahip bir yaşantıdır ve sınırları kişiden kişiye değişir. Benlik sınırı kimisi için yalnız kendisi, kimisi için ailesi, kimisi için akrabaları ve hemşerilerini kapsar. Bu sınırlar eğitime, yaşadığı kültüre, kurduğu ilişkilere göre değişir. Benlik sınırları gerçeği yukarıda çalışmalarından söz ettiğimiz bilim adamlarının çalışmalarını da doğrulamaktadır. Herhangi bir toplulukta veya grupta o topluluğa ait bir ahlâk sistemi varsa oradaki değerler sisteminin ana birimi olan "Kendin" sözcüğünün anlamını içeren "Benlik Kavramı" vardır ve O benliğin sınırları içinde de o topluluğun üyeleri de bulunabilmektedir. İnsanın ve insan haklarının saygı gördüğü toplum ve topluluklarda "Kendim" kavramının sınırları, "bütün insanları ve insanlığı" içerir.

Masonlukta da bu durum aynen böyledir. Bizim sınırimız bütün insanları ve insanlığı içermektedir. Bu ritüellerimizde de vardır; Pergelelin bir ucu Masonun kalbindedir, diğer ucu ise bütün insanları ve insanlığı kapsayacak bir daire çizmektedir. Bizler Masonluk çatısı altında bilgi değil, bilgelik alışverişi yapmaktayız. Bilgeliğin anlamı doğru bilgiye yaklaşım ve Hakikate yaklaşma anlamındadır. Belki buna bir ahlâk alışverişi, bir erdem alışverişi de denilebilir. Bir Kutsal inanan, O'nu vicdanında hisseden ve gönülünde onu bulan insanın yaşantısı korku içermez. Ahlâk öğelerinden bazılarının çağımızda da geçerli oluşunu bazı düşünürler Tanrısal İradeye bağlamışlardır Eski Çağlardan beri süregelen Tanrı korkusunun, Kutsal Kitapların ve kadim kültürün bu konudaki şartlandırmalarından gelen ölümden sonra ruhunun acı çekme düşüncesi, cennete gitme ve yeniden dünyaya gelme isteği sonucu olduğu düşünülebilir...

Masonik öğretisi sonuçta masonik ahlakın kendisidir. Bir insanın Mason haline geldiğini gösteren anahtar kelime; değişimdir, diğer anlamıyla evrimdir. Bir Mason Loca üyesi olduktan sonra yıllar geçtikçe olumluya doğru değişmiş ve değişmeye devam ediyorsa Mason olmuş-

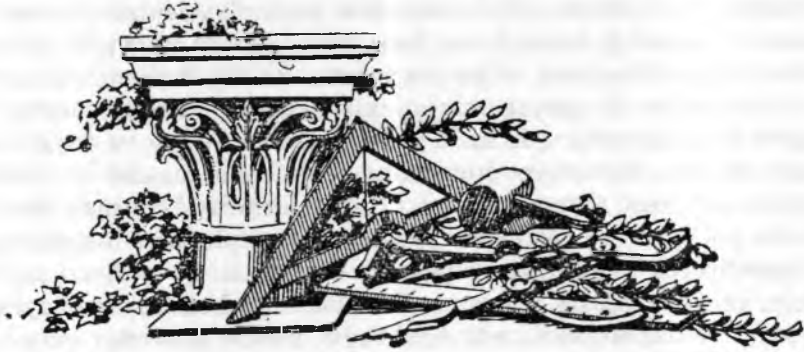
tur; aksi durumda, üstat bile olsa aynı sınıfta sürekli okuyan ama hiçbir şekilde eğitilemeyen bir öğrenci gibidir. Onbeş yıllık bir arkadaşımın tekris olmasından bir yıl sonra eşi Hemşirem bir gün bana benim kocam derneğe gireli bir yıl oldu, henüz hiçbir değişiklik yok, değişmesi gerekmez miydi diye sordu? Bu Hemşirem hem haklıydı, hem de belki bilmeden bir tespit yapmaktaydı. Bu tespit; Kardeşler arasındaki kendini bilme ve evrim yolculuğunun aşama sürelerinin farklılığıydı. Hepimiz değişimlerimizi farklı sürelerde gerçekleştiririz. Bir yılda kalfa, bir yıl sonra da üstat oluruz; ama bu süre gerçekte hepimizde farklıdır. Bazı Kardeşimiz altı ayda kalfa olmuştur, bazıları beş yılda; bazıları bir yılda üstat olur, bazıları yirmi yılda."...

Üstat Mason harici hayatta Masonluğunu her an hissededen ve üstatlığını çevresindeki insanlarına da eylemiyle sürekli gösteren Kardeşlerdir. Operatif Masonlukta ve Spekülatif Masonluğun başlarında Masonlar çalışmalarını iki dereceli olarak sürdürürlerken üstat her Locada tekti ve şimdiki Üstadı Muhteremin görevini yapmaktaydı. Locasını yaşamının sonuna kadar yönetirdi. Bu nedenle üstat kardeşlerimiz kendilerini yaşam boyu Loca yöneten Üstadı Muhterem olarak düşünmeli; onun gibi, basiret, dirayet ve bilgi sahibi olmalı; hoşgörü ve sabırla Kardeşlerine yaklaşmalı; bunu harici hayatta da göstermelidirler.

Kendimizi bulmada bize yol gösteren; Kardeşlerimizi severek, sevme yeteneğimizi geliştiren: nefis muhasebesi yaparak vicdanımızın sesini dinleme alışkanlığı kazandıran; hırs, tamah, haset, riya gibi duygulardan bizi uzaklaştıran; aklımızın yetersiz kaldığı durumlarda sevgi ve basiret yolları ile gerçeğe ulaşmamızı sağlayan; disipline uyma ve hoşgörü hasletlerimizi aynı anda geliştiren; başka inanç ve duygulara saygıyı öğreten, ketumiyet duygusunu geliştirerek insanın kendisine saygısını arttıran; öğrendiklerimizi Kardeşlerimize öğretmek için bize daha çok öğrenme coşkusu yaşatan Masonluk, hem insanlığımızı hissettirerek kendimize ve yaşama saygımızı, güvenimizi sağlamakta, hem de Öncesiz, Sonsuz ve Var olan İlahi İradeye olan hayranlık, sevgi ve bağlılığımızı arttırmaktadır. Bütün Masonlar masonik öğretinin getirdiği masonik kültürü ve onun sonucu bizi onurlandıran masonik ahlâkı bir yaşam biçimi haline getirmeli ve Evrende var olmamızın nedeninin görkemli bir kozmos yaratmak olduğunun bilincini "Tanrı evi" olan gönlümüzde yaşatmalıyız.

KAYNAKLAR

- Arda B., *Etik Tanımı, İçeriği Üzerine*, Konferans, Ankara, 2002
- Cüceloğlu D., *Anlamlı ve Coşkulu bir Yaşam için Savaşçı*, Sistem Yayıncılık, İstanbul, 1999
- Göksel F.A., *Erdemin Kaynağı ve Masonik Ahlâk Sistemi*, Konferans, Ankara, 1981
- Haçerlioğlu O., *Düşünce Tarihi*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1993
- Haçerlioğlu O., *Felsefe Sözlüğü*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1993
- Kurt Ö.F., *Kendini Problem Yapan Varlık: İnsan*, *Mimar Sinan Dergisi*, S. 64, 31-39, 1987
- Okan A., *Masonik Eğitim Nedir, Ne Değildir*, Konferans, Ankara, 2002
- Tepe H., *Bir Felsefe Dalı Olarak Etik*, *Doğu-Batı Dergisi*, sayı: 4, sayfa: 9-24, 1998



Localarda Yapılan Konuşmalar

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
<u>İSTANBUL</u>			
İDEAL	Yüksel Kazmirci	Ezoterik Öğretinin Doğuşuna Ait Bir Efsane	13.03.2006
	Sedat Ekşi	İnternette Masonluk	27.03.2006
	Haluk Sanver	Hiram Efsanesi	27.03.2006
KÜLTÜR	Halit Kakinç	Deizm	21.04.2006
ÜLKÜ	Atak Zeren, Cenk Durak, Yücel Kubanç	Masonik Tarihe Farklı Bir Bakış	23.03.2006
	Haluk Sanver	Kalfalık Üzerine	29.03.2006
KARDEŞLİK	Naci Karaağaç	Mevlana	30.03.2006
HÜRRİYET	Ömer Bortaçına	Hürriyet Muh. L.'sı Tarihçesi: Ön. Üs. Muh.'ler	14.03.2006
SEVGİ	Ahmet Yüksel	Küreselleşme ve Meslek Ahlâkı	20.03.2006

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Alper Dinger, Murat Ulusoy	Ezoterik Öğreti ve M.'luktaki Yeri	03.04.2006
	Ömer Köker	Bir Değerler Yıkımının Anatomisi: Haçlı Seferlerinin Taraf lar Üzerindeki Etkileri	17.04.2006
ATLAS	Yalçın Erceber	Masonik Erdemler; Temsil, Temessül ve Ketumiyet	15.03.2006
	Bernard Moreau	Kutsal Kitaplar	29.03.2006
	Hasan Subaşı	Kabala'ya Genel Bakış	14.04.2006
MÜSAVAT	Kirkor Sahakoğlu	Korkutan Yeni, Aldatan Eski: Algılananlar ve Gerçekler	14.04.2006
	Moiz Varon	Duyudan Algıya, Algıdan Bilgiye, Bilgiden Gerçeğe	28.04.2006
LİBERTAS	Turan Kirişligil	Görev Bilinci	08.03.2006
	Gero Weinman	Dolar Banknotu Üzerindeki M.'ik Semboller	05.04.2006
	Hanjörg Kurz	Masonluk Nereye Gidiyor?	19.04.2006
HAKİKAT	Dimitri Frangopulos	Masonik Mabet ve Dekorasyonu	05.04.2006
AHENK	Yılmaz Bahadır	Kendini Bilmek	22.03.2006
	Öner Taşdelen	Hermes	05.04.2006
FAZİLET	Ahmet Kurtaran	Tekris ve Ezoterik Yorumu	07.03.2006
	E. Tınay, O. Okay, M. Çetinkol, C. Or, S. Ozan, Ü. Gürtuna	Masonluğun Yazılı Olan ve Olmayan Kuralları	21.03.2006
ERENLER	Salih Evcilerli	Tesviye'de Buluşma	17.03.2006
	İlker İnal	Sevimli Yanlışlar	31.03.2006
	Gökhan Özkan	Aşık Veysel	14.04.2006
DELTA	Ahmet Han	Amerika'da Masonluk	06.03.2006
	Albert Bilen	Hatıralar ve Düşünceler	20.03.2006
	Naif Timur	Dinlerde Adalet Kavramı ve İnsan Hakları	03.04.2006
SADIK DOSTLAR	Tahsin Seza Manizade	Beethoven	16.03.2006
	Erol Sakin	Pisagor	30.03.2006

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
ÜLKE	Ali Etem Keskin	Kaçkarlar'da Bir Serüven - Buzlarla Dans	14.03.2006
	Bingür Sönmez	1914 Sarıkamıő Dramı	28.03.2006
	Renan Rizvanoğlu	Rehberlik ve Analitik Düşünce	11.04.2006
ŐEFKAT	Ali Verbas	Hız. Süleyman	13.03.2006
	Mazhar Çelikoyar	Ezoterizm	27.03.2006
	Mete Őar	1965	10.04.2006
HÜMANİTAS	Yasef Yoaf	Bir M. Mabedi "Rosslın Tapınağı"	07.03.2006
	Hasan Subaşı	Kabala Üzerine İzlenimler	04.04.2006
HULUS	Hans Machate	Dahi Mozart	01.03.2006
	Walter Machate	Nazırlar	15.03.2006
	Lefter Karakaő	Ebedi Maőrık'a İntikal Eden Kardeşleri Anma	29.03.2006
	Kimon Mingiuri	Hermetizm (Kısım II)	12.04.2006
	Lefter Karakaő	Büyük İnisiyeler	26.04.2006
FREEDOM	Ahmet Erözenci	Yemek Yapma Sanatı ve M.'ik Çalışma	09.03.2006
	Nurhan Artel	Taksim'den Çıksak Yola ver Elini Nur-u Ziya	23.03.2006
	Özer Yelçe	Klasik Müzik Edebiyatı	06.04.2006
DEVİRİM	Naif Timur	Dinlerde Adalet Kavramı ve İnsan Hakları	29.03.2006
	Ali Öziç	Paylaşma	12.04.2006
	Orhan Çekiç	Atatürk ve Egemenlik	26.04.2006
PINAR	İ. Őefren, Ç. Altınlı, Ç. Koldaő, K. Dönmez	Ortaçağdan 1717'ye Masonluk Tarihi	11.04.2006
	T. Ulusoy, F. Bora, M. Akçay, M. Gökçe	1717'den Günümüze İskoç ve İngiliz M.'luğu	25.04.2006
SEVENLER	Celal Yenitur	2M: M.'luk ve Mühendislik	24.03.2006
HİSAR	Zeki Alasya	Ön. BÜ. ÜS. En Muh. Rıza Tefvik K.	07.03.2006

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Mehmet Nane	Muh. Nejat Yaman K.'in Anılması	21.03.2006
ÜÇGEN	Ali Etem Keskin	Toroslardan Akdenize	31.03.2006
ÜÇİŐİK	Oktay Gündoğdu	Masonik Ezoterizm ve İnisiyasyon	17.04.2006
GÜN	E. Tınay, O. Okay, M. Çetinkol, C. Or, S. Ozan, Ü. Gürtuna	Masonluğun Yazılı Olan ve Olmayan Kuralları	20.04.2006
	Tayfun Kendirci	Müzik ve Masonluk	04.05.2006
ÖZLEM	E. Tınay, O. Okay, M. Çetinkol, C. Or, S. Ozan, Ü. Gürtuna	Masonluğun Yazılı Olan ve Olmayan Kuralları	27.03.2006
BAŐAK	Mustafa Süreyya Sezgin	Buluşma	23.03.2006
İREM	Tunç Timurkan Sedat Uygur	1965 Olayları Philadelphia, New York ve Londra Büyük Loca Mabetlerinin Barkovizyonla Tanıtımı	10.03.2006 21.04.2006
EVREN	Y. Yücel, N. Varcan, F. Hortaçsu, A. Mungan, V. Gürer	Avrupa Birliği Yolunda Bireysel Özgürlükler	21.02.2006
	Remzi Sanver	Masonlukta Demokrasi	02.03.2006
PİRAMİT	Ferit Eroltu	Çağdaş Olmayan Bir Toplumda Masonu Bekleyen Tehlikeler	24.02.2006
	K. Murat Kürüz	Masonluğun Mükellefiyetleri ve YaŐamımıza Etkileri	10.03.2006
	Ahmet Altıntığ	Mason Olmanın Getiri ve Götürüleri	24.03.2006
	Merih Özkaya	Masonluğun Özümienmesi ve Temsil Edilmesi	07.04.2006
NİLÜFER	Teoman Ekim	Türkiye'de Masonluk	28.02.2006
BURÇ	Ali Candan Büyükcelen	Masonik Kimlikler	20.03.2006
	R. Tartıcı, B. Sürensoy, B. Uğuzbalaban, S. Soysal, V. Üst, H. Gülseçen	Yankılar	01.05.2006

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
SEMBOL	Ömer Serdar Tarzi, Mehmet Selim Dalaman	Ortaçağda Masonluk ve İbn-i Rüşd	13.03.2006
	Kaan Baturay	Fransız İhtilali ve Masonluk	27.03.2006
	Korhan Işıkel	Gılgamış Destanından Masonik İzler	10.04.2006
GÜVEN	Tanol Türkoğlu	Bilgi Toplumu ve M.'luk	09.03.2006
	Baki Sodan	Akıl ve Hikmet	23.03.2006
MEŞALE	Önder Kayhan	Anadolu Uygarlıklarının Kısa Öyküsü	22.03.2006
ANADOLU	Mod. Akın Paksoy Pan, Murat Bekdik, Serdar Tavukçu, Levent Akış	Bir Üstat Masonun Hak ve Yükümlülükleri ve Yaşama Uyarlanması	14.03.2006
	Alp Ulusoy, Alp Altineri, Ünal Serbulut	Cumhuriyet Tarihimizin Sanatkar Çifti Ulvi Cemal Erkin ve Fehunde Erkin	25.04.2006
SEZGİ	Uğurcan Akyüz	Değer Yargılarının Evrensel Geçerliliği Var mıdır? 20. Yüzyılın Değer Sistemi ile 21. Yüzyılı Sürdürebilir miyiz? Çağımız ve Masonluk	21.03.2006
	Baysan Altiner	Sevgi Bilgi İşi midir? Erdem Bilinebilir mi? Öğretilir mi?	18.04.2006
AKIL VE HİKMET	Jozef A. Ventura	Çağımızın Düşünürleri II - Amartya Sen	16.03.2006
	Tunç Timurkan	1965 Olayları	30.03.2006
BOĞAZİÇİ	Muharrem Akın	Kardeş Sofrası	08.03.2006
	Osman Kolat	Bilginin 7 Temeli - Mantık ve Aritmetik	22.03.2006
	Oğuz Atabek	Simge Kavramı ve Simgesel Çalışma	19.04.2006
YEDİTEPE	Onur Öztarhan	250. Yılında Mozart	09.03.2006
	Ali Rıza Aral, Ali Etem Keskin	Doruklardan Denizlere Rize	23.03.2006
	Zeki Alasya	Ziya Gökalp	06.04.2006
GÖNYE	Fadıl Altop	Felsefe ve Şiir	20.03.2006

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Yekta Serhat Nizamoğlu	M.'luğun Kökenleri (Eski Dönemler)	03.04.2006
	H. cđgler, T. Sönmez, B. Açıkalın	M.'luğun Kökenleri II	17.04.2006
GÜZEL İSTANBUL	H. Yener Güreş	Platon (M. . 428-354) Akıl ve Gerçek Kuramı	31.03.2006
	Ahmet Madenci	Seçim Kuralları	14.04.2006
GNİŐİĐİ	Mehmet Duru	Müzik zerine	13.03.2006
	İskender Targa	Liderlik Kavramının Evrimi ve İŞ Yönetiminde Devrim	27.03.2006
	Mehmet Uçan	Siyah Beyaz Kareler	10.04.2006
TANYERİ	Murat Bilgili	YabancılaŐma ve Masonluk	10.03.2006
	Mete Akyol	Atatürk ve Lâiklik	07.04.2006
SADAKAT	Tamer Atabarut	Masonluk ve evre	28.02.2006
MARMARA	zkan Tikveş	M.'ik Sır ve Sır Saklama İlkesi	06.03.2006
	Bozkurt Güvenç	Rönesans ve Yeni ağ Aydınlanması	20.03.2006
DOSTLUK	Yalçın Tamer	Tarihte ve Edebiyatta topyalar / Masonlukta Mabet	20.03.2006
GELİŞİM	M. Cihat Erginay	Kardeşimiz Mozart	21.03.2006
	Naif Timur	Dinlerde Adalet Kavramı ve İnsan Hakları	04.04.2006
ONUR	İ. Özütürk, A. Dinçol, S. Akın	Atatürk'n Hayatında 3. yk	07.03.2006
	Őerif Güneş	Masonik Sembolizmadaki l Gruplar	21.03.2006
	Bartu zalp	Düşünme Odası ve Semboller	04.04.2006
UMUT	Cumhur Mumcu	Landmarklar	13.03.2006
	Celil Layiktez	Ritüellerin Gelişimi ve Türk Riti	27.03.2006
YAKACIK	İlkin Acatay	Efsaneler, Sembolizma ve Nur Sembolizması	01.03.2006
	Necdet Altınay	Kendimizi Bilmenin Neresindeyiz?	15.03.2006
	Tayyar Egeli	Umudu YaŐatmak	29.03.2006

LOCASI	KONUŐMAMCI	KONU	TARİH
GEOMETRİ	Mert Ünsal	Neden Biraradayız?	26.04.2006
DOĞU	Atalay Tarlabası	Teklif ve Tahkikat	14.03.2006
	Moderatör: İyigün Özütürk, Semih Őasi, İbrahim Akça	YardımlaŐma	11.04.2006
	Kerem Alkin	XXI. Yüzyılda Dünyamızda DeĐiŐen Dengeler	25.04.2006
ÜLKÜM	Tayfun Akgüner	Küreselleşme ve Masonluk	28.02.2006
	E. Tınay, A. C. Demirden, S. Yanar, O. Okay, A. Orhun, S. Ozan, Ü. Gürtuna	Kırık Aynanın Sırri	14.03.2006
	Yalçın OĞuzölgen	Adalet ve Masonluk	11.04.2006
UFUK	Koray Yanç	Aklın Özgürlüğü	16.03.2006
	HurŐit Zorlu	İŞ Ahlâkı	30.03.2006
	Kemal Gönenç	Öykülerin Anlattıkları	13.04.2006
DORUK	Tunç Timurkan	65 Olayları	07.03.2006
	Hasan Savaş	Masonluğun Yazılı Olmayan Kuralları	04.04.2006
	Engin Titiz	Masonluk Nedir? Bize Ne Yararları Vardır?	18.04.2006
ÖRS	N. Umur Çolgar	En Muh. Hayrullah Örs K.	02.03.2006
	Ahmet Kurtaran	Tekris ve Ezoterik Yorumu	30.03.2006
	Ali Candan Büyükçelen	Kimlikler	13.04.2006
GRANİT	Yalkın Gencer	Tanrı Kavramı	20.03.2006
TESVİYE	Yüksel Önür	Tefekkür Hücrelerinden Yemin Kürsüsüne	02.03.2006
	B. Aybey, S. Dağtekin, C. Borahan	Kendini Bil	30.03.2006
	Ayhan Köksal	Masonik İŐiŐi Ararken	13.04.2006
SABAH YILDIZI	Onur Karaoğlan, Tanju Hamdi Yunt	Akıl ve Hikmet, Kuvvet ve Güzellik	06.03.2006
GÜNEY	Önder Kayhan	Anadolu Medeniyetleri	23.03.2006
	Yaşar Acar	M.'lukta Ritler ve KarŐılaŐtırılmaları	06.04.2006
	Hasan Kalafat	Adam Olmak, Mason Olmak	20.04.2006

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
ATAYOLU	Yalkın Gencer	Evrenin Ulu Mimarı Kavramı ve Yorumu	27.02.2006
	İlker İnal	Sevimli Yanışlar	13.03.2006
ALTAR	Bozkurt Güvenç	Nasıl Bir Eğitim?	28.02.2006
	M. Ünalđı, Ö. Galatalı, N. Öztaş, E. Giritli, U. Genç	Bilgi Çağında Görevlerimiz	28.03.2006
NAR	Nejat Gülen	Masonluk Tarihinde Bir Gezinti	06.03.2006
	Tarık Turfan	Semavi Dinler ve Kudüs	03.04.2006
GÜZELLİK	Ahmet Yıldırım	Tüzüklerimiz ve Kardeşlik Bağları	09.03.2006
KÜRE	J. Gamsaragan, E. Kebudi	Doğu Ezoterizmi	27.02.2006
	Vedat Öztürk	Evren ve İzafiyet	13.03.2006
	Harun Kuzgun	Türkiye'de Masonluk Tarihi	27.03.2006
ÇEKİÇ	Bilgehan Bilgen	Bir Simurg Hikayesi	07.03.2006
KOZA	Necati Ceylan	24 Bölümlü Cetvel	26.01.2006
	Oktay Gözü	Hiram Efsanesi	09.03.2006
TAŞ OCAğI	Ali Yusuf Öziç	Paylaşma	12.04.2006
	Mod: N.Önder, C. Tetik, T. Ergül, E. Çeviker	İbn-i Arabi, Mevlana ve Tao	26.04.2006
MİMAR HİRAM	İsmail Örengil	Neyimiz Sır, Hangimiz Ketum?	22.03.2006
	Levent Semiramis	Templier şövalyelerine Genel Bakış	05.04.2006
	Mehmet Saim İzli	Duygusal Zekânın Yeri ve Önemi	19.04.2006
ANIT	Orhan Çekiç	Lozan'dan Cumhuriyet'e (Atatürk ve Cumhuriyet)	06.03.2006
	Harun Gelmiş	Anti Masonik Düşünce Tezleri (2. Bölüm)	20.03.2006
ZEYTİNDALI	E. Tınay, A. Demirden, S. Yanar, O. Okay, A. Orhun, S. Ozan, Ü. Gürtuna	Kırık Aynanın Sırri	31.03.2006

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Kerem Alkin	Dünyadaki Küresel Değişim ve Türkiye'nin Konumu	14.04.2006
IRMAK	Ayhan Ertuğrul, Bülent Deveci	Eski El Yazmaları, Anderson Nizamnamesi, Eski Yükümlülükleri	07.03.2006
	Oktay Erdener	Masonik Yükümlülükler (Etiket)	21.03.2006
	Bahri İnceçam, Nevzat Ömer Saatçioğlu, Osman Sefa Uyar	Ezoterizm, Landmarklar: Rit, Ritüel, Obediyans Kavramları ve Bazı Tanımlar	04.04.2006
SEBAT	Vedit Engin	"Martı Jonathan Lirington Seagull" Öyküsünün Alegorik Değerlendirilmesi	11.04.2006
SEVGİ YOLU	İbrahim Bülbül	Ayna	24.04.2006
RÖNESANS	Yusuf Besalel	I. Derecenin Basamağı ve Masonluk	28.02.2006
	Emre Alkin	Cumhuriyet Dönemi Masonluğu	14.03.2006
	Mithat Melen	Bölgesel Kalkınma ve Anadolu	28.03.2006
	Hayg Çilingiryan	Balyan Ailesi	11.04.2006
VEFA	Hasan Erman	Hukuk ve M.'luk	10.03.2006
	Güngör Önal	M.'lukta Temsil	24.03.2006
SUR	Aydoğan Erel	Aydınlanma Çağı Düşünürleri Descartes ve Spinoza'dan İzlenimler	09.03.2006
	Tayfun Aydın	Mabette Müzik 2. Bölüm	23.03.2006
AYDINLANMA	Fadıl Altop	Disiplin ve Masonluk	29.03.2006
	E. Tinay, O. Okay, M. Çetinkol, C. Or, S. Ozan, Ü. Gürtuna	Masonluğun Yazılı Olan ve Olmayan Kuralları	26.04.2006
AKASYA	Erdoğan Arıkan	14 Mart Tıp Bayramının Tarihçesi, Tıp Felsefesi ve Masonik Düşünce	16.03.2006
	Harun Kuzgun	Ön. BÜ. Üs. En Muh. Enver Necdet Egeran K.	30.03.2006
ATAİZİ	Ataizi Çalışma Grupları, Tarih Grubu	Kudüs'den Londra'ya Operatiflikten Spekülatifliğe	02.03.2006

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Ataizi alıŐma Grupları, Sembolizma Grubu	II. Derecenin Sembolizması	02.03.2006
	Necati Aksoyoğlu	KanunlaŐtırma alıŐmaları ve Hukuk	16.03.2006
	Tufan Subaşı	Hayata Dair	30.03.2006
SÖZ	Ersin Üçer	M.'luğun Ortaçağ'daki Esnaf Cemiyetleriyle Benzerlikleri	21.03.2006
	Nihat Karaköse	Lâiklik	04.04.2006
CUMHURİYET YILDIZI	Haluk Eke	Masonun Görev Bilinci	15.03.2006
	Atakan Dikmen	Düşündüklerim ve Düşünmek İstemediklerim	29.03.2006
	Kemal Gönenç	Öykülerin Anlattıkları	12.04.2006
	Ahmet Őenkut	Dünya'da Masonluğun Yönetimi	26.04.2006
İSTANBUL	Kerem Doksat	İlim ve İmanı Aynı Yürek ve Beyinde TaŐıyabilen İnsan: Mason	24.03.2006
	Cihangir Ürgünlü	Nasıl Teslim Oldum?	21.04.2006
PETEK	Osman Seval	İletişim Stilleri	16.03.2006
	Ali Nezih Bilge	Yolsuz Yolculuk	30.03.2006
BİLGE	Turgay Beltan	Vicdan Muhasebesi	29.03.2006
KALKEDON	E. Tınay, A. C. Demirden, B. Bilgili, O. Okay, A. Orhun, S. Ozan, Ü. Gürtuna	Kırık Aynanın Sırrı	27.02.2006
	S. Bora Bilgin	Bilgiye EriŐim ve İnternetin Önemi	27.02.2006
	Kayhan Ergezen	Farkındalık	13.03.2006
	N. Dölen, C. Baycan, E. Kutlu, A. Aksan	Hermetizm	27.03.2006
VATAN	HoŐcan Tura	İnsan Hakları ve Masonluktaki Hak Kavramı	01.03.2006
	Yaman Namlı, Ahmet Buldam	Türkiye Ekonomisine Bakış	12.04.2006
	Ahmet Kurtaran	Tekris ve Ezoterik Yorumu	26.04.2006
ERMAN	Ersin Alok	Fırat'ın Gizemi	22.03.2006

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	T. Budak, M. Tũmay, L. Demiray, C. Korkmaz, C. Mengi, C. Sarı	Çanakkale Zaferi Anısına	05.04.2006
	İlker İnal	Mason ve Nitelikleri	19.04.2006
SİMGE	Loca Kardeşleri	ÇağdaŐlaŐmaya Değifik Açılardan Bakış	13.03.2006
	Aydemir Karaer, Ali Kocailik	Duyularımız ve Biz	27.03.2006
LOTUS	Bũlent Akkan	Kalfa Avadanlıkları	22.02.2006
KOŐUYOLU	Vural Őekerel	Rehberlik	07.03.2006
	Murat Bilgili	YabancılaŐma ve Masonluk	18.04.2006
HUZUR	N. Aydınoğlu, A. Akbulut H. Kot, B. Birifik, M. SoydaŐ, H. İpekoğlu, M. AkkuŐ, H. Yenier, O. Bingũl	Landmarklar	08.03.2006
		Masonluğun Ana İlkeleri	22.03.2006
KRİSTAL	Fahrettin Ocan	YaŐadığımız M.'luk (M.'luğun Temel İlkeleri - Davranış Kuralları ve İntizama Dair)	14.03.2006
	Mehmet Asal	Çanakkale Destanı	28.03.2006
	Mustafa Çetinkol	Ezoterizm M.'nu Nereye Gõtũrũr?	11.04.2006
VİTRİOL	Alp Ulusoy, Alp Altıner, Kutsi Nircan	Cumhuriyet Mũzik Tarihimizin Sanatkar Çifti Ulvi Cemal Erkin ve Ferhunde Erkin	05.04.2006
	Yũksel Őnũr	Siyah - Beyaz	19.04.2006
KUVVET	Sinan Evman	Alegoriler ve Bir Çocuk Kitabı	16.03.2006
	Tayfun Tũr	Sanat	30.03.2006
	Murat Özel	Oscar Wilde K.	30.03.2006
EGERAN	E. Tınay, O. Okay, M. Çetinkol, C. Or, S. Ozan, Ő. Gũrtuna	Masonluğun Yazılı Olan ve Olmayan Kuralları	24.03.2006
	Fadıl Altop	Disiplin ve Masonluk	07.04.2006
İLERİ	Celil Layiktez	Ritdeki Gelişmeler ve Tũrk Riti	06.03.2006
	Emre AkkuŐ	Sağlıklı YaŐlanma ve Yaşam	20.03.2006

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Zafer Kalaycı	Hasan Ali Yücel ile İnsanlıkta Bütünleşmeye Doğru	17.04.2006
ATAÇAĞ	Baki Bilgili	Kayıp Zamanlar ve Antakya - 1	22.02.2006
	Yön: C. Kapyalı, T. Güngör, S. Uslu, M. Musaoğlu	Atatürk ve Masonluğa Dair	08.03.2006
TOPRAK	Selçuk Ünalmişer	Anderson Anayasası ve Landmarklar	04.04.2006
	Önder Kayhan	Anadolu'nun Bitmeyen Öyküsü (Barcovision Eşliğinde)	16.05.2006

ANKARA

UYANIŞ	Bülent Hayri Acar	Teokrasi, Lâiklik ve Demokrasi Bağlamında Büyük Ortadoğu Projesinin Değerlendirilmesi	20.01.2006
	Celil Kayıket	Yazılı Olmayan Kurallarımız	17.02.2006
	Zeki Alasya	Ziya Gökalp	31.03.2006
DOĞUŞ	Doğu Abuşka	Mesleğimizdeki "Şekilsel Davranışlar" ya da "Davranışların Şekilselliği" Sadece "Şekilcilikte"	24.01.2006
	Ali Fuat Tek	Masonik Terminolojiden Satır Başları	31.01.2006
	Remzi Sanver	Ritüellerimiz Üzerine	28.02.2006
	Gürbüz Erginer	Anadolu'da Meslek Loncaları: Ahilik Teşkilatı	14.03.2006
YÜKSELİŞ	Mesut Ertugay	Türkçem Benim; Ses Bayrağım	02.02.2006
	Mehmet Ali Cevrem	Mabet ve Mason	02.03.2006
	Sezai Yılmaz	Tekris Ritüelinden Yorumlar	20.04.2006

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
İNANIŞ	E. Tınay, O. Okay, M. Çetinkol, C. Or, S. Ozan, Ü. Gürtuna Okan IŞın	Masonluğun Yazılı Olan ve Yazılı Olmayan Kuralları	13.02.2006
		Ezoterik ve Ekzoterik Bilgilenme	27.03.2006
BİLGİ	Yavuz Selim Ağaoğlu Remzi Sanver Yüksel Kazmirci	Türk M.'luğunda Ritüeller - Çırak Derecesi	04.01.2006
		M.'lukta Tanımlar ve Yorumlar	07.03.2006
		Niçin Nasibimiz Kadar Alırız?	05.04.2006
BARIŞ	Burak BykkuŐoęlu	Rekabet Kurulunun Türk Ekonomisine Etkileri	06.02.2006
DİKMEN	Y. Ergüven, A. İsfendiyar, S. Baş Osman zer	Kitap zerine TartıŐma: Da Vinci Őifresi	20.04.2006
		Adalet	20.04.2006
YILDIZ	Necmi Söker Belgin Erkan	Vahdet-i Vücut ve ölümün ötesinde Doğmak	09.02.2006
		Masonluğun Yazılı Olmayan Kuralları	23.03.2006
ÇANKAYA	Asım Akin Çınar zen Sinan Yurttagül	H.K.E.M.B.L. Gelişimi İçin Düşündüklerim	24.02.2006
		Yeni Muhazakarlık ve Ezoterik Nihilizm	10.03.2006
		Masonik Ahlâk 2	24.03.2006
ARAYIŐ	Mehmet Tomak Ali Kalıpcı Sezai Yılmaz	Bilim Tarihinden Notlar	21.02.2006
		Türkçemize Sahip Olalım	07.03.2006
		Kimiz Neyiz?	21.03.2006
ÇGL	Korkut Özkorkut Asım Akin Onur Arsal	Türk Hukukunda Son Dönemdeki nemli Kanun DeęiŐiklikleri ve Tasarılar	25.01.2006
		H.K.E.M.B.L. Gelişimi İçin Düşündüklerim	08.03.2006
		Dış Őartlar ve Yapısı IŞığında Dışa Açılma Meselesi	29.03.2006

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
AHİLER	İsmail Bayer	Ahi Evran	23.02.2006
	Tankut Ünal	Atalarımız Hür Duvarcılar	23.03.2006
	Ahmet Kurtaran	Tekris ve Ezoterik Yorumu	27.04.2006
ÇAĞ	Seyhun Tunaşar	Politika Karşısında M.'luk	02.01.2006
	Atilla Çelik	Yeni Bir Şeyler Söylemek Lâzım Cancazım	06.02.2006
	Hamit Hancı	Yılan Hikayesi	20.02.2006
	Behçet Sepici	İnsan	03.04.2006
GÖNÜL MİMARLARI	Hasan Kazanoğlu	Bir Kardeşin Çıraklara Hitabı	31.01.2006
	Sezai Yılmaz	M.'luk, M.'lar ve Toplum	07.03.2006
EŞİTLİK	Murat Yılmaz	Geçiş Töreninin Düşündürdükleri	14.02.2006
	Sinan Yurttagül	K.'lik Sevgisi	11.04.2006
ANKARA	Yusuf Yakup Gökçen	Hür M.'luk Bütün İnsanlar için Ortak Bir İnsanlık Ülküsünün Gerekliğini Kabul Eder	06.01.2006
	Haluk Günüoğur	Avrupa Birliği İle Müzakere Süreci ve Tam Üyelik	20.01.2006
	Güner Sönmezalp	Hür M.'luğun Temel İlkeleri	03.02.2006
	Can Arpaç	Yolculuk İçinde Yolculuk	03.03.2006
	Buğra Çilingir, Çağatay Belgin,	M.'luğun Temel İlkeleri VI	17.03.2006
YUNUS EMRE	Turgay Pazarcı, Alp Böke Şahin	Güneş ve Ay Sembolizması	23.01.2006
	Metin Atamer	Kalfa Derecesi Felsefesi	13.02.2006
	Murat Evirgen	Geometri ve Masonluk	27.02.2006
	Şamih Demli	Gen-Etik	13.03.2006
İLKE	Onur Avcı,	e-Devlet	27.01.2006
	Asım Akin	H.K.E.M.B.L. Gelişimi İçin Düşündüklerimiz	24.02.2006
	Mahir Can Ilıcak	Anayasa Yargısında ve Masonlukta Eşitlik	10.03.2006
ATANUR	Akın Erkan	Nasıl Bir Yaşam?	06.02.2006
	Tankut Ünal	Operatif M.'lar Mabetlerini Nasıl Kurarlardı?	03.04.2006

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
ERDEM	Ömer Őahinkaya	DeęiŐen DŪnya ve M.'luk	21.02.2006
	Ruhi Altınörs	Ham TaŐın Seğimi	07.03.2006
	Ufuk GŪlsoy	TŪrkiye'nin Jeopolitik Yapısı ve Emperyalizmin Oyunları	21.03.2006
	Ömer AkyŪz	AçılıŐ ve İlk GŪrev	04.04.2006
DENGEM	Kubilay Varlı	Bir öykŪ - Yabancı - Orhan Kemal	24.01.2006
	Volkan Baltacı	Bir Dahinin GŪncesi: Salvador Dali	14.02.2006
	Teoman GŪlen	"Abbas Yolcu" Atilla İlhan	28.02.2006
	Sinan Korkan	Bir Anı "Bir Dinazorun Gezileri" Mina Urgan	14.03.2006
	Hakan Őatıroęlu	GŪlmece Olmayan Bir ÖykŪ: Aziz Nesin	28.03.2006
DOęAN GŪNEŐ	İbrahim Çubukçu	Masonluęu GeleneKlerde, RitŪellerde ve YaŐamda YaŐamak	27.02.2006
	Turgay Çelen	Kant	27.03.2006
TOLERANS	Ahmet Emin GŪven	Öęretisi ve RitŪel YŪnleriyle M.'luęa Benzer Tarihi Kurumlar	08.03.2006
	Tuncay Birand	Masonik Öęreti: Özellikleri, DŪŐŪndŪrdŪkleri	22.03.2006
KUTUP YILDIZI	Mehmet Z. Sungur	İliŐkide Kadın ve Erkek; Farklar, Benzerlikler	05.01.2006
	Veysel Dikmen	İttihat ve Terakki - Masonlar	02.03.2006
ŪÇNUR	Oğuz Sever	Bir Öğretiye Olan Borcumuzu Nasıl Öderiz?	13.03.2006
	NŪvid Özen	İnsanlık Tarihi ve Dinler Arasındaki İliŐkiler	10.04.2006
	Aykut Çınaroğlu	Truva Hazinesinin Gerçek Hikayesi	24.04.2006
BAŐKENT	NŪzhet YeŐilkaya	Tarihte HoŐęörŪ	06.02.2006
	Bahadır TŪmer	HŪrriyet ve HoŐęörŪ	06.03.2006
	Yılmaz Kaptan	YaratılıŐ	20.03.2006
	Levent KarakuŐ	Sosyal BŪtŪnleŐme ve HoŐęörŪ	03.04.2006

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
GÖKKUŞAĞI	Sezai Yılmaz	Ezoterizm, Dinler ve M.'luk	17.03.2006
	Halit Yıldırım	Hologram, Mikrokosmoz, Makrokosmoz ve Bütüncül Evren	07.04.2006
	İhsan Delilbaşı	Kültür ve Masonluk	21.04.2006
HOŞGÖRÜ	Okan Işın	Spekülatif Hür M.'luğa Özgü Kateşisizm Öğretisi ile Yapılan Açıklamaların M.'lar için Yararları	01.02.2006
	Sezai Yılmaz	M.'luk, M.'lar ve Toplum	15.02.2006
ANTALYA	Erol Işın	M.'luk ve Sanat	16.02.2006
	Serdar Eyiler	Dönemeçli Merdiven	16.02.2006
EKİN	Umut Uzer	Dinlerin Doğuşu, Gelişimi, Ezoterik ve Ezoterik Din ve İnanç Yorumları	03.01.2006
	Ali Savaş	Kabbala	07.02.2006
	Yücel Kanpolat	Yaşama Bilimsel (Sorgulayıcı) Bakış -Luis Pasteur-	21.02.2006
	Mehmet Haluk Ar	Vitriol - 3 (İkilemler)	21.03.2006
	Ender Arkun	Mısır Ezoterizmi	18.04.2006
YÖRÜNGE	Bora Farsak	Kalp Hastalıkları ve Korunma	28.02.2006
	Onur Şengün	Doğudan Sesler II	28.03.2006
PERGEL	Ferruh Tanyel	Ortadoğu'da Neler Oluyor?	31.01.2006
	E. Sena Çınar	M.'luğun M.'lardan Beklentisi	21.02.2006
	Ercüment Öktem	18. Yüzyıl Aydınlanma Süreci	21.03.2006
UYUM	Ahmet Onbaşıoğlu,	Sezgi ve M.'luk	23.02.2006
	Ufuk Karadeniz, Cengiz Ülger	M.'lukta Toplam Kalite Yönetimi	09.03.2006
	Mustafa Emir, Altuğ Ekni	Genetik Bilimi	23.03.2006
GÜNEY YILDIZI	Remzi Sanver	Muntazam Masonluk	23.02.2006
AND	Bülent Kamış	Kur'an	09.03.2006
	Turgut Çopuroğlu	İncil	09.03.2006
	Mustafa Ceyhan	Tevrat	09.03.2006
	Ramazan Aktaş	Doğu Din Kitapları	09.03.2006
ESKİŞEHİR	Fuat Gürcüoğlu	Çıraklıkta Erdem ve Kendini Gerçekleştirme	16.01.2006
	Oktay Oğuzlu	Kültür	13.02.2006

LOCASI	KONUŐMAMI	KONU	TARİH
ÇINAR	Taylan Ahiskal	Türkçemiz Üzerine	05.01.2006
	Faruk Tamer	Işık Yayan Notalar Amadeus Mozart	16.02.2006
	Teoman Benli	Size Güvenilebilir miyim?	02.03.2006
	Sedat Tenik	Spekülatif M.'luğun Gelişimi Esnasındaki Çekişmeler ve İngiltere Bū. L.'sının Kurulması	16.03.2006
EVRİM	Serdar Tan	Mu Uygurlığı	06.03.2006
	Beşir Erakman	Büyük Ortadoğı Projesi	20.03.2006
PUSULA	A. Emin Aslan	Nedir Bu Masonluğun Sırları?	04.01.2006
	Gökhan Özkan	Tramvaylar ve Tangolar	18.01.2006
	Talat Yurdakul	M.'ik Yüklümlükler 2: E.U.M.	01.02.2006
	Nüvid Özden	M.'lukta Aidat	15.02.2006
	Yıldırım B. Doğan	M.'lukta Düşünme Eylemi ve Önemi	01.03.2006
	Alptekin Küçükçelen	Kalfa Derecesini Özümsemek	01.03.2006
	Kudret Yörükoğlu	Masonik Yüklümlükler 3: Mabetteki Davranış Biçimi	15.03.2006
Teoman Akış	Hiram	19.04.2006	
İZMİR			
İZMİR	Bülent Şenocak	Ülkü Mabedi Yapmak	09.02.2006
	Üç Yolculuk	Ekrem Akgöl	06.04.2006
	Kıvanç Meriç	M.'lukta Doğı, Batı, Kuzey, Güney	20.04.2006
NUR	Yılmaz Üngör	Kuruluş Yıldönümü	07.02.2006
	Sezgin Çubukçu	Tevazu	14.03.2006
	Berkhan Savaşçın	Yazılı Olmayan Kurallarımız	28.03.2006

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Hasan Özer	M.'luk ve Disiplin	11.04.2006
	Engin Girgin	Tolerans ve Sabır	25.04.2006
PROMETHEE	Osman Senemoğlu	18. Yüzyıl Fransız Düşüncesi ve M.'luk	08.02.2006
	Berkhan Savaşçın	Maddi İktidar, Manevi Otorite	22.02.2006
	Hasan Banguoğlu	Tefekkür Odası	08.03.2006
	Mustafa Besimzade	Hermetizm ve M.'luk	05.04.2006
	Salim Arslanalp	Voltaire	19.04.2006
GÖNÜL	Ömer Akyüz,	M.'luğun Yazılı Olmayan	
	Levent Elbeyli, Ömer Akyüz	Kuralları	02.03.2006
	Hamdi Topçuoğlu	Kapılar	30.03.2006
ÜMİT	Korkut Keskiner	M.'luk Neden Kuruldu?	28.03.2006
	Koray Heper	Tekrisin Düşündürdükleri	25.04.2006
	Yılmaz Yasa	Akıl ve Hikmet Yeterli mi?	25.04.2006
EPHESUS	Fahrettin Şengel	Avrupa'da İnanç Düşünce ve İfade Özgürlüğüne Panoramik Bir Bakış	27.02.2006
	Nazmi Tayan	Duygusal Zeka	27.03.2006
	Alpaslan Berik	Batıl İnanç	10.04.2006
EYLEM	Korkut Keskiner	M.'luk Neden Kuruldu?	13.03.2006
	S. Devamoğlu, V. Yandaş, E. Keskiner, A. Par	36. Kuruluş Yıldönümü	27.03.2006
MANİSA	Çetin Türkçü	Anadolu'da M.'luk, Manisa Örneği	08.03.2006
	Bülent Omay	İnsan Doğası ve M.'luk	22.03.2006
EGE	Şeyda Çetin	Ege Muh. L.'sı Kuruluşu	02.03.2006
	Melikcan Taner, Toygar Narbay, Erhan Keşfeden	17. ve 18. Yüzyıl İngiltere'sinde Bilimsel, Sosyal ve Kültürel Gelişmeler	30.03.2006
	Cem Özakbaş, Mehmet Akhalil, Serkan Erçakır	Spekülatif M.'luğun Kuruluşunu Hazırlayan Nedenler	13.04.2006
İŞİN	Fahrettin Şengel	Avrupa'da İnanç Düşünce ve İfade Özgürlüğüne Panoramik Bir Bakış	27.02.2006

LOCASI	KONUŐMAMCI	KONU	TARİH
	Nuri Erçetin	IŞın Doğudan Yükselir (2) Ahmet Yesevi'de Türk ve M. Kültürünün Ortak Değerleri	13.03.2006
	Ertuğrul Gündüz	IŞın Doğudan Yayılır (3) Ahilik Kültüründe M.'ik Değerler	27.03.2006
	Behzat Okay	IŞın Doğudan Yayılır (4) BektaŐı Felsefesinde M.'ik Değerler	10.04.2006
BAŞARI	Salih Yumurtacı	M.'luğun Yazılı Olmayan Kuralları	20.03.2006
	Hakan Duran	M.'lukta Sır ve Saklanması	03.04.2006
	Levent Özbakkaloğlu	Eylemde M.	17.04.2006
ÜÇSÜTUN	Yalçın Emiroğlu	Temsil ve Temessül	09.02.2006
	Murat Akı	M.'luk ve Adalet	09.02.2006
	Gökhan Özsan	Antik Çağdan Günümüze Felsefenin Kilometre Taşları	23.02.2006
	Ümit İriŐ	Mabedimizdeki Sembollere Ezoterik Bir Yaklaşım	09.03.2006
	Serdar Öner	M.'ik Eğitim ve Öğretim	23.03.2006
KARŐIYAKA	Tacettin Ürkmen	M.'ik Mizah	20.02.2006
	Ünal Uslu	Ahlâk ve M.'ik Ahlâk	10.04.2006
	Levent Özansal	Yalnızlık ve Düşünce	24.04.2006
KORDON	Okan Canbeldek	M.'lukta Çırağın Rehber Üs.'ndan Beklentileri	09.03.2006
	Semih Sütay	M.'lukta Ezoterizm AnlayıŐı	06.04.2006
DOĞA	Erol Ergin	M.'ik Hasenat	22.02.2006
	İlker Serdar Kurtlutepeler	Kavram, Tanım, Yorum	08.03.2006
	Ali Nail Kubalı	Bugünden Yarına	22.03.2006
	Ahmet Saraçoğlu	M.'luğun Toplumsal Görevleri ve M.'ik Görev Bilinci	05.04.2006
TAN	Avni Demir	Suyun Üzerinde Yürümek	14.03.2006
	Rıza Köknar	Kılıç	28.03.2006
OCAK	Özcan Canata	Sütunlar	30.03.2006
	Aydın Üçok	BeŐinci Boyut	13.04.2006

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
ŞAKUL	Hayri Ünal	Dostluk Kefili	03.04.2006
	Dervif Fahri Gökirmak	Bugünkü Dünya Sorunları ve M.'luk	17.04.2006
NOKTA	Hüseyin Dilek Akarlı	K.'ler ile M.'ik Sohbet	06.03.2006
	Eli Bencuya	M.'ik Bir Opera: Sihirli Flüt	20.03.2006
İMBAT	Ümit Akuzman	Sümerler	21.03.2006
	Suphi Varım	M.'luk ve Simya	04.04.2006
NİRENGİ	Güngör Kavadarlı	Işığa Yürüyüşün Seyir Defteri	16.03.2006
IŞIK	Akın Kuyumcu	Stoa Düşüncesinde M.'ik İzler	06.03.2006
	Cahit Ülkü	Neden Tarih?	03.04.2006
	Berkhan Savaşçın	Őimdinin Önemi	17.04.2006
TERAZİ	Murat Godel	Ahenk	16.02.2006
	Ünlü Yukaruç	Yarenlik	02.03.2006
	Önder Şenocak	Nur-u Ziya	16.03.2006
ÇEŞME	Orhan Uslu	Düşünce Sanatı	12.03.2006
SENTEZ	Erhan Parlat	Sultan Bestekarlar	07.03.2006
	Saadettin Kocabaő	24 Bölümüü Cetvel	21.03.2006
	Kaya Tuncer	Sırrımızın Sırrı	18.04.2006
KUŐADASI	Erdoğan Elçi	M.'ik Bakış Açıısından Mimarlık	26.04.2006
ZUHAL	Tayfun Erkızan	M. Olmaya Çalışmak	23.03.2006
ÖZVERİ	Ertekin Arasil	Rehberlik	22.03.2006
	Gökay Devrimci	Kardeşlik Üzerine	05.04.2006
HERMES	Ömer Akyüz	Ritüel	27.02.2006
	Halis Püskülcü	Sancağımızın Düşündürdükleri	13.03.2006
PAMUKKALE	Bahattin Taylan	Kuvvet	01.03.2006
	Erdoğan Baydar	İstatistiklerle Pamukkale Muh. L.'sı	14.04.2006

ARAMIZDAN AYRILANLAR

ADI SOYADI	DOĞUM YERİ VE TARİHİ	TEKRİR TARİHİ	LOCASI	İNTİKAL TARİHİ
Orhan Mordalga	İstanbul 1915	01.03.1963	Erenler	27.07.2005
Semih Arpat	İstanbul 1916	16.10.1974	Hisar	18.10.2005
Orhan Yamanoğlu	Tokat 1947	18.11.1993	Güneş	06.12.2005
Mahmut Egene	Eskişehir 1910	19.06.1951	Ümit	07.01.2006
S. Ferdi Özmen	İstanbul 1919	02.11.1960	Bilgi	16.01.2006
Hüseyin Türkmenoğlu	İzmir 1921	30.11.1967	Agora	25.01.2006
Ahmet Tevhit Şakir	İstanbul 1936	24.02.1994	Atayolu	03.02.2006
Fuat Tuygan	Konya 1918	10.06.1955	Uyanış	08.02.2006
Necdet Şarlık	Akşehir 1931	05.02.1973	Kadıköy	12.02.2006
C. Celal Ustar	İstanbul 1914	19.09.1968	Kardeşlik	12.02.2006
Mustafa Ustar	Lefkoşe 1937	19.03.1973	Ocak	13.02.2006
Atilla Taşören	Afyon 1949	08.12.1994	Evren	14.02.2006
S. Vakkas Kaleağası	Besni 1950	01.06.1991	Gönye	14.02.2006
M. Fikret Özak	Ankara 1949	01.06.1991	İleri	03.03.2006
Hüseyin Oray	Bingöl 1947	01.12.1995	Şafak	06.03.2006
Yaman Gürkaynak	İstanbul 1939	14.01.1974	İrfan	08.03.2006
Simha Robert Asa	İstanbul 1988	23.03.1960	Atlas	13.03.2006
Melih Arpat	Manisa 1926	26.05.1959	Sezgi	15.03.2006
M. Vehbi Kızıltaş	İstanbul 1924	24.11.1966	Ülke	17.03.2006
Yalçın Gürsu	İzmir 1931	25.04.1974	Ege	21.03.2006

HİÇ BİR ŞEY ÖLMEZ – HER ŞEY YAŞAR

**Eb. Maş.'a intikal eden Kardeşlerimize Ev.'in Ul. Mi.'ndan sonsuz mağfret ,
kederli ailelerine ve bütün Kardeşlerimize sabırlar dileriz.**

ARTS AND CRAFTS





MİMAR SİNAN

Bulletin of the Grand Lodge

of Free and Accepted Masons of Turkey

ISSN 1301-2762

CONTENTS

9. Message from the Grand Master Asım AKİN
13. Grand Officers Meeting No: 8 & 9,
June 22, 1952 Suha UMUR
27. The Enlightenment, Freemasonry and
Scientific Revolution Asım AKİN
45. Symbolism of "Cable - Tow" Cevad GÜRER
55. Bro. Ottoman Grand Vizier
Ibrahim Edhem Pasha and His Sons Tamer AYAN
73. Hiram Abif & Caliph Ali Erşan TINAY
81. Masonic Ethics Sinan YURTTAGÜL
91. News from Lodges Mimar SİNAN
111. Obituaries Mimar SİNAN

Address : 25, Nuruziya Sokağı — Beyoğlu / İSTANBUL

YEAR : 2006

NO : 138

